

De betrokkenheid van de community bij het primair onderwijs in ontwikkelingslanden: een dossieronderzoek

Lenny Nieuworp
Oktober 2006

Voorwoord

Voor u ligt het rapport met de titel 'De betrokkenheid van de community bij het onderwijs in ontwikkelingslanden'. Dit rapport is geschreven in het kader van mijn afstudeerstage van de opleiding Onderwijskunde.

Stichting Woord en Daad wil door middel van dit rapport inzicht krijgen in manieren waarop de community (de gemeenschap) betrokken kan worden bij het onderwijs in ontwikkelingslanden.

Op de voorkant ziet u drie cirkels met afbeeldingen van een klas, een gezin en een groep mensen. Deze drie cirkels staan voor de school, het gezin en de community. De drie groepen hebben een overlappende invloed op de ontwikkeling van kinderen. Daarom is overeenstemming tussen deze drie invloedssferen erg belangrijk. De figuur van de voorkant, zonder plaatjes, komt later in het rapport aan de orde wanneer gesproken wordt over verschillende vormen van betrokkenheid. De school, ouders (het gezin) en de community komen in het gehele adviesrapport uitgebreid aan bod.

Graag zou ik mijn stagebegeleider Marike de Kloe en de medewerkers van de afdelingen Projecten en Programma's en Onderzoek en Advies, bedanken voor de leerzame en fijne periode bij Woord en Daad. Ik hoop dat jullie goed kunnen werken met dit rapport en de bijbehorende PowerPoint presentatie gedurende partnerbijeenkomsten.

Nijmegen, oktober 2006
Lenny Nieuwdorp

© 2006 Woord en Daad

Inhoudsopgave

1	<i>Inleiding</i>	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Definiëring van het onderzoek.....	4
1.3	Vraagstelling	5
1.4	Onderzoeksontwerp.....	7
1.5	Relevantie	7
2	<i>Relatie communities en scholen</i>	9
2.1	Communities	9
2.2	De school in een community	10
2.3	Community en de kwaliteit van het onderwijs.....	11
2.4	Betrokkenheid van de school, het gezin en de community.....	13
3	<i>Scholen in ontwikkelingslanden</i>	16
3.1	De invloed van het koloniale tijdperk	16
3.1.1	Ontwikkelingslanden en hun koloniale verleden	16
3.1.2	Taalprobleem in het onderwijs door het koloniale verleden	18
3.2	Bijdrage van de school blijkt belangrijker dan invloed SES	20
3.3	Scholen van Woord en Daad in verschillende settings	21
3.3.1	Verschillende onderwijsprojecten.....	22
3.3.2	Scholen in rurale en urbane gebieden	22
3.3.3	Scholen in verschillende werelddelen.....	23
3.4	Woord en Daad en het onderwijs in ontwikkelingslanden	25
4	<i>De zes vormen van betrokkenheid volgens Epstein</i>	27
4.1	Parenting	27
4.2	Communicating.....	28
4.3	Volunteering.....	30
4.4	Learning at home.....	31
4.5	Decision making.....	32
4.6	Collaborating with community.....	34
4.7	SWOT-analyse voor alle betrokkenheidtypen:.....	35
5	<i>Opbouw van het dossieronderzoek</i>	37
5.1	Checklist	37
5.2	Procedure	38
6	<i>Aanbevelingen voor projecten per continent</i>	40
6.1	Afrika (Burkina Faso, Ethiopië, Siërra Leone en Tsjaad).....	40
6.2	Azië (India, Bangladesh, Filippijnen en Thailand).....	45
6.3	Midden en Zuid-Amerika (Colombia, Guatemala, Haïti, Nicaragua).....	50
	<i>Literatuurlijst</i>	55

Bijlage 1:	59
Bijlage 2:	60
Bijlage 3:	62
Bijlage 4:	66

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Stichting Woord en Daad is opgericht in 1973 door een paar enthousiaste en gedreven mensen, die geraakt waren door de materiële en geestelijke nood onder mensen in de ontwikkelingslanden. Ongeveer dertig jaar later is de stichting uitgegroeid tot een professionele, internationale organisatie. Vanuit het christelijk perspectief tracht Woord en Daad armoede te bestrijden in twintig verschillende landen in Afrika, Azië en Midden-Amerika. Woord en Daad wil dit realiseren vanuit het perspectief van de ketenbenadering van kostganger naar kostwinner. De organisatie richt zich op kleuteronderwijs, basisonderwijs, middelbaar onderwijs en hoger onderwijs. Ook geeft Woord en Daad beroepsgerichte trainingen, verschaft microkrediet, zorgt voor basisvoorzieningen en wisselt kennis uit. Om de werkzaamheden goed te kunnen realiseren, werkt Woord en Daad nauw samen met lokale (christelijke) partnerorganisaties. Al deze partners zijn non-gouvernementele organisaties (NGO's). Woord en Daad werkt aan de hand van drie programma's: een onderwijsprogramma voor primair en secundair onderwijs; een programma genaamd Arbeid en Inkomen voor beroepsonderwijs en hoger onderwijs en Job & Business Centres (centra voor arbeidsbemiddeling en opzet voor kleine bedrijfjes); en een programma om te voldoen aan basisbehoeften zoals gezondheidszorg, water en agricultuur. Binnen Woord en Daad is het onderwijsprogramma voor primair en secundair onderwijs erg belangrijk. Van het totaal aantal inkomsten werd afgelopen jaar 44,1% besteed aan het onderwijsprogramma.

1.2 Definiëring van het onderzoek

De stichting Woord en Daad heeft in de beleidsplannen voor 2006-2010 nadrukkelijk geformuleerd dat de partnerorganisaties minstens één betrokkene (*stakeholder*) vanuit de community (gemeenschap) een rol zou moeten spelen bij het onderwijs. Woord en Daad is niet de enige organisatie die zich met deze problematiek bezighoudt. Unesco heeft een aantal jaren geleden de doelstelling 'Education for All' geformuleerd. In 1990 leverde de 'Education for All'-bijeenkomst een uitgebreide visie op basic education. Gedurende deze bijeenkomst werd besloten te werken aan een versterking van de band tussen partners en burgerlijke samenlevingsorganisaties, lokale communities en NGO's bij het verschaffen van onderwijs. Tien jaar na de Education for All-bijeenkomst werden bij de Dakar Framework for Action (2000) zes doelen geformuleerd om Education for All te realiseren (zie tekstblok 1). Tijdens deze conferentie werd de kwaliteit van het onderwijs gezien als primaire voorwaarde voor het realiseren van Education for All. Education for All betreft jongens en meisjes van allerlei leeftijden in de rijke en in de arme landen. Gedurende deze laatste bijeenkomst werd ook gesproken over de middelen en omvang van het basisonderwijs en over het

versterken van de band tussen scholen en communities. Dit laatste wordt onder andere gedaan op communityscholen. Dit zijn scholen die, in het bijzonder in ontwikkelingslanden, onderwijs verschaffen aan ondergewaardeerde groepen die niet gemakkelijk toegang hebben tot publieke scholen. Het management is onderdeel van een partnerschap van particuliere organisaties, de lokale gemeenschap en de regering. De docenten zijn aangesteld, getraind en worden ondersteund door de lokale gemeenschap (Hartwell & Pittman, 1999). De communityscholen komen vooral voor in Afrika en worden opgezet door (inter)nationale donoren en NGO's (Grandvaux & Yoder, 2000), zoals Stichting Woord en Daad. Tijdens de bijeenkomst werd echter niet duidelijk omschreven op welke manier deze band versterkt zou kunnen worden op scholen die geen communityschool zijn. Organisaties als Woord en Daad kregen hierdoor nog steeds geen duidelijk beeld over op welke manier de community bij het onderwijs betrokken kon worden. Woord en Daad wil namelijk inzicht krijgen in hoe de band tussen de community en de scholen versterkt kan worden. Toen ik Woord en Daad benaderde voor een stageplek is na enig overleg besloten dat ik hier onderzoek naar zou gaan doen. Mijn onderzoeksvraag is: Op welke manier geven scholen vorm aan de betrokkenheid van de community bij het onderwijs in de context van een ontwikkelingsland? De toelichting van deze onderzoeksvraag wordt gegeven in paragraaf 1.3. In dit rapport wordt getracht wel een duidelijk beeld te geven. In dit rapport wordt niet enkel uitgegaan van de communityscholen, maar van scholen in algemene zin waar de community bij betrokken kan worden.

Tekstblok 1: De zes EFA-doelen

1. De zorg voor zeer jonge kinderen en het kleuteronderwijs uitbreiden.
2. Gratis en verplicht basisonderwijs bieden tegen 2015.
3. De verwerving van vaardigheden door jongeren en adolescenten bevorderen zodat ze in de samenleving kunnen functioneren.
4. De alfabetiseringsgraad bij volwassenen met 50% doen toenemen tegen 2015.
5. De verschillen op basis van geslacht wegwerken tegen 2005 en in het onderwijs gelijke kansen bieden aan beide geslachten tegen 2015.
6. De kwaliteit van het onderwijs verbeteren. Bron: Unesco (2006b)

1.3 Vraagstelling

Stichting Woord en Daad steunt onderwijsprojecten in ontwikkelingslanden via lokale partnerorganisaties. Woord en Daad vindt het belangrijk dat de doelgroep en de gemeenschap betrokken zijn bij het onderwijs en de beleidsvorming over onderwijskwaliteit. Daarbij streeft de organisatie naar 'local ownership', waarbij de gemeenschap - bestaande uit onder andere ouders, kerken of de lokale overheid – betrokken is bij het onderwijs. De participatie van de gemeenschap kan op verschillende manieren worden vormgegeven en blijkt af te hangen van de lokale context. In de literatuur wordt de relatie tussen de gemeenschap en scholen gezien als een middel om de kwaliteit van het onderwijs in ontwikkelingslanden te verhogen. Stichting Woord en Daad wil mede om deze reden achtergrondinformatie met betrekking tot de betrokkenheid van de gemeenschap bij de school zodat duidelijk wordt hoe de betrokkenheid wordt vormgegeven en wat de resultaten van deze

betrokkenheid zijn voor de verschillende stakeholders binnen de gemeenschap. In de rest van dit rapport wordt de term community gebruikt. De keuze voor deze term wordt in hoofdstuk 2 toegelicht. De hoofdvraag in dit adviesrapport is dan ook:

Op welke manier geven scholen vorm aan de betrokkenheid van de community bij het onderwijs in de context van een ontwikkelingsland?

Omdat hoofdvraag betrekking heeft op alle vormen van betrokkenheid van de community, zal de beantwoording van de hoofdvraag bestaan uit een inventarisatie van de verschillende vormen van betrokkenheid in ontwikkelingslanden. Om deze hoofdvraag te beantwoorden, wordt gekeken naar de doelstelling ‘armoedebestrijding’ die Woord en Daad nastreeft. De stichting wil mensen mondig maken zodat zij zelfstandig kunnen participeren in de samenleving. Een middel om dit te bereiken is onderwijs. Vanuit dit perspectief is relevantie van de onderwijsinhoud voor de doelgroep en de aansluiting van onderwijs met vervolgonderwijs, werk en inkomen erg belangrijk.

Onderwijs heeft echter niet altijd direct invloed op de armoedebestrijding. In heel arme landen is het bijvoorbeeld moeilijk voor de gezinnen om kinderen naar school te sturen, omdat ze op die manier een bron van inkomsten missen. Dit betekent dat ouders hun kinderen soms zelfs niet naar school sturen. Om dit op den duur tegen te gaan, heeft Woord en Daad een sponsorprogramma opgezet, zodat deze kinderen ook aan het onderwijs deel kunnen nemen. In enkele landen ontvangen ouders daar bovenop een compensatie voor het mislopen van inkomsten. Door de adoptieprogramma's hebben de leerlingen, ouders, de rest van het gezin en de familie, de school, de dorpsleiders en vele anderen baat bij het onderwijs.

Om de hoofdvraag van dit rapport te kunnen beantwoorden, zullen de volgende deelvragen aan de orde komen:

- Wat wordt verstaan onder community?
- Welke stakeholders maken deel uit van de community rond de school?
- Welke vormen van betrokkenheid zijn te onderscheiden in de literatuur?
- Hoe kunnen deze vormen van betrokkenheid worden gerealiseerd in een ontwikkelingscontext?
- Hoe geven scholen in de onderwijsprojecten van Woord en Daad vorm aan de betrokkenheid van de community?
- Hoe kan deze relatie versterkt worden?
- Op welke manier deze deelvragen beantwoord zullen worden, zal in de volgende paragraaf toegelicht worden.

1.4 *Onderzoeksontwerp*

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, wordt allereerst omschreven wat een community is en hoe de relatie tussen community en scholen vormgegeven wordt. Daarbij wordt het belang van de relatie tussen community en scholen aangegeven. In dit rapport wordt een onderscheid gemaakt in de verschillende vormen van betrokkenheid, gebaseerd op de theorie van Epstein en Sanders (2000). Door middel van dossieronderzoek wordt geprobeerd antwoord te geven op de vraag welke vormen van betrokkenheid van Epstein en Sanders (2000), relevant zijn voor de context van ontwikkelingslanden. Door middel van literatuur- en dossieronderzoek is onderzocht wat de sterktes en zwaktes zijn in de relatie tussen de community en de scholen. Hierbij is voornamelijk gekeken naar het primair onderwijs. Omdat uit het dossieronderzoek niet alle benodigde informatie gehaald kon worden, is besloten een vragenlijst naar de partnerorganisaties te sturen om meer helderheid omtrent de problematiek te krijgen. De antwoorden op de vragenlijsten en de gegevens uit het dossieronderzoek, leiden tot de aanbevelingen en conclusies.

Het kan gebeuren dat in de dossiers en vragenlijsten niet gesproken wordt over bepaalde vormen van betrokkenheid. Dit betekent echter niet dat deze niet voorkomen op de basisscholen. Wellicht zijn in de dossiers enkele vormen van betrokkenheid niet als zodanig herkend of speelt de taalbarrière tussen Nederland en de ontwikkelingslanden in de vragenlijsten een rol.

Getracht wordt een rapport te ontwerpen, dat toepasbaar is binnen alle ontwikkelingslanden. De aanbevelingen worden geformuleerd per land, zodat duidelijk wordt hoe Woord en Daad haar partnerorganisaties zou kunnen sturen. In het rapport wordt in de aanbevelingen onderscheid gemaakt naar schooltypen (voor toelichting zie: §4.3.1), continenten en rurale en urbane gebieden, zodat de aanbevelingen praktischer te implementeren zijn.

1.5 *Relevantie*

Dit adviesrapport zal door Woord en Daad worden gebruikt om haar partnerorganisaties inhoudelijk te ondersteunen bij het betrekken van de community bij het onderwijs tijdens partnermeetings. De literatuur uit dit adviesrapport is een handreiking voor de conversaties tussen de organisaties. Gedurende de meetings wordt al gesproken over de rol van de community bij de school. De conversaties hebben echter meer een algemeen karakter, omdat Woord en Daad (nog) geen duidelijk beeld over de problematiek heeft. Inhoudelijk hebben een aantal partnerorganisaties voor zichzelf een duidelijk beeld van hoe de samenwerking tussen community en school gevormd kan worden. Andere organisaties hebben hier minder zicht op. Woord en Daad wil middels dit rapport meer nadruk leggen op de vormen van betrokkenheid die op de scholen (kunnen) voorkomen. Getracht wordt duidelijk te maken welke invloed de verschillende vormen van betrokkenheid hebben op het

onderwijs. Op deze manier zorgt huidig rapport voor een inhoudelijk element, zodat meer concrete afspraken gemaakt kunnen worden tussen de organisaties. Zoals in paragraaf 3.2 wordt uitgelegd, wil Woord en Daad in 2010 gerealiseerd zien dat minstens een van de stakeholders vanuit de community bij de school betrokken wordt. Op welke verschillende manieren dit mogelijk is, zal in dit rapport duidelijk worden gemaakt. Onderhavig rapport past dus binnen de huidige beleidsplannen. Getracht wordt het rapport zo concreet mogelijk te maken, zodat na aanpassing ook schoolleiders in ontwikkelingslanden dit adviesrapport kunnen hanteren. De schoolleiders krijgen de informatie middels een Engelse PowerPoint presentatie wanneer Woord en Daad haar projecten bezoekt.

2 Relatie communities en scholen

2.1 Communities

Om te kunnen omschrijven hoe de relatie tussen community en school vormgegeven wordt, is het van belang eerst te beschrijven wat een community is. In het Nederlands kan community vertaald worden als gemeenschap. In dit rapport wordt de Engelse term geprefereerd en gehanteerd, omdat de Nederlandse benaming verwarring op kan roepen. In het Nederlands hanteren we de term gemeenschap nauwelijks, tenzij er wordt gesproken over een leefgemeenschap, kerkgemeenschap of scholengemeenschap en dergelijke. In het Nederlands wordt gemeenschap eveneens als synoniem voor samenleving gebruikt. Om eventuele verwarring tegen te gaan wordt in huidig rapport gebruik gemaakt van de term 'community'.

In de literatuur worden verschillende definities van communities gehanteerd. Hieronder worden enkele definities weergegeven:

"Community" means not only the neighbourhoods where students' homes and schools are located, but also all neighbourhoods or locations that influence their learning and development' (Epstein, 2006).

'A community is the whole of homes, schools, neighbourhoods and other community institutions, like churches, recreation centres, even grocery stores, and playgrounds' (Hayes & Chodkiewicz, 2006).

'Een community is een geheel van personen of zaken die tot elkaar in een bepaald opzicht in een ordelijke relatie staan' (Van Dale, 2006).

'Een community is een op grond van de taal onderscheiden deel van de bevolking met een eigen staatsrechtelijke organisatie, die bevoegd is op het terrein van de persoonsgebonden aangelegenheden, zoals onderwijs, cultuur en gezondheidszorg' (Van Dale, 2006).

'A community is a body of people who share a particular set of norms and values' (Scribner et al., 1999).

'Communities are formed when the varying interests of families and individuals merge for purposes of protection, preservation of culture, sharing of basic service institutions, and participation in religious, educational, business, political, social, and other common activities' (Yeager, 1951).

'The home, the school, the church, clubs and recreation centres, and all agencies and institutions whom are part of the community are conceived collectively as dominating educational influences in the life of the child' (Yeager, 1951).

De definities beschrijven ongeveer dezelfde kenmerken. De nadruk ligt steeds op verschillende accenten. Daarom is geprobeerd de hierboven beschreven definities samen te vatten in de volgende omschrijving:

Een community is het geheel van gezinnen, scholen, instellingen en instituties die met elkaar in verband staan en geregeld met elkaar in contact staan in een bepaald leefgebied.

Wanneer in dit rapport gesproken wordt over een community, zal deze definitie worden gehanteerd: Communities verschillen geografisch: communities kunnen urbaan, suburbaan of landelijk zijn. Ook de grootte van communities kan verschillen. Daarnaast heeft elke community een eigen vorm van onafhankelijkheid en heeft elke community bepaalde primaire en ondersteunende instituten, zoals kerken en scholen. Mede hierdoor heeft elke community een bepaalde politieke autoriteit. (Yeager, 1951). In de volgende hoofdstukken wordt de relatie tussen community en school toegelicht.

2.2 De school in een community

Wanneer de community wordt bekeken vanuit het kind, is figuur 1 een duidelijke illustratie. In de figuur wordt visueel weergegeven in welke orde van grootte een community voorkomt.

Figuur 1: De steeds groter wordende cirkels van de kinderlijke ervaringen (Yeager, 1951).

De relatie waar de school een bijdrage levert aan het gezin en de community, is specifiek. Volgens Giddens (1996) is het gezin het basisinstituut in de moderne samenleving. Het gezin is eveneens een integraal deel van elke community en is de basis van het gemeenschapsleven. Binnen het gezin wordt de persoonlijkheid van het kind ontwikkeld. Hier leert hij of zij namelijk de aspecten van het sociale leven, de taal, de waarden en normen, de idealen en sociale aanpassingen. Op de scholen zou hierop moeten worden ingehaakt, zodat de attitudes en idealen die in het gezin

belangrijk zijn ook op school worden overgebracht (Chairney, 2000; Yeager, 1951). Volgens Hayes en Chodkiewicz (1996) zijn de interacties in verschillende settings als het gezin, de school, de buurt, kerken, recreatiecentra, winkels en speelplekken belangrijk om de school succesvol te doorlopen. De auteurs willen hiermee duidelijk maken dat leerlingen niet alleen op school leren, maar ook door middel van ervaringen in hun omgeving (Hayes & Chodkiewicz, 2006; Unesco, 2006a). De community speelt dus een grote rol in de ontwikkeling van kinderen.

Verschillende wetenschappers hebben beargumenteerd dat de school zelf ook een professionele community is. Deze implicatie wijst uit dat men de school in een bredere context ziet en niet alleen als een organisatievorm (Hanson, 2003). Scribner et al. (1999) spreken van de school als een educatieve professionele community: een groep mensen eenzelfde geheel van normen en waarden hebben. Deze waarden en normen zijn gericht op het leren van leerlingen, reflectieve dialogen, collaboratie in de context van een ondersteunende organisatiecultuur. In dit rapport zien wordt duidelijk dat de school inderdaad een professionele community is, met eigen waarden en normen. In

dit rapport wordt de community in een groter geheel gezien, waarbij de school een onderdeel is van de community. Uiteraard is het mogelijk dat verschillende communities in een community bestaan. Instellingen kunnen 'an sich' ook een community zijn. Wanneer er discrepanties bestaan tussen de schoolbronnen, instructiemethoden en de culturele praktijken van het gezin, resulteert dit in slechtere schoolresultaten. Betere leerresultaten zijn niet alleen functioneel voor de kwaliteit van het onderwijs, want de leerlingen en de rest van de community zijn indirect gebaat bij de hogere leerprestaties. Leerlingen die op het primaire en secundaire onderwijs betere leerprestaties hebben behaald, hebben hier bovendien profijt van omdat zij betere leerresultaten behalen in het vervolgonderwijs (Chairny, 2000). In Tekstblok 2 wordt de rol van de community bij projecten van Woord en Daad besproken.

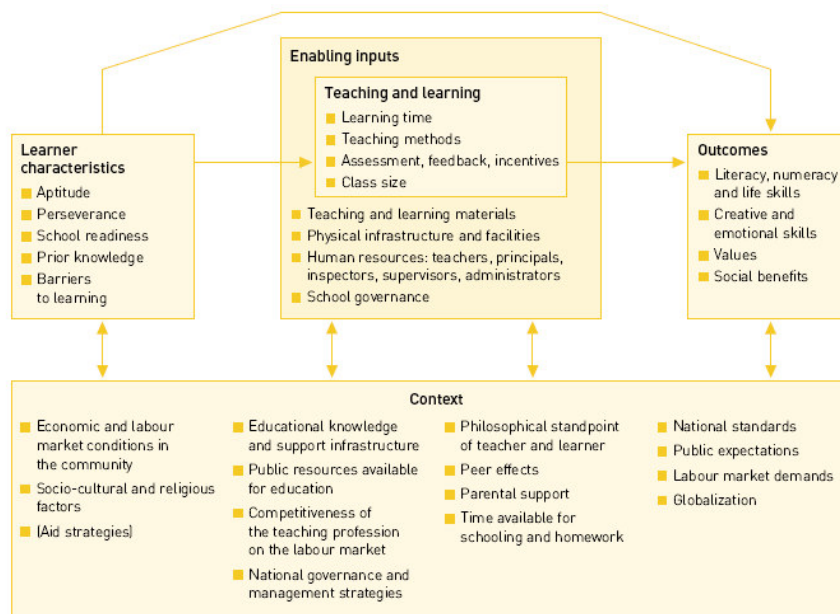
Tekstblok 2: Woord en Daad en de community

Stichting Woord en Daad heeft in de beleidsplannen voor de aankomende vier jaar aangegeven, dat ze zich wil richten op de rol van de community bij de school en dat ze deze betrokkenheid wil vergroten. Dit is dan ook geformuleerd in de beleidsdoelstellingen voor de periode tot 2010. Woord en Daad vindt de betrokkenheid van de community belangrijk in het kader van armoedebestrijding. Wanneer kinderen onderwijs ontvangen, is daar uiteindelijk de gehele community mee gebaat. De kinderen kunnen immers kostwinner worden. Ouders kunnen geschoold worden in geletterdheid, waardoor voor de gehele community betere toekomstperspectieven ontstaan. Een bijkomende andere reden is dat uit onderzoek blijkt dat wanneer de visie van de school aansluit bij de visie van de community, betere leerresultaten worden behaald op de scholen. Bron: MFS-aanvraag (2006); Jaarverslag Woord & Daad (2005)

2.3 Community en de kwaliteit van het onderwijs

Over de kwaliteit van het onderwijs bestaan geen eenduidige definities. Soms wordt onderwijskwaliteit gemeten aan de hand van leerling-kenmerken, processen, inhoud en systemen. Anderzijds wordt de kwaliteit beschreven door middel van de docent:

leerling ratio's, leerling: tekstboek ratio's of door percentages van zittenblijvers. Om onderwijskwaliteit te meten en te verbeteren richt men zich tegenwoordig op benaderingen waarbij het kind centraal staat. Unesco (2005) heeft een model ontwikkeld waarbij de kwaliteit van het onderwijs wordt beïnvloed door vijf hoofdfactoren. Door middel van dit model kan het belang van de participatie van de community aan het onderwijs geïllustreerd worden. De hoofdfactoren van het model zijn: leerling-kenmerken, de context, input, doceren en leren, leerresultaten. De onderlinge samenhang wordt weergegeven in figuur 2.

Figuur 2: Factoren die invloed hebben op onderwijskwaliteit (Unesco, 2005)

In de figuur is af te lezen dat de context van invloed is op alle ander hoofdfactoren, met uitzondering van *Teaching and learning*. Van de voorbeelden die genoemd worden bij de factor *Context*, vallen veel punten samen onder de term 'community' (voor de definitie van community, zie tekstvak 3). In bovenstaande figuur is met name de interactie tussen school en community belangrijk voor de onderwijskwaliteit. De interactie speelt een rol in de lesstof, de docenten en de kenmerken van de leerlingen. De informatie en vaardigheden die geleerd zijn, kunnen toegepast worden in de community waarin zij leven. Deze tabel illustreert de grote rol die de community speelt binnen het onderwijs. De context beïnvloedt de kenmerken van de leerling, de input die de leerling krijgt, maar ook de output van het leerproces.

Tekstvak 3: Definitie community

Een community is het geheel van gezinnen, scholen, instellingen en instituties die met elkaar in verband staan en geregeld met elkaar in contact staan in een bepaald leefgebied (zie paragraaf 2.1)

2.4 *Betrokkenheid van de school, het gezin en de community*

Volgens Epstein en Sanders (2000) kan de betrokkenheid vanuit de community op zes manieren plaatsvinden, namelijk door:

1. *Parenting:*
De school ondersteunt gezinnen met hun opvoedkundige vaardigheden. De school krijgt inzicht in achtergronden, cultuur en talenten van leerlingen.
2. *Communicating:*
Het gezin en de school communiceren met elkaar over de voortgang en de leerresultaten van leerlingen.
3. *Volunteering:*
Ouders en andere vrijwilligers die docenten, de schoolleiding en kinderen assisteren zijn betrokken bij de school. De vrijwilligers worden hier in getraind.
4. *Learning at home:*
Docenten kunnen ouders verzoeken en helpen om hun kinderen thuis te ondersteunen in het leerproces. Docenten leren ouders hoe ze thuis met hun kinderen kunnen spreken over schoolactiviteiten.
5. *Decision making:*
Ouders en andere mensen uit de community kunnen betrokken raken bij het maken van schoolbeslissingen door deelname aan Parent Teacher Associations (PTA), adviescomités of andere schoolgroepen die schoolbeslissingen maken.
6. *Collaborating with the community:*
Scholen kunnen samenwerken met instellingen, culturele organisaties en andere groepen die belang hechten aan het onderwijs van kinderen en hun succes in de toekomst. De collaboratie zorgt ervoor dat kinderen en hun families toegang krijgen tot ondersteunende services als bijvoorbeeld gezondheidsservices en naschoolse opvang.

Epstein en Sanders (2000) leggen uit hoe de betrokkenheid van de community bij de school eruit kan zien. Voor deze betrokkenheid zijn drie contexten van belang, namelijk: het gezin, de school en de community. In hoofdstuk 2.1, waarin definities werden weergegeven, blijkt dat naast instellingen en instituties zowel het gezin als de school onderdeel is van een community. Instellingen en instituties van een community scheren Epstein en Sanders onder de context van de community. Deze drie contexten werken volgens Epstein en Sanders (2000) overlappend en beïnvloeden kinderen binnen een community. De overlapping wordt weergegeven in figuur 3. Ouderbetrokkenheid wordt gezien als een belangrijke factor om een bepaalde mate van overeenstemming tussen de school, het gezin en de community te creëren. De overeenstemming tussen deze drie invloedssferen is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen.

Figuur 3. Drie overlappende invloedssferen
Bron: Epstein (2000)

Binnen de relatie tussen de community en de school zijn de hierboven genoemde zes verschillende vormen van betrokkenheid te onderscheiden. Epstein heeft veel onderzoek gedaan naar de vormgeving van de relatie tussen ouders, de community en de school. Volgens haar moeten partnerschappen tussen school, gezin en community als een essentiële component van de schoolorganisatie worden gezien. Door middel van partnerschappen worden gezinnen en communities betrokken bij het onderwijs. De samenwerking tussen school, gezinnen en communities is essentieel voor de ontwikkeling van de leerlingen en is een belangrijke factor in het verbeteren van de school (Epstein, 1997). Ouders zouden graag partner moeten willen worden in het onderwijs en betrokken raken bij de scholen van hun kinderen.

Uit onderzoek van Chairney (2000) blijkt dat wanneer de community samenwerkt met de school, over het algemeen betere leerprestaties behaald worden. Uit dat onderzoek blijkt eveneens dat voor de leerlingen informatie veel makkelijker te onthouden is, wanneer de informatie relevant is voor de context waarin zij leven. Wanneer de school met de community overlegt hoe lesinhouden relevant gemaakt kunnen worden voor de context waarin de kinderen leven, zal het onderwijs meer effect hebben. Dit duidt aan dat het belangrijk is voor de gehele community dat zij betrokkenheid toont bij de school. In tekstblok 3 wordt het belang van de betrokkenheid voor de onderwijsprogramma's van Woord en Daad toegelicht.

Tekstblok 3: Woord en Daad en armoedebestrijding

Woord en Daad vindt het belangrijk dat de kwaliteit van het onderwijs verbeterd wordt, maar voornamelijk gaat het hen om armoedebestrijding wanneer het hele gezin bij het onderwijs betrokken wordt. De community zou zoveel mogelijk gebaat moeten zijn bij de lesstof die op scholen worden aangeboden.

De verschillende *stakeholders* die betrokken zijn bij het onderwijs, zijn alle deelnemers van de community en bestaan uit: leerlingen, ouders, de rest van de familie, docenten, schoolleiding, kerkleiders, dorpsleiders et cetera. Idealiter gezien heeft iedereen die deel uit maakt van de community belang bij het onderwijs op de school. De kennis die leerlingen op school opdoen, kan gebruikt worden door de community.

In het vervolg van dit rapport zullen de zes vormen van betrokkenheid van Epstein en Sanders (2000) dienen als richtlijn in de inventarisatie van de verschillende vormen van betrokkenheid zoals deze voorkomen in ontwikkelingslanden.

In hoofdstuk 5 worden de verschillende vormen van betrokkenheid verder toegelicht aan de hand van uitdagingen voor de school en resultaten voor leerlingen, docenten en ouders. Voordat de vormen van betrokkenheid die Epstein en Sanders (2000) noemen uitgebreid worden besproken, wordt een algemeen beeld geschetst van het onderwijs in ontwikkelingslanden. De informatie over het onderwijs in ontwikkelingslanden en de uitgebreidere toelichting van de zes vormen van betrokkenheid, resulteren in een checklist voor dossieronderzoek. Door middel van het dossieronderzoek wordt getracht de theoretische basis te ondersteunen met voorbeelden uit de praktijk van ontwikkelingslanden. De informatie uit de dossiers is aangevuld met informatie die verkregen is na het rondsturen van een vragenlijst naar partnerorganisaties over de betrokkenheid van de community bij het onderwijs. Aan de hand van deze informatie zullen concrete aanbevelingen geformuleerd kunnen worden.

3 Scholen in ontwikkelingslanden

In voorgaand hoofdstuk is de rol van de community beschreven. Voordat wordt ingegaan op de rol die de community speelt in het onderwijsprogramma van Woord en Daad, geef ik eerst een schets van de context van ontwikkelingslanden.

Ontwikkelingslanden zijn namelijk niet zonder meer te vergelijken met de rijkere landen in de wereld. Woord en Daad hanteert de lijst van het Development Assistance Committee om ontwikkelingslanden te benoemen (zie tekstblok 4 en bijlage 1). In deze DAC lijst worden ontwikkelingslanden verdeeld naar het nationaal inkomen.

De zes vormen van betrokkenheid die in hoofdstuk 2.4 zijn genoemd, zijn in Amerika ontworpen. Logischerwijs zal gedacht worden dat deze zes vormen niet hanteerbaar zijn voor het onderwijs in ontwikkelingslanden, daar de context zo verschillend is. De zes vormen van betrokkenheid zijn echter zo concreet en duidelijk omschreven, dat volgens zowel mijn interne als externe stagebegeleidster en mezelf de vormen hanteerbaar zijn voor de context van ontwikkelingslanden. De zes vormen zijn: het krijgen van voorlichting over opvoeden, de communicatie tussen ouders en school, het hebben vrijwilligerswerk, het creëren van een thuissituatie waarbij huiswerk maken mogelijk wordt, het praten over opvoedkundige vraagstukken, inspraak in het school beleid en samenwerking met de community.

Veel ontwikkelingslanden hebben een koloniaal verleden. Dit heeft zijn sporen achtergelaten in onder meer het onderwijs. De invloed van het koloniale tijdperk en de westerse onderzoeksresultaten met betrekking tot onderwijs worden in de volgende subparagrafen besproken.

Tekstblok 4: Gehanteerde definiëring van ontwikkelingslanden door Woord en Daad

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OECD) houdt een lijst van ontwikkelingslanden bij. Woord en Daad maakt gebruik van deze zogenaamde DAC-1 lijst van ontwikkelingslanden. De landen zijn onderverdeeld in vijf categorieën:

- 1. de minst ontwikkelde landen*
- 2. andere lage inkomenslanden*
- 3. lagere midden inkomenslanden*
- 4. hogere midden inkomenslanden*
- 5. hoge inkomenslanden*

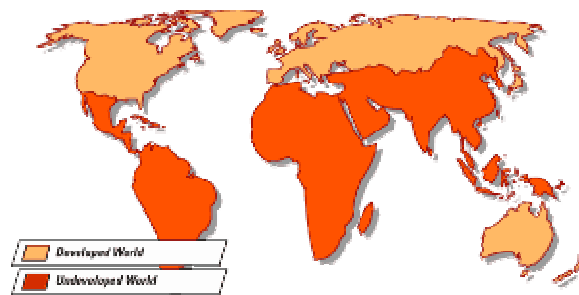
Alleen de hoge inkomenslanden vallen niet onder de categorie 'ontwikkelingsland'. De lijst met ontwikkelingslanden wordt weergegeven in Bijlage 1 en figuur 4. Bron: Ministerie van Buitenlandse Zaken (2006)

3.1 De invloed van het koloniale tijdperk

3.1.1 Ontwikkelingslanden en hun koloniale verleden

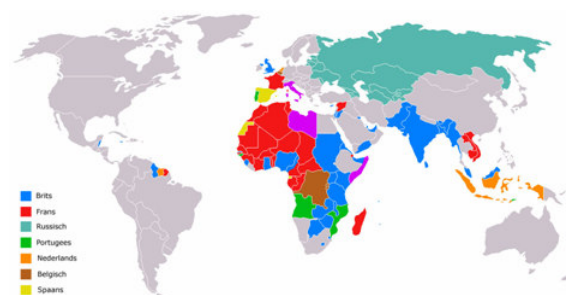
In figuur 4 wordt een wereldkaart weergegeven, waarop ontwikkelde en ontwikkelingslanden zijn weergegeven. Deze figuur sluit aan bij de DAC lijst. De ontwikkelingslanden zijn met een rode kleur gemarkeerd. Landen waar Woord en Daad actief is, zijn: *Afghanistan, Angola, Bangladesh, Botswana, Burkina Faso, Colombia, Ethiopië, Filippijnen, Guatemala, Haïti, Honduras, India, Liberia, Nicaragua, Siërra Leone, Sri Lanka, Thailand, Tsjaad, Zambia en Zuid-Afrika*. Afgezien van Zambia,

Liberia, Angola en Afghanistan wordt in elk land hulp geboden met betrekking tot onderwijs. In deze laatste vijf landen wordt enkel noodhulp geboden.

Figuur 4: De ontwikkelde wereld versus de onontwikkelde wereld

Veel van de ontwikkelingslanden zoals die in bovenstaande figuur zijn weergegeven, zijn in het verleden koloniën geweest. Het koloniale tijdperk duurde erg lang. De meeste koloniën zijn gesticht in de 16^e tot 19^e eeuw. In onderstaande figuur worden de koloniën weergegeven zoals deze bestonden in 1945.

Figuur 5: Kolonisatie en imperialisme in 1945

Gedurende het koloniale tijdperk werd in alle belangrijke publieke functies hoofdzakelijk gesproken in de taal van de grootmacht. De lokale talen werden alleen in de privé-sfeer gesproken. In sommige landen werden lokale talen niet gezien als ‘echte’ talen, maar als dialecten. De taalpolitiek tijdens het koloniale tijdperk zorgde voor een sterke verdeling van materiële en economische macht tussen de koloniale overheerser en de gekoloniseerde inwoners. De armere gekoloniseerde inwoners die alleen lokale talen spraken, waren ondergeschikt en onmachtig (Scoud, 2002).

Het koloniale tijdperk heeft een grote invloed gehad op het onderwijssysteem in deze landen. De koloniën kregen vaak een onderwijsvorm die gebruikelijk was in het land van de overheersers. In Algerije werd bijvoorbeeld het Franse onderwijsmodel gehanteerd en in Tanzania een Engels onderwijsmodel. Deze onderwijssystemen stonden ver af van de noden van de lokale communities in de ontwikkelingslanden (Mbewe, 2004).

Een voorbeeld:

In Tanzania heeft de lokale bevolking tijdens de koloniale overheersing nauwelijks trainingen gekregen. De overheersers zelf bekleedden alle belangrijke posities, waarbij Aziatische groepen onder de overheersers stonden. Wanneer de lokale bevolking te mondig zou worden, zou dit resulteren in opstanden. Bovendien stond de economie in het land op een laag peil, waardoor nog meer problemen rezen (Nguni, 2005). Gedurende de koloniale periode werden scholen opgericht om mensen te trainen, zodat kon worden voldaan aan de eisen die de koloniale economie en administratieve structuur eisten. In ontwikkelingslanden was grote vraag naar goedkope arbeidskrachten en administratief personeel die goed kon communiceren, en technisch personeel die de koloniale economische ontwikkeling veilig konden stellen. Allereerst waren handwerkmannen en blanke leiders nodig en op de laatste plek de mensen die administratief werk moesten doen. Het koloniale onderwijssysteem in bijvoorbeeld Tanzania was gebaseerd op basis van rassen. Er waren scholen speciaal voor Europeanen, Aziaten en Afrikanen. Uiteraard waren verschillen in het onderwijs te onderscheiden. Het onderwijs voor de Europeanen was gericht op de hogere functies, het onderwijs voor Aziaten was gericht op middenposities zoals docenten en klerken. Het onderwijs voor de Afrikanen was gericht op banen als belastinginners, klerken, boodschappers, soldaten en politie (Nguni, 2005). Onderwijssystemen die verschilden per ras, waren alom vertegenwoordigd in het koloniale beleid van de verschillende ontwikkelingslanden, welke gekenmerkt wordt door: 'verdeel en heers'. In India werd les gegeven aan twee rassen binnen een school, wat leidde tot politiek bewustzijn en onrust. Vooral in Afrika wilde men niet dat repercussies zouden ontstaan doordat de Afrikanen zich af zouden vragen waarom ze deze plaats hadden in de koloniale sociale relaties (Nguni, 2005).

Het spreekt voor zich dat na de dekolonisatie gezocht moest worden naar nieuwe onderwijsvormen. Gedurende de dekolonisatie werden deze scholen overgenomen door de nieuwe regering. De scholen werden de basis van het publieke schoolsysteem. De vorming van de nieuwe lokale regering is gedurende de dekolonisatie behoorlijk snel tot stand gekomen en werd vaak gekenmerkt door corruptie. Hierdoor bleef veel geld achter en werd er niet geïnvesteerd in onderwijs. Nieuwe onderwijssystemen kwamen mede daarom niet snel van de grond (Wikipedia, 2006). NGO's helpen in de ontwikkelingslanden om scholen te bouwen en het bestaande onderwijs te verbeteren, zodat in ontwikkelingslanden weer wordt geïnvesteerd in onderwijs.

3.1.2 Taalprobleem in het onderwijs door het koloniale verleden

In ontwikkelingslanden wordt het onderwijs gekenmerkt door ongelijkheid. De ongelijkheid tussen urbane en rurale gebieden, tussen elite en ondergeschikte sociale groepen en tussen jongens en meisjes worden in stand gehouden. Door de elite wordt de officiële regeringstaal gesproken. Deze taal was meestal de taal van de voormalige koloniale grootmacht en is ook de taal waarop op scholen gedoceerd wordt. Andere groepen, die niet tot de elite behoren, spreken talen die niet formeel erkend zijn. Hun toegang tot de officiële regeringstaal is beperkt. Op school lopen de leerlingen uit

minder bedeelde bevolkingsgroepen daarom achterstand op school op. Kinderen worden gedoceerd in de officiële taal alsof dit hun moedertaal is. De docenten spreken namelijk zelden de taal van de lokale community. Dit is nadelig voor de interactie met de kinderen in de les en hun ouders. Wanneer kinderen in hun moedertaal gedoceerd worden, begrijpen kinderen de inhoud beter en is het voor hen makkelijker om een tweede taal - vaak de nationale taal - te leren (Williams, 1998). Kinderen die niet bekend zijn met de officiële taal of met de dominante cultuur omdat ze van een bepaalde stam zijn, zijn vanaf het begin beperkt in hun leren. Het leren van de prestigetaal zou theoretisch gezien juist moeten leiden tot gelijkheid tussen bevolkingsgroepen, maar dit is helaas niet het geval: de verschillen worden mogelijkwijs alleen maar groter (Unesco, 2006b).

Een voorbeeld:

In het koloniale Mozambique was het Portugees de taal die gesproken werd en public, terwijl de inlandse talen in de privé-sferen werd gesproken. Wanneer de zwarte inwoners van Mozambique Portugees konden spreken mochten ze zich in de stad begeven nadat de avond was ingegaan, mochten ze leven in witte residentiele gebieden en mochten ze zich in publieke utiliteiten als cinema's en restaurants begeven, waar anders alleen blanken mochten komen. Gedurende het postkoloniale tijdperk werd Portugees de officiële taal van de staat. Het Portugees werd ideologisch geportretteerd als nationaal erfgoed en stond voor moderniteit, orde, consensus en een geünificeerde nationale staat. De nationale talen daarentegen werden geassocieerd met traditie, etnische diversiteit en koloniale controle. Alhoewel deze talen essentieel waren voor de historische wortels en voor het bewaren van tradities, kregen ze geen officiële erkenning in de samenleving. Nadat Mozambique zelfstandig werd, is gekozen voor Portugees als nationale taal. De bevolking moet Portugees leren spreken van de regering. Zolang ze dat niet kan worden ze uitgesloten van inbreng in formele contexten (Scoud, 2002).

Daarnaast wordt er in ontwikkelingslanden vaak meerdere talen gesproken. In Angola worden bijvoorbeeld Umbundu, Mbundu, Kabyle en Loanda gesproken. De officiële taal is echter Portugees. In Bangladesh worden naast Engels, vier nationale talen gesproken. In India en Zuid-Afrika zijn zelfs meer officiële talen te onderscheiden, dan in het dagelijkse leven wordt gesproken (Unesco, 2006). De aanwezigheid van verschillende talen in een land leidt tot taalbarrières. In de binnenlanden van ontwikkelingslanden leven stammen die een heel andere taal spreken dan de bevolking van urbane gebieden. De meertaligheid is een manier van leven geworden. De complexiteit brengt echter een enorme uitdaging voor onderwijs voort, vooral in regio's waar de gesproken talen verschillend zijn van de taal die op school gebruikt wordt (Penny & MacKenzie, 2005). In veeltalige klassen schrikken docenten ervoor beide talen te gebruiken bij het doceren. Volgens hen kan dit leiden tot cognitieve verwarring. Vaak is het echter noodzakelijk dat docenten zaken vertalen om de boodschap helder door te geven:

'The teachers I observed operated under conditions of tension between institutional pressure to adhere to language policy, that is, the exclusive use of English in the classroom, and their professional and personal instinct to code-switch in response to the communicative needs of their pupils.' (Arthur (2001) in: Scoud, 2002).

Wanneer leden van een stam getraind worden als docenten, krijgen ze de mogelijkheid beide talen te leren begrijpen en kunnen ze door hun bevattingsvermogen de kinderen helpen. Het curriculum is echter vaak te ongrijpbaar voor deze docenten omdat ze zelf niet of nauwelijks een schoolloopbaan hebben doorlopen. Bovendien kan de docent niet alle talen spreken en beheerst hij de officiële taal misschien ook niet goed. (Penny & MacKenzie, 2005). Zelfs wanneer de school in een minderheidstaal doceert, is het aantal jaren dat de leerlingen de taal op school ondervindt en de aantallen functies en typen van academische inhoud waar de taal gebruikt wordt beperkt. Doordat de taal door een kleinere groep mensen gesproken wordt, krijgen de kinderen te maken met een beperkt aantal rolmodellen. Doordat de moedertaal in het onderwijs feitelijk uitgesloten wordt, heeft dit niet alleen tot gevolg dat de tribale talen en culturen verdwijnen, maar leidt het ook tot een crisis in het identiteitsgevoel en zelfwaarde van de tribale kinderen (Benson, 2005).

Tegenwoordig is er een groeiende interesse in het ontwikkelen van meertalige onderwijsprogramma's waarbij in de eerste jaren van onderwijs de tribale talen en de lokale cultuur gebruikt wordt en langzaam de regionale en nationale taal geleerd wordt. In ontwikkelingslanden realiseert men zich langzamerhand dat het belangrijk is dat kinderen hun eerste taal goed kennen, voordat ze succesvol de school kunnen doorlopen in de tweede en aanvullende talen (Benson, 2005). Voor het onderwijs is het volgens Penny en MacKenzie (2005) belangrijk dat taalkundigen en de lokale gemeenschap samenwerken in het ontwikkelen van alle aspecten van de taal. De ontwikkeling van het onderwijsmateriaal in de lokale taal moet op het lokale niveau gemaakt worden, waarbij de community betrokken raakt. Wanneer de community niet bij dit proces betrokken wordt, is volgens de auteurs het succes van het programma afgebakend en de erkenning twijfelachtig.

3.2 Bijdrage van de school blijkt belangrijker dan invloed SES

Niet alleen qua geschiedenis van het onderwijs verschillen ontwikkelingslanden en ontwikkelde landen van elkaar. Er zijn ook verschillen te signaleren in onderzoeksresultaten. In de Westerse samenleving worden sterke verbanden gesignaleerd tussen de sociaal economische status (SES) van een gezin en de leerprestaties van kinderen (Craven, 2005; Green & Rohwer, 1971). De SES wordt gemeten door middel van het hoogste opleidingsniveau dat ouders uit het gezin hebben genoten. De verbanden laten kort samengevat zien, dat kinderen uit een gezin met een lage SES lage leerprestaties behalen. Kinderen uit een gezin met een hoge SES goede leerprestaties behalen. Dit kan onder andere komen doordat hun ouders minder hebben voorgelezen in de voorschoolse periode, waardoor het kind op later

leeftijd minder belangstelling heeft voor lezen en ook slechtere leerprestaties haalt (Coppens, 2006). Aangezien veel ouders van kinderen in ontwikkelingslanden nauwelijks geletterd zijn en de ouders geen geld hebben om leesboeken te kopen, maakt het dat de voorschoolse periode verwaarloosbaar is wat betreft de ontwikkeling van de officiële taal.

Uit onderzoek van Heyneman (1980) blijkt dan ook dat in ontwikkelingslanden de invloed van SES op leerresultaten zeven maal minder groot is dan de invloed van SES in de VS. Hoe lager het nationaal inkomen van het land, des te zwakker is de invloed van SES op leerresultaten (Heyneman & Loxly, 1983). De bijdrage van de school zelf daarentegen, is in ontwikkelingslanden drie tot vier keer zo groot als in de Westerse Wereld (Heyneman, 1980; Heyneman & Loxly, 1983). De bijdrage van de school bestaat uit de kwaliteit van de school en van de docenten. Met name in ontwikkelingslanden beoordelen ouders docenten als goed, wanneer de visie van de docent aansluit bij de visie van de community. Omdat in ontwikkelingslanden het nationaal inkomen erg laag is, is de samenhang tussen SES en leerresultaten daarom verwaarloosbaar. De bijdrage van de docent is daarentegen erg belangrijk.

3.3 Scholen van Woord en Daad in verschillende settings

Woord en Daad kent verschillende onderwijsprojecten, namelijk projecten waarbij:

- de scholen beheerd worden door een partnerorganisatie;
- de kinderen ondersteund worden door middel van studiebeurzen of aanvullend onderwijs.

In de vormen van betrokkenheid die in het dossieronderzoek naar voren komen en de aanbevelingen aan de hand van het dossieronderzoek, wordt onderscheid gemaakt naar deze typen onderwijsprojecten. Hieronder worden de verschillen in onderwijsprojecten en schoollocaties toegelicht zodat een schets van de achtergronden wordt gemaakt alvorens het dossieronderzoek te beginnen. Wat eveneens een belangrijk punt in het dossieronderzoek is of de lopende kosten van de school betaald worden door de overheid, Woord en Daad en/of ouders. Dit wordt echter pas in het dossierdeel besproken.

3.3.1 Verschillende onderwijsprojecten

Veel scholen die Woord en Daad onderhoudt, worden beheerd door de partnerorganisatie. Het voordeel hiervan is dat wanneer Woord en Daad nieuwe eisen wil stellen aan het onderwijs, dit makkelijker doorgevoerd kan worden. Kostscholen vallen hier ook onder. Woord en Daad financiert echter maar weinig kostscholen. Op enkele scholen worden kinderen ondersteund door middel van studiebeurzen. De kinderen krijgen geld om naar school te gaan en krijgen op school een middagmaal. In Ethiopië krijgen ouders een kleine toelage wanneer ze hun kinderen naar school sturen. Hierdoor lopen ze geen inkomsten missen hoeven hun kinderen om die reden niet te stoppen met school. Op sommige scholen wordt aan ouders

Tekstblok 5: Ligging van de school per organisatie

Organisatie	Lopende kosten van de school worden betaald door:
AMG Filipijnen	Overheid en W&D
AMG Guatemala	Overheid, W&D en ouders
AMG India	Overheid en W&D
AMG Thailand	Overheid, W&D en ouders
CAEDESCE Tsjaad	Ouders
CDA Colombia	Overheid en W&D
COUNT India	Overheid en W&D
CSS Bangladesh	Overheid en W&D
CTF Sierra Leone	Overheid, W&D en ouders
CREDO Burkina Faso	Overheid, W&D en ouders
Hope Enterprises Ethiopië	Overheid en W&D
INDEF Nicaragua	Overheid en W&D
IREF India	Overheid en W&D
P&A Haïti	Overheid, W&D en ouders
Word and Deed India	Overheid, W&D en ouders

een minimaal bedrag aan schoolgeld gevraagd, wanneer dat in dat land verplicht is. Wanneer ouders niet kunnen voldoen aan dit bedrag, kunnen ze vrijwillig meehelpen op school om zo het bedrag kwijtgescholden te krijgen. In Tekstblok 5 wordt weergegeven bij welke organisaties ouders een minimaal bedrag aan schoolgeld moeten betalen of waar schoolgeld wordt betaald door de overheid en een externe donor als Woord en Daad.

3.3.2 Scholen in rurale en urbane gebieden

Naast een onderverdeling in verschillende vormen van scholen, kan ook onderscheid gemaakt worden in scholen in rurale (landelijke) en urbane (stedelijke) gebieden. Het onderwijs in rurale gebieden kenmerkt zich door kleinere klassen, minder keus tussen scholen en minder mogelijkheden tot vervolgonderwijs (Urquiola, 2000). In Bolivia wordt in het rurale gebied bijvoorbeeld alleen les gegeven in de eerste drie of vier jaar van de basisscholen. De scholen voor verder onderwijs liggen te ver weg om daar aan onderwijs deel te kunnen nemen (Urquiola, 2000).

In urbane gebieden staan grotere scholen, met grotere klassen (Urquiola, 2000). Bovendien zijn de verschillen tussen rijk en arm in

Tekstblok 6: Ligging van het leefgebied van de kinderen per partnerorganisatie

Organisatie	De kinderen komen uit deze gebieden:
AMG Filipijnen	Ruraal / urbaan
AMG Guatemala	Ruraal / urbaan
AMG India	Ruraal
AMG Thailand	Ruraal
CAEDESCE Tsjaad	Ruraal
CDA Colombia	Urbaan
COUNT India	Ruraal
CSS Bangladesh	Ruraal
CTF Sierra Leone	Urbaan
CREDO Burkina Faso	Ruraal / urbaan
Hope Enterprises Ethiopië	Urbaan
INDEF Nicaragua	Ruraal / urbaan
IREF India	Ruraal
P&A Haïti	Ruraal
Word and Deed India	Ruraal

stedelijke gebieden meer divers dan op het platteland. In de steden halen de ouders met een hoger inkomen, hun kinderen van school om hen naar een privé-school te sturen. De verwachting is dat zij daar beter onderwijs verkrijgen. De armere kinderen blijven achter op de reguliere scholen (Francis et al, 2002). In tekstblok 6 staat in een tabel per partnerorganisatie weergegeven uit wat voor soort gebieden de kinderen komen die op het primair onderwijs zitten.

3.3.3 Scholen in verschillende werelddelen

In de beschrijvingen hieronder wordt aangegeven wat kenmerkend is voor het onderwijs in de verschillende werelddelen. Het is niet mogelijk om de scholen op dezelfde criteria te vergelijken.

Afrika

Het percentage drop-outs is relatief laag is in de zuidelijke en oostelijke delen van Afrika (Unesco, 2006). In andere ontwikkelingslanden ligt dit percentage veel hoger. In rurale gebieden wordt tot en met de 4^e klas van het primair onderwijs instructie gegeven in relevante locale talen. Vanaf de 5^e klas is Engels het instructiemiddel. In urbane gebieden daarentegen zijn alle lessen in het Engels (Bloor & Tamrat, 1996; Bodomo, 1996; Spolsky, 2001; Williams, 1996). Op de meeste Afrikaanse scholen wordt de meest relevante gebiedstaal geleerd in een aparte les. Uit het onderzoek bleek dat zowel de kinderen als de docenten moeite hadden met het beheersen van de schoolvakken omdat ze de instructietaal (het Engels) niet goed beheersen (Brock, 2002). Gedurende observaties in de klassen viel de onderzoekers het volgende op:

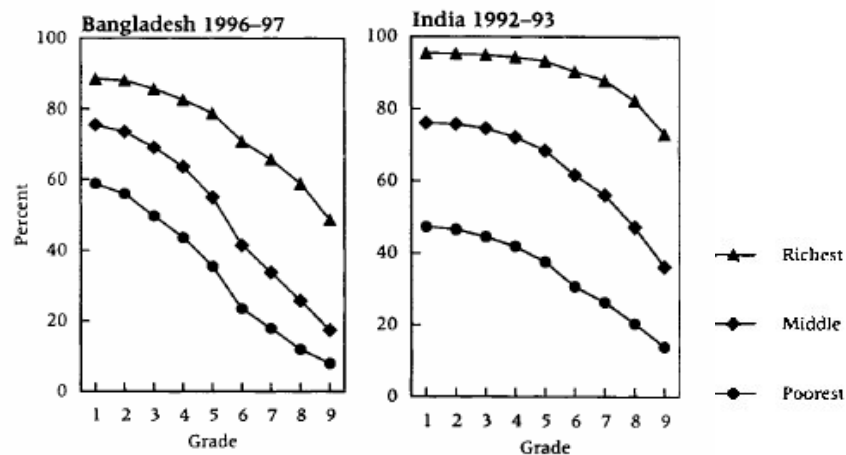
“During my observations I noticed a significant change in the children's behaviour and attitude when the instructors changed from English to mother tongue. When English was the language of instruction, the children were silent, shy and did not participate if they were not spoken to. At first, I thought it was because Grov and I were present, but when the instructor changed to mother tongue as medium of instruction, the children's behaviour changed dramatically. The children who had not said a word previously were now eager to answer and their hands were constantly in the air, showing how much they wanted to answer the instructor's questions (Nyquist, 1999:102)”

Aansluitend bij de vorige uitspraak, is de volgende uitspraak die in hetzelfde onderzoek werd gedaan:

“After this math lesson had finished another instructor came to teach "mother tongue" which was taught as a subject. Grov cites from her observation notes: The change in the classroom was unbelievable. The topic was: "Traditions in Africa," and the instructor was telling stories and frequently asking questions. The classroom seemed like an explosion of hands. The learners competed in answering and provided lengthy answers when given the chance (Nyquist, 1999:102)”

Azië

Het onderwijs in Azië laat enorme verschillen zien in de deelname van rijke, middelrijke en arme kinderen aan het primair onderwijs (Filmer & Pritchett, 1998). Een voorbeeld hiervan wordt weergegeven in figuur 7. De grafieken zijn van tien tot veertien jaar geleden, maar dezelfde verdeling in deelname aan het onderwijs blijkt nog steeds te bestaan (Subrahmanian, 2000).

Figuur 7. Educational attainment profiles by wealth group (Filmer & Pritchett, 1998)

Wat verder blijkt is dat in Azië, en dan vooral in India, het onderwijs de klassenverschillen in stand houdt (Subrahmanian, 2000). Privé-scholen zijn van betere kwaliteit dan de reguliere scholen. Privé-scholen stellen dan ook de eis dat de ouders van hun leerlingen het Engels beheersen zodat de ouders de kinderen kunnen helpen met huiswerk. Kinderen uit arme gezinnen hebben hierdoor geen kans om goed onderwijs te genieten. Wanneer deze kinderen toch op een privé-school terecht komen, is de kans op slagen minder doordat ze het Engels minder goed beheersen.

Zuid- en Midden Amerika

Het primair onderwijs in Zuid- en Midden-Amerika gekenmerkt door een sterke drop-out van de armen in het primair onderwijs (Filmer & Pritchett, 1998). In Latijns- Amerika en Midden-Amerika kunnen relatief veel kinderen deelnemen aan het primair onderwijs omdat er genoeg scholen, docenten en andere middelen zijn om onderwijs te volgen. Desondanks is er een sterke drop-out te signaleren bij de armen. In tekstblok 7 vindt u informatie over de drop-outpercentages in de onderwijsprogramma's van Woord en Daad.

Tekstblok 7: Drop-outpercentages bij projecten van Woord en Daad

Bij scholen die Woord en Daad ondersteunt, komt zittenblijven evenveel of minder voor in vergelijking met landelijke gemiddelden. In de projecten van Woord en Daad wordt uitgegaan van een overgangsperscentage van 90% en een slagingsperscentage van 85%. In afwijkende gevallen wordt dit bij het project aangegeven. Haïti is bijvoorbeeld een land waarbij de percentages afwijken. Het overgangs- en slagingsperscentage is hier ongeveer 77-80% (dit varieert per school), maar is daarbij hoger dan het landelijke gemiddelde.

Unesco heeft landen in Latijns Amerika en de Cariben gewaarschuwd om kinderen niet te snel te laten zitten in een klas, omdat de kans dat leerlingen de school afmaken hierdoor afneemt. Door kinderen iets sneller te laten overgaan, is de verwachting dat het percentage drop-outs zal afnemen (Estrada, 2006).

In Latijns Amerika verloren docenten hun prestige gedurende de militaire regimes in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw. Dit kwam doordat gesneden werd in hun salaris, de 'macht' van de onderwijsdepartementen van de universiteiten werd afgezwakt en docenten met lage academische kwalificaties werden aangenomen (Estrada, 2006). Deze gebeurtenissen hebben heden ten dage nog invloed op (de kwaliteit van) het onderwijs. Elk jaar stopt ongeveer 6,5% van de docenten uit het primair onderwijs met lesgeven om verschillende redenen. Mede daardoor zijn er nog ongeveer 1,6 miljoen docenten nodig in Latijns Amerika en de Carribean om op het primair onderwijs les te geven (Estrada, 2006).

Uit de hierboven vermelde informatie over Azië en Afrika blijkt dat voornamelijk kinderen uit de lagere klassen de schooltaal niet goed beheersen. Omdat de ouders ook een andere taal spreken zal het voor hen mogelijkwijs lastig zijn om betrokken te raken bij het onderwijs van hun kinderen. In het gedeelte over het dossieronderzoek en aanbevelingen, kan hier rekening mee worden gehouden.

3.4 **Woord en Daad en het onderwijs in ontwikkelingslanden**

Wanneer we kijken naar de doelen die Woord en Daad heeft geformuleerd voor de beleidsplannen van 2006 – 2010, zien we dat Woord en Daad over vier jaar gerealiseerd wil zien dat:

- *“de school meer invulling heeft gegeven aan ouderparticipatie door betrokkenheid bij het beleid (Woord en Daad, 2006: 105)”.*
- *“29 partners in staat zijn de rol van de lokale school/dorpscomités, ouders, overheden, kerken en CBO's verder te versterken (Woord en Daad, 2006:107)”.*
- *“tenminste een groep van de lokale actoren betrokken is bij 70% van de scholen in het onderwijsprogramma (Woord en Daad, 2005:107)”.*

Geschat wordt dat het draagvlak van de onderwijsprogramma's in 2010 is vergroot en dat scholen zijn ingebed in de samenleving (Woord en Daad, 2006). Omdat Woord en Daad onderwijs verschaft aan de allerarmsten, kan niet van de ouders verwacht worden dat ze betrokken zijn met de school door geld te geven. De betrokkenheid moet fysiek zijn. Ouders kunnen bijvoorbeeld bij de school betrokken worden door kooklessen of lessen met betrekking tot het verzorgen van planten. Ouders kunnen ook betrokken raken bij de school doordat zij daar een alfabetiseringscursus krijgen. Binnen de doelstellingen van Woord en Daad zijn alle vormen van betrokkenheid die Epstein (2006) noemt, op het onderwijs van toepassing: parenting, communicating, volunteering, learning at home, decision making en collaborating with the community.

In veel onderwijsprojecten die Woord en Daad steunt, speelt *local ownership* een belangrijke rol. Partners worden door Woord en Daad gestimuleerd om de rol van de lokale schoolcomités, dorpscomités, overheden en kerken te steunen zodat lokale actoren uit de community hun verantwoordelijkheid voor het onderwijs in hun dorp en regio ook waar kunnen maken.

4 De zes vormen van betrokkenheid volgens Epstein

Zoals in paragraaf 2.4 genoemd is, onderscheid Epstein 6 vormen van betrokkenheid: *parenting, communicating, volunteering, learning at home, decision making* en *collaborating with the community*. In dit hoofdstuk worden de zes vormen van betrokkenheid uitgebreid toegelicht. Epstein (2006) heeft verschillende praktische voorbeelden gegeven per vorm van betrokkenheid (zie hiervoor bijlage 2). Deze praktische voorbeelden laten zien hoe elk type van betrokkenheid gerealiseerd kan worden. De informatie van Epstein en de bevindingen uit voorgaande hoofdstukken over onderwijs in ontwikkelingslanden, heeft geleid tot checklisten per vorm van betrokkenheid. Deze checklisten staan na de uitleg van de vormen van betrokkenheid.

4.1 Parenting

Deze eerste vorm van betrokkenheid houdt zich bezig met het assisteren van gezinnen met opvoedkundige vaardigheden en pakt thussituaties aan om kinderen te kunnen bijstaan. Op deze manier krijgen scholen meer inzicht in de gezinssituaties van hun leerlingen. Deze vorm van betrokkenheid vindt plaats door middel van volwassenenonderwijs, gezinsondersteunende programma's zoals voedselondersteuning, huisbezoeken of buurtbezoeken, jaarlijkse rapporten met betrekking tot de doelen van kinderen en speciale talenten en ouderbijeenkomsten.

Voor de school is dit type van betrokkenheid een uitdaging om informatie te verschaffen naar alle ouders die informatie willen of die de informatie nodig hebben en niet de enkeling die naar de schoolmeetings komt. Het maakt gezinnen mogelijk informatie te delen met de school over achtergronden, cultuur, talenten van kinderen, doelen en behoeften. De school moet ervoor zorgen dat de informatie voor de gezinnen helder en bruikbaar is.

Voor leerlingen heeft deze vorm van betrokkenheid tot resultaat dat zij bewust raken van gezinssupervisie, respect voor ouders, positieve persoonlijke kwaliteiten, gewoonten, geloof en waarden worden geleerd door de familie. Er is een balans in de tijd die gespendeerd wordt aan karweitjes, andere activiteiten en huiswerk. Ook het bewustzijn van het belang van school en het reguleren van de aandacht is een resultaat voor leerlingen van deze betrokkenheid. Voor de ouders heeft deze betrokkenheid als resultaat dat ze meer zelfvertrouwen verkrijgen over hun opvoedvaardigheden, ze krijgen inzicht in de ontwikkeling van het kind en de adolescent. Ook leren de ouders aanpassingen in de omgeving van het huis te maken als de kinderen de school doorlopen. Bovendien ervaren de ouders ondersteuning van de school en andere ouders. Docenten begrijpen de achtergronden, de cultuur, bezorgdheden, doelen, behoeften en visies op de kinderen door deze vorm van betrokkenheid beter. De docenten leren respect op te brengen voor de sterktes van de families en hun prestaties en begrijpen de diversiteit beter. Ook raken zij bewust van

hun eigen vaardigheden met betrekking tot het delen van informatie over de ontwikkeling van de kinderen.

De afgelopen jaren zijn op een aantal achterstandsscholen in Australië ontwikkelingen doorgevoerd in verband met de ontwikkeling van de gezinnen van de leerlingen. Hayes en Chodkiewicz (2006) hebben deze ontwikkelingen onderzocht. Op de achterstandsscholen kwamen meer dan 80% van de leerlingen uit gezinnen met een niet-Engelse achtergrond. De programma's waren gericht op geletterdheid, sturen, het begrijpen van gedrag en het omgaan met kinderontwikkeling. Hayes en Chodkiewicz (2006) maken onderscheid tussen:

- betrokkenheid die gericht is op leerlingen,
- betrokkenheid die gericht is op ouders en
- betrokkenheid die gericht is op de community.

In het Australische onderzoek werden ontwikkelingen besproken op het gebied van basiscommunicatie, gezinsontwikkeling en geletterdheid. Er werden programma's gebruikt die gericht waren op het sturen, het begrijpen en het leiden van gedrag. Ouders krijgen door de programma's inzicht in opvoedkundige vaardigheden. Ook krijgen ouders meer inzicht en vertrouwen in hun opvoedkundige vaardigheden door de lessen en de communicatie met andere ouders. De scholen in Australië zorgen er voor dat ouders hun Engelse taal kunnen verbeteren en meer leren over culturele verschillen. Deze vorm van betrokkenheid blijkt positief te werken omdat ouders meer betrokken zijn bij de school dan voorheen. De onderdelen van de programma's die in Australië gebruikt worden, noemt Epstein (2006) ook. Epstein (2006) spreekt dan van praktische voorbeelden om Parenting te realiseren, deze staan in onderstaande checklist.

Checklist voor dossieronderzoek

- Alfabetiseringscursussen;
- Andere vormen van volwasseneneducatie
- Voedselondersteuning;
- Andere gezinsondersteunende programma's.
- Huisbezoeken of buurtbezoeken;
- Jaarlijkse rapporten met betrekking tot de (leer)doelen van kinderen en speciale talenten
- Ouderbijeenkomsten

4.2 *Communicating*

Deze vorm van betrokkenheid heeft te maken met de communicatie tussen het gezin en de school over schoolprogramma's en de voortgang van de leerresultaten van de kinderen. Ouderbezoeken van docenten bij de leerlingen thuis valt ook onder deze vorm van betrokkenheid wanneer de ouders de taal van de school niet of nauwelijks

beheersen. Het gaat ook om jaarlijkse inventarisaties van de behoeften van de leerlingen en suggesties en reacties van families op het lesprogramma.

De uitdaging voor deze vorm van betrokkenheid is om alle schriftelijke en mondelinge communicatie duidelijk en begrijpelijk te maken voor families. Het is dan belangrijk dat er openheid is om als ouders vrij te kunnen praten over het lesprogramma en de lesmethode. De communicatie tussen school, gezin en de community moet gemakkelijk verlopen. Het verkrijgen van ideeën van gezinnen om het ontwerp en de inhoud van de communicatie te verbeteren is daarbij van belang. Zoals eerder te lezen was in paragraaf 4.1.2 en paragraaf 4.3.3 is de communicatie tussen school en ouders of school en community in de meeste ontwikkelingslanden niet zo vanzelfsprekend als in de westerse wereld het geval zou zijn. Niet alle ouders spreken de onderwijstaal (de nationale taal) en niet alle docenten spreken de taal van de ouders. Op deze manier vinden grote discrepanties plaats in de communicatie tussen docenten en ouders.

De betrokkenheid resulteert voor de leerling in bewustzijn in de eigen voortgang bij vakken en vaardigheden. De leerlingen begrijpen het schoolprogramma en het beleid, mede doordat ze geïnformeerd worden over beslissingen over vakken en programma's. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen hun eigen rol zien als verbindingsweg in de deelgenootschappen van de school en de gezinnen (Epstein, 2006). Ouders begrijpen door de communicatie het schoolbeleid en schoolprogramma. Ook kunnen de ouders de voortgangen van hun kind volgen en reageren op problemen van de leerlingen. Het voordeel van deze vorm van betrokkenheid is dat de schoolkwaliteit als hoog wordt beoordeeld. Docenten leren van de diversiteit in het communiceren met de gezinnen en leren binnen de diversiteit duidelijk te communiceren. Ook leren de docenten een netwerk van ouders te gebruiken om met alle families te communiceren. Doordat de docenten de gezichtspunten van de gezinnen begrijpen, kunnen ze helpen bij de voortgang van het kind.

In het onderzoek van Hayes en Chodkiewicz (2006) gaven ouders bijvoorbeeld aan dat de barrière om effectieve betrokkenheid te tonen richting de school, bestond uit slechte communicatie met docenten over leerzaken, een tekort aan informatie van de scholen over lesprogramma's, taalbarrières en tekort aan interesse bij de schoolleiding:

'Mostly I do talk to her class teacher, she says she explains things to my daughter, but they only have time to say it once and that's the problem, in Fiji they keep on going over it until you understand it' (Hayes & Chodkiewicz, 2006:11)

De school uit het onderzoek van Hayes en Chodkiewicz (2006) organiseerde, naast projecten over opvoedkundige vraagstukken, ook projecten met betrekking tot de communicatie tussen docenten en ouders over onder meer het schoolbeleid. Omdat er op de scholen enorme verschillen in culturen waren, is het voor scholen een uitdaging om de verschillende communities te begrijpen. Het is voor beide groepen van belang dat er tijd voor elkaar wordt genomen. Cairney (2000) geeft echter aan dat de school vaak verschillen herkent, maar hier niet op reageert. Terwijl alleen al het erkennen van

verschillen zal leiden tot meer betrokkenheid bij de school vanuit de community. Hayes en Chodkiewicz (2006) menen dat het noodzakelijk is dat scholen en communities met elkaar communiceren om de community te begrijpen en de rol van leren binnen deze context. De communicatie moet gericht zijn op het leren dat plaatsvindt op de school. Ouders, de rest van de familie en leden van de community (waaronder docenten) moeten beseffen dat ze een rol hebben in het faciliteren van de verwerving van kennis en sociale vaardigheden van de leerlingen. Huisbezoeken, adequate informatie met betrekking tot de school verschaffen en een vorm van onderwijs aan de ouders geven, kunnen daarvoor de basis vormen (Yeager, 1951). Wat betreft het begrip voor en de communicatie tussen verschillende communities, de invloed van de community op de school en de leerlingen, verwoord Epstein (2006) in praktische voorbeelden die hieronder in een checklist zijn weergegeven.

Checklist voor dossieronderzoek

- Ouderbezoeken van docenten bij de leerlingen thuis wanneer de ouders de taal van de school niet of nauwelijks beheersen;
- Inventarisaties van de behoeften van de leerlingen;
- Mogelijkheden voor ouders om suggesties en reacties van families te geven op het lesprogramma.

4.3 *Volunteering*

Het organiseren van vrijwilligerswerk om de school en leerlingen te ondersteunen is een andere vorm van betrokkenheid. Voorbeelden zijn: een patrouille van ouders die om de veiligheid rond de school te laten toenemen en het inzetten van ouders bij lessen. Ouders kunnen helpen in de schooltuin, helpen met koken en uniformen naaien. Door vrijwilligers te werven voor verschillende activiteiten, weten alle leden van de families dat hun tijd en talenten welkom zijn (Epstein, 2006). Voorwaarde is wel dat alle vrijwilligers gelijk gewaardeerd worden.

Bij dit type van betrokkenheid horen twee uitdagingen voor de school. Uitdaging één heeft te maken met het feit dat vrijwilligers niet alleen de leden van de community zijn, die voor één dag naar school om vrijwilligerswerk uit te voeren. Vrijwilligers zijn ook degenen die de schooldoelen en het leren van het kind op elke manier en op elke plaats ondersteunen. Dit zijn bijvoorbeeld kerkleiders, dorpsleiders of leden van de productieve sector. Het is een uitdaging voor de scholen om met al deze groepen om te gaan. Een tweede uitdaging voor de school is om de tijd en talenten van de vrijwilligers te matchen met de behoeften van de school. Het maken van flexibele werkroosters voor vrijwilligers, vergaderingen en evenementen zijn noodzakelijk om te kunnen deelnemen aan het vrijwilligerswerk.

Door het vrijwilligerswerk worden de leerlingen bewust van hun vaardigheden, talenten, mogelijkheden en deelname van ouders en andere vrijwilligers. Ouders begrijpen het werk van de docent beter en krijgen zelfvertrouwen in hun mogelijkheden om te werken

op school met kinderen. Ouders raken bewust van het feit dat families welkom zijn op school en worden gewaardeerd. Schoolactiviteiten kunnen eveneens thuis worden gebruikt. Docenten leren om vrijwilligers te organiseren, trainen en gebruiken. Ze raken bereid om families te betrekken op nieuwe manieren. Docenten raken bewust van de talenten van ouders in de school en kinderen.

Voornamelijk in ontwikkelingslanden speelt de betrokkenheid van communities een belangrijke rol in het primaire onderwijs. De community helpt vrijwillig scholen te bouwen, handhaven en beheren (Francis, Agi, Alubo, et al., 2002). Maar, ondanks dat de community de school helpt, heeft de community vaak geen invloed op het formele schoolcurriculum (Mbewe, 2004). In zes van de zeven landen die Grandvaux en Yoder (2002) bestudeerd hebben, maken scholen hun lesprogramma's meer aantrekkelijk door de lesstof te relateren aan het dagelijks leven. Dit wordt gedaan door lokale voorbeelden te schetsen en interactieve lesmethoden te gebruiken. Ook worden kansen voor ouders ontwikkeld om meer betrokken te raken bij de school door voorbeelden te geven die gerelateerd zijn aan de lesstof. Zowel de kinderen als de leden van de community ervoeren dit als erg positief. De kinderen ervoeren meer betrokkenheid van de ouders en onthielden de geleerde informatie beter. Dit toont aan dat vrijwilligerswerk erg positieve gevolgen kan hebben. In onderstaande checklist staan praktische voorbeelden die gebruikt kunnen worden om ontwikkelingswerk te realiseren (Epstein, 2006).

Checklist voor dossieronderzoek

- Patrouille van ouders in verband met de veiligheid rond de school te verbeteren;
- Het inzetten van ouders bij lessen;
- Ouders die helpen in de schooltuin;
- Ouders die helpen met koken;
- Ouders die uniformen naaien;

4.4 *Learning at home*

De betrokkenheid van het gezin met hun kinderen met betrekking tot huiswerk en andere curriculumgerelateerde activiteiten en beslissingen zijn een vierde type van betrokkenheid. Deze vorm van betrokkenheid bestaat uit het informeren van ouders op de verworven vaardigheden per vak, informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden, kalenders maken met de dagelijkse of wekelijkse activiteiten voor ouders en leerlingen die thuis of in de community uitgevoerd moeten worden. Ouders worden in elk geval gestimuleerd om te vragen naar schoolresultaten en hun kinderen te helpen met huiswerk.

Voor de school is deze vorm van betrokkenheid een uitdaging om een schema te ontwerpen en implementeren zodat interactief huiswerk mogelijk wordt. Dit huiswerk hoeven kinderen niet per definitie alleen te doen, huiswerk kan ook betekenen dat de leerlingen interactieve activiteiten moeten delen met anderen thuis of in de community.

De ouders kunnen de kinderen helpen bij het huiswerk. Dit betekent echter niet dat ouders de kinderen schoolvaardigheden gaan leren, ouders moeten de kinderen uitdagen, luisteren, reacties geven, prijzen, leiden en bediscussiëren. Leerlingen moeten de verantwoordelijkheid nemen om over belangrijke zaken die zij leren te bespreken met hun families. De school moet om dit alles te kunnen realiseren, de families en hun kinderen betrekken in alle belangrijke curriculumgerelateerde beslissingen. Dit kan de school doen door vergaderingen te houden over het curriculum.

Leerlingen hebben baat bij deze vorm van betrokkenheid. Door de vaardigheden, mogelijkheden en testresultaten te verbinden met huiswerk en schoolwerk, krijgen de leerlingen een positievere kijk op huiswerk en school. De leerlingen zien hun ouders als gelijk aan de docent en zien het huiselijk leven als meer gelijk aan de school. De ouders leren hoe zij hun kinderen thuis moeten ondersteunen en uitdagen, elk schooljaar weer. Doordat thuis huiswerk wordt gedaan, is dit voor ouders een middel om met hun kinderen te discussiëren over school, schoolwerk, huiswerk en toekomstplannen. Ouders leren zo ook te begrijpen wat de kinderen leren op school en krijgen meer waardering voor de vaardigheden van de docent. Ook raken ouders meer bewust van hun kind al lerende. Voor docenten heeft deze vorm van betrokkenheid tot resultaat dat zij herkennen welke hulp alleenstaande ouders, ouders met een dubbel inkomen en alle gezinnen nodig hebben in het motiveren en versterken van het leren door de leerling. Docenten raken op deze manier meer tevreden over de betrokkenheid en ondersteuning van het gezin. Hieronder staan praktische voorbeelden om het leren thuis vorm te kunnen geven (Epstein, 2006).

Checklist voor dossieronderzoek

- Ouders informeren over lesinhouden;
- Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden
- Het moeten uitvoeren van dagelijkse of wekelijkse activiteiten voor ouders en leerlingen thuis of in de community;
- Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten en hun kinderen te helpen met huiswerk.

4.5 Decision making

De vijfde vorm van betrokkenheid vat samen dat de community betrokken wordt bij schoolbeslissingen. Enkele ouders worden gekozen als aanspreekpunt voor de ouders, deze ouders representeren alle ouders van de school. Decision making kan bestaan uit verschillende vormen: Parent Teacher Associations (PTA's), een adviesraad of een comité op districtsniveau, het verschaffen van informatie op school en/of door lokale verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers.

De uitdaging voor de school is om ouders vanuit allerlei bevolkingsgroepen, etniciteiten en sociaal economische achtergronden, te betrekken bij het onderwijs. De ouders gaan

naar schoolmeetings en delen informatie met en verkrijgen ideeën van families en leden van de community. De ouders kunnen een ouder kiezen, die een aanspreekpunt wordt. De school moet eventueel trainingen geven zodat de leiders vaardigheden ontwikkelen om als representatief persoon op te treden.

Leerlingen raken bewust van het feit dat ouders betrokken worden bij het maken van beslissingen. Op deze manier begrijpen ze dat de rechten van de leerlingen door hun ouders beschermd worden. Ouders raken betrokken bij het beleid dat invloed heeft op de educatie van hun kinderen. Ze voelen zich op deze manier een beetje eigenaar van de school. Doordat ze participeren in beslissingen, raken ouders bewust van het beleid van de school, het district en het land. Ouders kennen de achtergronden van beleidsplannen en zijn het daardoor vaak eens met het beleid van een school. Hierdoor wordt de betrokkenheid van ouders groter. Ervaringen over het beleid kunnen ouders delen met andere gezinnen. Docenten raken bewust van de perspectieven van families in beleidsontwikkeling en schoolbeslissingen. De veronderstelling in het onderzoek van Epstein (2006) is dat docenten de gelijkheid van familie vertegenwoordigers in schoolcomités en in leiderschapsrollen accepteren.

In de relatie tussen community en school heeft de interactie betrekking op managementvaardigheden en het nemen van beslissingen. In zowel Westerse landen als ontwikkelingslanden worden om deze reden zogenaamde Parent Teacher Associations (PTA) opgericht. PTA's richten zich op de interesses van ouders op het gebied van onderwijs. In Mali wordt bijvoorbeeld getracht het hele management van de scholen uit de lokale bevolking te halen, zodat het onderwijs lokaal relevant wordt (Grandvaux en Yoder, 2002). Effectieve en actieve PTA's versterken de relatie tussen de community en de school. Terwijl PTA's een strategie voor scholen is om de kwaliteit te verbeteren, zijn er vaak nog meer resultaten. In Mali ontwikkelden sommige PTA's zich tot actieve lokale organisaties die eisen stellen aan autoriteiten en fondsen oprichten voor eigen ondernemingen op een meer democratische en omvattende manier. In Benin werden PTA's meer functioneel, en werden democratisch gerunde organisaties die het fondsmanagement van de school controleerden (World Education 2001). PTA's in Ghana hebben schoolgelden verzameld, gebouwen gerepareerd, een timmerman ingehuurd om meubels te maken, ouders gevraagd om tekstboeken voor hun kinderen te komen. De PTA bijeenkomsten hebben de aandacht van steeds meer ouders, waardoor ouders actiever participeren bij bijeenkomsten. Hierdoor is de community steeds meer betrokken geraakt bij het onderwijs (Grandvaux & Yoder, 2002:19).

Checklist voor dossieronderzoek

- De aanwezigheid van Parent Teacher Associations
- De aanwezigheid van een adviesraad of comité op districtsniveau,
- Lokale verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers.

4.6 Collaborating with community

De laatste vorm van betrokkenheid heeft te maken met het coördineren van bronnen en dienstverleningen die in de community aanwezig zijn voor gezinnen, leerlingen en scholen. Voorbeelden van deze vorm van betrokkenheid bestaan uit informatie verschaffen aan leerlingen en gezinnen met betrekking tot gezondheid, culturele, recreatieve en sociale ondersteuning en andere vormen van services. Bij deze vorm van betrokkenheid hoort ook de verschaffing van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community met betrekking tot het leren van vaardigheden en het ontwikkelen van talenten.

Het is voor de school een uitdaging om zich deze laatste vorm van betrokkenheid te richten op het oplossen van problemen met betrekking tot rollen, verantwoordelijkheden, fondsen en plaatsen voor collaboratieve activiteiten. Collaboratie is meer dan alleen samenwerken. Bij collaboratie is wederzijdse betrokkenheid belangrijk. Iedereen is even belangrijk en heeft evenveel inspraak. De school moet alle gezinnen informeren over community programma's en services. Ook moet de school bewerkstelligen dat alle gezinnen gelijke kansen hebben om aan bepaalde programma's of dienstverlening deel te kunnen nemen.

Voor leerlingen heeft deze vorm van betrokkenheid tot resultaat dat zij vaardigheden leren door een inspirerend curriculum en ervaringen van buiten het curriculum ontwikkelen. De leerlingen ontwikkelen eveneens kennis omtrent mogelijkheden voor vervolgonderwijs en werk. Bovendien ontwikkelen leerlingen zelfvertrouwen en een gevoel dat ze behoren tot een community door positieve relaties met volwassenen in de community. Ouders leren welke dienstverleningen bestaan door interacties met andere gezinnen in community activiteiten. Ook raken zij bewust van de bijdrage van de community aan de school en dat deelname aan activiteiten de band in de community versterkt. Docenten ontwikkelen kennis om de bronnen binnen een community te gebruiken en zodoende het curriculum te verrijken. Ze leren samen te werken met mentoren, partners, vrijwilligers en anderen die leerlingen assisteren in de praktijk. Tenslotte leren docenten bij welke behoeften vanuit het gezin, welke specifieke dienstverlening aangeboden kan worden.

In Ethiopië werken sommige scholen vanuit de theorie dat als communities gemobiliseerd kunnen worden rond hun lokale school en als schoolcomités wedijveren voor fondsen en deze ook bemachtigen, dan zal de onderwijskwaliteit verbeteren en zullen meer kinderen de school succesvol verlopen (Grandvaux & Yoder, 2002). Op de communityscholen in Ethiopië is een laag percentage drop-outs. Bovendien gaan meer kinderen naar het secundair onderwijs (Grandvaux & Yoder, 2002). Onderzoek uit de VS heeft uitgewezen dat betrokkenheid van ouders en de community bij het onderwijs een positief effect heeft op de leerresultaten van kinderen. In ontwikkelingslanden, zien beleidsmakers en planners ook de mogelijkheden om via betrokkenheid van de community leerresultaten te vergroten. Betrokkenheid vanuit de community heeft een rol met betrekking tot betere leerresultaten op drie manieren: het toevoegen van

bronnen bij onderwijsprestaties, het uitbreiden van onderwijsverslagen of een toenemende lokale vraag voor kwaliteitsonderwijs, en het vergroten van de implementatie van het onderwijs, zijn relevantie en de verantwoordelijkheid van het onderwijssysteem. Een kanttekening van Rugh en Bossert (In: Grandvaux & Yoder, 2002) hierbij is echter of deelname van de community belangrijk is voor kwaliteitsonderwijs. Wanneer puur gekeken wordt naar kwaliteitsonderwijs kan technische expertise belangrijker zijn dan lokale betrokkenheid. Wanneer docenten van een erg slechte kwaliteit zijn, zullen zij behalve slechter doceren ook de community minder bij het onderwijs betrekken. Andersom zal een kwalitatief goede docent eerder inzien dat het belangrijk is om de lokale bevolking bij het onderwijs te betrekken. Andere onderzoekers als Epstein (2006) en Chairney (2000) geven echter aan dat de betrokkenheid vanuit de community leidt tot kwaliteitsonderwijs.

In onderstaande checklist worden voorbeelden gegeven waarop collaborating with the community kan plaatsvinden (Epstein, 2006)

Checklist voor dossieronderzoek

- Informatie verschaffen aan leerlingen en gezinnen over gezondheid
- Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen
- Verschaffing van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community met betrekking tot het leren van vaardigheden en het ontwikkelen van talenten.

4.7 SWOT-analyse voor alle betrokkenheidstypen:

Samenvattend wordt in deze paragraaf aangegeven wat de sterktes (Strengths), zwaktes (Weaknesses), kansen (Opportunities) en bedreigingen (Threats) voor een bepaalde vorm van betrokkenheid zijn. In Tabel wordt dit in een SWOT-analyse weergegeven. De sterke en zwakte punten hebben betrekking op de interne kenmerken van de betrokkenheid. De kansen en bedreigingen daarentegen worden gevormd door externe ontwikkelingen, gebeurtenissen en invloeden die van invloed zijn op de betrokkenheid van de community.

Tabel 1: SWOT-analyse voor betrokkenheid van de community bij primair onderwijs.

Strengths:	Weaknesses:
Parenting: - Ouders krijgen meer zelfvertrouwen in opvoedkundige praktijken. - Ouders hebben het gevoel ondersteuning te krijgen van de school / andere ouders - Ouders raken geletterd Communicating: - Ouders begrijpen schoolprogramma's en het beleid - Kinderen en ouders worden bewust van het belang van school - Leerlingen, ouders en school leren met elkaar te communiceren. Volunteering:	Parenting: - Ouders zien het belang van de school niet altijd of moeten geld verdienen, waardoor ze mogelijk niet naar ouderbijeenkomsten gaan - Scholen zien de mogelijkheden van het betrekken van ouders bij het onderwijs niet altijd. Communicating: - Er bestaan mogelijk taaldiscrepanties waardoor communicatie moeilijker verloopt - De meeste informatie zal mondeling overgebracht moeten worden, omdat veel ouders analfabeet zijn. Dat is

- Ouders voelen zich welkom op school en voelen zich gewaardeerd - Leerlingen ontwikkelen vaardigheden in het communiceren met volwassenen Learning at home: - Kinderen ontwikkelen een positieve houding ten opzichte van het huiswerk en de school en krijgen meer zelfvertrouwen in hun eigen kunnen - Ouders leren hoe ze hun kinderen kunnen uitdagen in het leren Decision making: - Leerlingen begrijpen dat hun rechten beschermd worden doordat ouders inspraak hebben in het maken van beslissingen - Ouders krijgen het gevoel dat ze eigenaar zijn van de school - Docenten zijn bewust van de perspectieven van de gezinnen op de beleidsontwikkeling van de school Collaborating with the community - Leerlingen hebben het zelfvertrouwen en het gevoel dat ze gewaardeerd worden in de community en hier ook bij horen - Leerlingen verwerven kennis over kansen op een baan / vervolgonderwijs - Ouders verwerven kennis over welke lokale bronnen ze kunnen gebruiken. - Ouders zijn zich bewust van de bijdrage die de community levert aan de school - Docenten verwerven kennis om bronnen uit de community te gebruiken en het curriculum mogelijk te verrijken. Algemeen: - Docenten begrijpen de achtergronden en diversiteit van de gezinnen beter door de communicatie met de ouders	lastig realiseerbaar Volunteering: - Scholen maken mogelijk geen inventarisatie van het nodige vrijwilligerswerk. - Aangezien ouders geld moeten verdienen voor levensonderhoud is vrijwilligerswerk niet altijd mogelijk. Learning at home: - Docenten zien het belang niet van deelname van ouders aan huiswerk - Scholen kunnen moeilijk controleren of ouders hun kinderen thuis daadwerkelijk ondersteunen Decision making: - Ouders spreken niet altijd de officiële taal waardoor deelname aan een PTA uitgesloten is - Arme ouders hebben geen tijd om gekozen te worden voor een PTA. Collaborating with the community: - Wanneer een community erg arm is zullen er weinig services zijn. Algemeen: - Het betrekken van ouders bij het onderwijs, bijvoorbeeld door middel van huisbezoeken, verkiezingen voor PTA's e.d. kosten erg veel geld. Dit geld is niet altijd aanwezig voor deze doeleinden.
Opportunities: Voor alle vormen van betrokkenheid: - Er is een groeiende aandacht vanuit overheden om het primair onderwijs aan te laten sluiten op wensen uit de community - Er is met name in India hernieuwde aandacht voor onderwijs in lokale talen, wat de betrokkenheid van de community die de lokale taal spreekt zal doen toenemen (bijvoorbeeld bij het hulp bieden bij huiswerk).	Threats: Voor alle vormen van betrokkenheid: - Gezinnen zijn erg arm, waardoor het deelnemen aan ouderbijeenkomsten, het doen van vrijwilligerswerk, het ondersteunen van hun kinderen bij huiswerk, deelname aan PTA's en dergelijke onmogelijk is, omdat de ouders geld moeten verdienen voor levensonderhoud. - Gebrek aan goed functionerende partnerships tussen overheid, onderwijs en community ten behoeve van de afstemming tussen onderwijs en eisen vanuit de gemeenschap - Ouders zien het belang van onderwijs niet altijd in. Het is lastig om deze ouders te bereiken en erg moeilijk om het tegendeel te bewijzen. Ouders kunnen bovendien hun kind van school halen om geld te laten verdienen. - Ouders die meer macht hebben in de community worden waarschijnlijk gekozen in de PTA, zodat ze nog meer 'macht' verwerven

5 Opbouw van het dossieronderzoek

In het literatuurgedeelte is een theoretisch kader ontworpen als handleiding voor het dossieronderzoek. Aan de hand van bovenstaande literatuur wordt in paragraaf 5.1 een checklist gevormd waarop de dossiers gescand zullen worden. In paragraaf 6.1 wordt vervolgens de checklist besproken. In paragraaf 5.2 worden de partnerorganisaties waarop huidig onderzoek betrekking heeft gehad, weergegeven in tabel 3. Er is voor gekozen om per partner één project toe te lichten, omdat het anders een te uitgebreid onderzoek zou worden. Bij vermelding van het project worden demografische gegevens weergegeven, net als de grootte van de school, de vorm van de school, de rurale/urbane ligging en het wel of niet aanwezig zijn van een adoptieprogramma.

5.1 Checklist

De checklist wordt weergegeven in tabel 2. In de linkerkolom staan de definities van de vormen van betrokkenheid. In de rechterkolom staan praktische voorbeelden die de essentie weergegeven per vorm van betrokkenheid.

Tabel 2: Checklist voor betrokkenheid

Definitie per vorm van betrokkenheid	Punten voor checklist
Parenting: De school assisteert gezinnen met opvoedkundige vaardigheden. De school krijgt inzicht in achtergronden, cultuur en talenten van de leerlingen.	▪ Alfabetiseringscursussen voor volwassenen ▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Overige gezinsondersteunende programma's ▪ Huisbezoeken ▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan [23]
Communicating: Bij communicating draait het om de communicatie tussen het gezin en de school over de voortgang en leerresultaten van leerlingen.	▪ Ouderbezoeken wanneer sprake is van taaldiscrepantie ▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering: Volunteering is de derde vorm van betrokkenheid die we beschrijven, waarbij het gaat om vrijwilligerswerk. Dit is de meest zichtbare vorm van betrokkenheid.	▪ Patrouilles van ouders in verband met de veiligheid rond school ▪ Het inzetten van ouders bij lessen ▪ Ouders die helpen in de schooltuin ▪ Ouders die helpen met koken ▪ Ouders die uniformen naaien ▪ Vergaderingen om vrijwilligerswerk te bespreken ▪ Betalen schoolgeld¹ (minimaal bedrag)

¹ Vanuit Woord en Daad komt de vraag om het betalen van schoolgeld onder deze vorm van betrokkenheid te plaatsen. In sommige landen is het betalen van schoolgeld verplicht. Wanneer ouders hier niet aan kunnen voldoen, moeten ze 'verplicht' vrijwilligerswerk doen.

Learning at home: De betrokkenheid van ouders bij het huiswerk van hun kinderen. Ouders kunnen de kinderen uitdagen, luisteren, prijzen en bediscussiëren. Op deze manier tonen ouders meer belangstelling voor de informatie die hun kinderen moeten verwerven.	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het uitvoeren van dagelijkse/wekelijkse activiteiten thuis/in de community ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making: Deze vorm bevat niet alleen betrokkenheid vanuit de ouders, maar vanuit de gehele community. Het gaat er hier om dat de community betrokken wordt bij het maken van schoolbeslissingen.	▪ Parent Teacher Associations ▪ Andere adviesraden of comités op districtniveau ▪ Verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers
Collaboration with community: Deze vorm van betrokkenheid heeft te maken met het coördineren van bronnen en services die de community te bieden heeft voor gezinnen en scholen.	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

5.2 Procedure

De richtlijnen voor het dossieronderzoek zijn de antwoorden op de vragenlijsten die Woord en Daad eerder dit jaar naar de partnerorganisaties heeft gestuurd. Deze vragenlijsten waren essentieel binnen de MFS-aanvraag die dit jaar ingeleverd moest worden bij het Ministerie van Buitenlandse zaken (Ontwikkelingssamenwerking). Uit die vragenlijst was alleen de volgende vraag belangrijk voor dit onderzoek:

'How do you involve parents and other stakeholders in your education program?'

Deze vraag leidde in veel gevallen tot antwoorden met veel voorbeelden, die gebruikt konden worden om de checklist in te vullen.

Zoals in de inleiding te lezen was, werkt Woord en Daad sinds de oprichting in 1973 met lokale partners. Via lokale organisaties wordt gestreefd om armen een menswaardig bestaan te bieden. De partnerorganisaties die bij onderhavig onderzoek betrokken zijn, zijn af te lezen in tabel 3. In de tabel is per land de partner weergegeven en vervolgens de code van het project waarnaar gekeken is. Gekozen is om één project per partner te analyseren omdat het anders een te uitgebreid onderzoek zou worden.

Tabel 3. De landen, partners en projecten die gebruikt zijn in dit dossieronderzoek.

Partner	Onderwijsproject	Project schoolbouw
AMG Filippijnen	18.10.001 (18.101.00)	
AMG Guatemala	62.10.001 (62.101.00)	
AMG India	11.10.001 (11.112.00)	
AMG Thailand	19.10.001 (19.101.00)	19.82.001
CAEDESCE Tsjaad		89.82.001
CDA Colombia	32.73.005	
COUNT India	10.10.001 (10.101.00)	
CSS Bangladesh	16.10.001 (16.101.00)	16.82.006
CTF Siërra Leone		88.82.001
CREDO Burkina Faso	76.10.001 (76.101.00)	
HOPE Enterprises Ethiopië	81.101.00	
INDEF Nicaragua	65.95.001	
IREF India	08.10.001 (08.101.00)	
P&A Haïti	21.10.001 (21.111.00)	
Word en Deed India	12.73.007	12.82.008

6 Aanbevelingen voor projecten per continent

De projecten voor primair onderwijs die in tabel 3 worden genoemd, zijn onderzocht op de vormen van betrokkenheid die in de checklisten in hoofdstuk 4 en in tabel 2 van hoofdstuk 5 vermeld staan. De informatie uit projectafspraken, voortgangsrapportages en bezoeksrapporten, is aangevuld met informatie uit een vragenlijst die Woord en Daad heeft verzonden in verband met de MFS-aanvraag (2006). Omdat de informatie in veel gevallen een incompleet beeld gaf over betrokkenheid van de community, is besloten om ook een vragenlijst te versturen naar alle partnerorganisaties die primair onderwijs in hun programma hebben (bijlage 3). Uitgangspunt bij de vragenlijst was tabel 2. De antwoorden op de vragenlijst hebben geleid tot een uitgebreidere beschrijving van de vormen van betrokkenheid.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vormen van betrokkenheid die zijn gevonden bij de verschillende organisaties. Daarbij is gekeken naar vergelijkbaar gebieden van een continent. De continentale en rurale/urbane ligging van de scholen in een continent maken het echter erg moeilijk om vergelijkingen te maken. Soms zijn scholen vergelijkbaar door hun ligging in het continent (buurlanden), terwijl de context van de scholen enorm van elkaar verschillen of juist andersom. Daarom is besloten om in de analyse van de vragenlijsten, de scholen van de partnerorganisaties van eenzelfde continent in één paragraaf bij elkaar te zetten en de aanbevelingen vervolgens per land apart te formuleren. Sommige organisaties hebben naast de gegeven vormen van betrokkenheid, meer voorbeelden toegevoegd dan in de tabel staan. Deze vormen zijn meegenomen in de verwerking van de vragenlijsten. Enkele partnerorganisaties hebben in de vragenlijsten beperkingen met betrekking tot een bepaalde vorm van betrokkenheid geformuleerd. Deze zijn verwerkt in de aanbevelingen. In enkele gevallen gebruiken alle organisaties in een continent dezelfde praktijken die behoren bij een bepaalde vorm van betrokkenheid. In dat geval worden de vormen alleen kort toegelicht. Aanbevelingen zijn dan niet nodig, omdat de vormen al gebruikt worden. Over het algemeen gezien, betrekken scholen de community al behoorlijk veel bij het onderwijs. In de aanbevelingen worden aanvullende tips gegeven over op welke manier de community nog meer bij het onderwijs betrokken kan worden. De achtergrondinformatie van de partnerorganisaties, de context van de programma's en een tabel met de vormen van betrokkenheid die bekend zijn, staan in bijlage 4.

6.1 *Afrika (Burkina Faso, Ethiopië, Siërra Leone en Tsjaad)*

De landen in West Afrika waar partnerorganisaties van Woord en Daad actief zijn, zijn Burkina Faso en Siërra Leone. Door de westelijke ligging van de twee landen in Afrika, was oorspronkelijk de bedoeling de twee organisaties met elkaar te vergelijken. De context van de scholen in Burkina Faso en Siërra Leone is echter erg verschillend². In

² CTF's school ligt in een voormalig vluchtelingenkamp en de scholen van Credo liggen zowel in rurale als urbane gebieden (zie bijlage 3)

het oosten van Afrika ligt Ethiopië en Tsjaad ligt in centraal Afrika. Deze twee landen zijn qua geografische ligging en alle mogelijke contexten, verschillend van elkaar (tabel 4). Gekozen is om ondanks alle verschillen, de scholen van de partnerorganisaties in Afrika allemaal met elkaar te vergelijken, zoals in het begin van dit hoofdstuk is uitgelegd. De vergelijking kan maar summier gedaan worden, omdat de (culturen in en tussen de) landen erg van elkaar verschillen. Wat een overeenkomst is tussen de landen, is dat deze vier landen allen behoren tot de minst ontwikkelde landen volgens de DAC lijst (bijlage 1).

Tabel 4: Partnerorganisaties in Afrika en de kenmerken van de scholen

Land	Organisatie	Gebied waar kinderen wonen	Lopende kosten school, betaald door
Burkina Faso	Credo	Ruraal / urbaan	Overheid, W&D
Ethiopië	Hope Enterprises	Urbaan	Overheid, W&D
Siërra Leone	CTF	Ruraal	Overheid, W&D
Tsjaad	CAEDESCE	Ruraal	Ouders

De school van CTF in Siërra Leone die Woord en Daad ondersteund, is gevestigd in een voormalig vluchtelingenkamp. De kinderen die naar scholen van Credo gaan komen uit zowel rurale als urbane gebieden. Kinderen die deelnemen aan het primair onderwijs van Hope Enterprises wonen in urbane gebieden. Scholen van CAEDESCE hebben te maken met kinderen uit rurale gebieden. De ligging van het gebied waar de kinderen wonen is belangrijk. Kinderen die in rurale gebieden wonen, moeten vaak verder reizen voor een school. Voor ouders kan het dan lastiger zijn om naar ouderbijeenkomsten en dergelijke te gaan, omdat zij dan verder moeten reizen. Omdat de ouders van de kinderen erg arm zijn is financiële participatie voor al deze organisaties geen optie, daarom wordt het schoolgeld middels adoptieprogramma's betaald. Alleen in Tsjaad wordt een uitzondering gemaakt, de ouders betalen daar een minimaal bedrag aan schoolgeld.

Parenting

Alle organisaties in deze vier landen maken gebruik van ouderbijeenkomsten. Met uitzondering van CAEDESCE geven ook alle organisaties voedselondersteuning aan de kinderen. CAEDESCE is echter wel de enige organisatie die alfabetiseringscursussen aanbiedt aan volwassenen. Credo en Hope bieden ouders wel andere vormen van volwassenenonderwijs aan, bijvoorbeeld naaicursussen. CTF biedt geen enkele vorm van volwassenenonderwijs aan. Waarschijnlijk komt dit door de locatie van het onderwijs (het voormalig vluchtelingenkamp).

In Tsjaad zitten in een klaslokaal ongeveer 50 kinderen (dit is landelijk vereist, voorheen zaten in urbane gebieden wel 170-200 kinderen in een klaslokaal). Volgens CAEDESCE is het voor de docenten erg lastig om alle kinderen thuis te bezoeken. Omdat de ouders continue bezig zijn om eten te vinden en omdat gezinnen vaak rond

de 10 kinderen tellen, hebben ouders niet altijd tijd om de docenten te ontvangen. In Siërra Leone legt CTF eveneens geen huisbezoeken af.

De ouders van de kinderen die deelnemen aan het onderwijs van Hope Enterprises, krijgen een kleine toelage om het gezin te onderhouden. Een keer in de maand wordt daarom door de organisatie een huisbezoek afgelegd om te controleren of het geld op de juiste manier wordt besteed. Ook Credo maakt gebruik van huisbezoeken.

Aanbevelingen:

CTF: Aangezien het vluchtelingenkamp in Siërra Leone een permanente verblijfplaats is geworden, zou CTF bepaalde vormen van volwassenenonderwijs kunnen realiseren. (CAEDESCE, Credo en Hope geven al bepaalde vormen van volwassenenonderwijs.) CTF zou bijvoorbeeld voor ouders die er behoefte aan hebben alfabetiseringscursussen kunnen opzetten. Een aantal werknemers van CTF zou dan bijvoorbeeld kunnen afspreken met werknemers van Hope Enterprises om te bekijken wat de mogelijkheden zijn en hoe deze kunnen worden vormgegeven. CTF maakt eveneens (nog) geen gebruik van huis- of buurtbezoeken. Omdat de ouders en de kinderen zoveel nare dingen meegemaakt kunnen hebben, kan het juist noodzakelijk zijn om huis of buurtbezoeken af te leggen. Hierdoor kunnen de docenten de kinderen misschien beter begrijpen. Het is een relatief kleine school met ongeveer 200 kinderen. Onduidelijk is echter hoe groot de klassen precies zijn en hoe de verdeling van de klassen is, dus eventueel zouden buurtbezoeken een optie zijn.

CAEDESCE: Ouders in Tsjaad hebben ongeveer 10 kinderen. Het grootste deel van de kinderen zal op dezelfde school zitten. Een docent kan dan een keer per jaar een buurtbezoek afleggen, voor alle kinderen tegelijkertijd.

Hope Enterprises: De organisatie maakt al gebruik van huisbezoeken, maar deze zijn meer voor financiële doeleinden. Onduidelijk is of er dan ook gesproken wordt over opvoedkundige vraagstukken. Wanneer dit niet gebeurt, zou de organisatie dit kunnen realiseren. Hope maakt echter al veel gebruik van informatie verschaffen over opvoeding en dergelijke dus het is niet noodzakelijk.

Credo: Deze organisatie maakt in Burkina Faso gebruik van ouderbijeenkomsten, huisbezoeken en oudercursussen, vandaar geen aanbevelingen.

Communicating

CTF maakt in Siërra Leone gebruik van Community Teacher Associations (CTA). De CTA organiseert drie keer per jaar bijeenkomsten voor de ouders. Ouders worden dan uitgenodigd om op school te praten over hun kinderen. In Burkina Faso vindt Credo de communicatie met de ouders erg belangrijk. Met de ouders wordt gesproken over schoolprogramma's en de voortgang van leerlingen. Credo zegt gebruik te maken van effectieve communicaties tussen school en gezin en gezin en school. Hoe de organisatie dit realiseert wordt niet aangegeven. Ook Hope geeft aan te communiceren met de ouders, bijvoorbeeld over het lesprogramma en de academische resultaten van de kinderen. In Tsjaad hebben ouders deze mogelijkheid niet.

Aanbeveling

CAEDESCE: Bij alle organisaties die benaderd zijn met de vragenlijst, wordt aangegeven dat er gecommuniceerd wordt met de ouders over behoeften van leerlingen en/of het leveren van suggesties op het schoolprogramma. CAEDESCE is de enige organisatie waar dit niet gebeurt. Wellicht heeft de organisatie geen zicht op dat dit georganiseerd kon worden of op welke manier dit gerealiseerd kan worden. Op de scholen maakt men één keer per jaar gebruik van ouderbijeenkomsten. Gedurende deze ouderbijeenkomsten kan in de toekomst het lesprogramma worden uitgelegd. De ouders kunnen in groepjes uiteen gaan om over het programma te praten of dit kan in de grote groep gebeuren. Wel moet erop gelet worden dat de ouderbijeenkomsten hierdoor niet te lang gaan duren, waardoor ouders mogelijkerwijs af kunnen haken.

Volunteering

De organisaties CTF, Credo en CAEDESCE maken gebruik van vrijwilligerswerk op scholen. Hope Enterprises is de enige partnerorganisatie van Woord en Daad die dat niet doet. Hope Enterprises geeft aan dat vrijwilligerswerk wel wenselijk, maar niet gebruikelijk is in Ethiopië: het druist tegen de cultuur van het land in.

De vormen van vrijwilligerswerk die bij de andere organisaties voorkomen, verschillen. Bij CTF en Credo helpen ouders in de schooltuin. In Tsjaad (CAEDESCE) helpen ouders niet in de schooltuin, maar helpen wel bij het naaien van schooluniformen. Omdat veel ouders in Tsjaad erg arm zijn en analfabeet, is het volgens CAEDESCE niet wenselijk om alle vormen van vrijwilligerswerk uit te voeren. Mogelijkerwijs worden de ouders verplicht om schooluniformen te naaien, wanneer niet voldaan kan worden aan het betalen van schoolgeld. Credo werft lokaal mensen om te koken en uniformen te naaien.

Aanbeveling:

Hope Enterprises: Het is moeilijk om iets aan de cultuur in een land te veranderen, dat kan één organisatie niet tot stand brengen. De organisatie kan wel proberen om vrijwilligerswerk te stimuleren. Hope Enterprises kan bijvoorbeeld ouders vragen om te helpen bij het maken van schooluniformen of om te helpen bij 'praktijklessen'. Ook kunnen ouders van de kinderen in een les over hun (voormalige) beroep praten om kinderen over hun toekomst te laten nadenken. Wanneer af en toe ouders gevraagd worden om iets te doen op school, kan het in de community steeds normaler worden om iets op school te doen.

Learning at home

Uit de vragenlijst blijkt dat analfabetisme in Afrika een belemmering is om ouders te betrekken bij het onderwijs, met name bij het onderdeel 'huiswerk'. Hope Enterprises en CTF geven aan dat ouders in Ethiopië en Siërra Leone hun kinderen helpen bij het huiswerk. De twee organisaties praten hier in tegenstelling tot CAEDESCE en Credo

niet over het analfabetisme, terwijl dit wel degelijk een groot probleem is in die landen (AZG, 2006; Edukans, 2006).

Door de armoede en het analfabetisme zijn ouders in Tsjaad doorgaans niet betrokken bij het huiswerk van de kinderen omdat ze er of geen tijd voor hebben, of omdat ze het niet kunnen lezen. Op de scholen van CAEDESCE stimuleren dit dus ook niet bij ouders.

In Burkina Faso worden ouders wel gestimuleerd om te vragen naar schoolresultaten. De ouders kunnen hun kinderen echter niet helpen bij het huiswerk, omdat ze zelf vaak analfabeet zijn. Ook in Siërra Leone en Ethiopië worden ouders betrokken bij het huiswerk van hun kinderen en het vragen naar schoolresultaten. Vanuit de organisatie wordt dit ook gestimuleerd.

Aanbevelingen:

Alle organisaties (waarbij sprake is van analfabetisme): Ouders hoeven niet perse te helpen met het taalkundige huiswerk (dictees e.d.). Ouders kunnen kinderen uitdagen, luisteren, reacties geven, prijzen, leiden en bediscussiëren (Epstein, 2006). De school kan ouders uitleggen hoe het schoolsysteem in elkaar steekt en wat boeken zijn en wat het doel van de boeken is. Aan de andere kant zal de school leerlingen dan het idee moeten geven dat hun ouders veel weten en dat ze daar gebruik van kunnen maken. Op deze manier wordt deze vorm van betrokkenheid gestimuleerd en kunnen ouders hun kinderen toch terzijde staan.

Decision making

Alle organisaties in Afrika maken gebruik van ouders bij het nemen van schoolbeslissingen. De ouderverenigingen verschillen per naam en hebben ook verschillende functies. CAEDESCE maakt bijvoorbeeld geen gebruik van PTA's, maar van Associations des Parent d'Elèves. Deze vereniging maakt beslissingen over het schoolgebouw, het kopen van meubilair en het geven van vergoedingen aan vrijwillige docenten. CTF maakt gebruik van Community Teacher Associations. Ouders worden betrokken bij beslissingen van schoolmanagement met betrekking tot het plannen, beslissingen maken en invoering van schoolse zaken. Credo maakt gebruik van Associations of Children's Parents. Ouders zijn onderdeel van de schoolraden en het management. Ook spelen ouders een belangrijke rol in het selecteren van kinderen die gesponsord worden door Credo. In Ethiopië selecteert een comité van vertegenwoordigers van de armen, lokale ambtenaren een delegatie van Hope Enterprises, kinderen die deel mogen nemen aan het onderwijs voor scholen van Hope. De community maakt na de selectie aanmerkingen, voordat de uiteindelijke beslissing wordt gemaakt. De organisatie maakt ook gebruik van Parent Teacher Associations. Deze comités worden betrokken bij de schooladministratie en de evaluatie van de onderwijskwaliteit. De PTA's reageren ook op de halfjaarlijkse rapporten over de kennisverwerving van leerlingen en eventuele problemen daarbij die de schoolleiders presenteren.

Collaborating with te community

Alle organisaties in Afrika, met uitzondering van CAEDESCE, werken samen met de community om voorlichting te geven over gezondheid en sociale ondersteuning. In Ethiopië bestaat er zelfs een speciale AIDS/HIV club die voorlichting geeft over deze ziekte. CAEDESCE geeft wel, net als de andere organisaties in Afrika, voorlichting over activiteiten die plaatsvinden in de community. Waarom de organisatie in Tsjaad niet samenwerkt met de community om voorlichting te geven over gezondheid en dergelijke, wordt niet aangegeven.

Aanbeveling:

CAEDESCE: De organisatie zou kunnen leren van de andere organisaties in Afrika, door te horen hoe de andere organisaties voorlichtingen over gezondheid en sociale ondersteuning organiseren. CAEDESCE maakt gebruik van ouderbijeenkomsten. Onderdeel van deze ouderbijeenkomsten zou ook voorlichting over gezondheid kunnen zijn. De ouders zijn er dan toch en dan hoeft geen extra bijeenkomst geregeld te worden. De ouderbijeenkomsten gaan alleen iets langer duren. Omdat de ouders niet veel tijd hebben, kan ervoor gekozen worden om een korte samenvatting te geven op de ouderbijeenkomst en dat de ouders die nog meer erover willen weten kunnen blijven. De ouders die dat niet willen kunnen dan weer naar huis vertrekken.

6.2 Azië (India, Bangladesh, Filippijnen en Thailand)

Door de geografische ligging van de scholen in Azië is gekozen om de scholen van de organisaties in India, Bangladesh, Thailand en de Filippijnen (Tabel 5) met elkaar te vergelijken. Alleen de scholen van AMG Filippijnen vormen een uitzondering op de andere drie organisaties. Niet alleen liggen de Filippijnen verder in het oosten van Azië en bestaat het uit eilanden, ook de ligging van de scholen verschilt: de scholen liggen in zowel rurale als (sub)urbane gebieden. Daarom wordt in de bespreking van de vormen van betrokkenheid van AMG Filippijnen steeds een kanttekening geplaatst over de rurale of urbane ligging van de scholen.

Tabel 5: Partnerorganisaties in Azië en de kenmerken van de scholen

Land	Organisatie	Gebied waar kinderen wonen	Lopende kosten school, betaald door
India	AMG India	Ruraal	Overheid, W&D
	COUNT	Ruraal	Overheid, W&D
	IREF	Ruraal	Overheid, W&D
	Word and Deed India	Ruraal	Overheid, W&D en ouders
Bangladesh	CSS	Ruraal	Overheid, W&D
Filippijnen	AMG Filippijnen	Ruraal / urbaan	Overheid, W&D en ouders
Thailand	AMG Thailand	Ruraal	Overheid, W&D en ouders

Er zijn kleine verschillen tussen de organisatie qua financiering van de lopende kosten van de school. AMG Thailand en W&D India laten ouders schoolgeld betalen. W&D India laten alleen ouders schoolgeld betalen als kinderen dagonderwijs volgen. Het schoolgeld voor de kostscholen van W&D India en het schoolgeld bij de andere organisaties worden door middel van het adoptieprogramma van Woord en Daad gefinancierd.

De scholen voor primair onderwijs staan bijna allemaal in rurale gebieden staan (behalve enkele scholen van AMG Filippijnen). Volgens eerdere gegevens zou dit betekenen dat de kinderen ver moeten reizen naar een school, omdat scholen in rurale gebieden verder van huis liggen dan in urbane gebieden. Vanwege de afstand is het voor ouders dan een grotere stap om zich te laten zien op de school of naar ouderbijeenkomsten te gaan. In de gegevens hieronder zullen we zien of dit invloed heeft op de betrokkenheid van de community, en dan met name de betrokkenheid van de ouders.

Parenting

Alle organisaties doen veel aan deze vorm van betrokkenheid. Alle organisaties maken bijvoorbeeld gebruik van ouderbijeenkomsten. Veel organisaties geven voedselondersteuning aan de kinderen. Met uitzondering van CSS, IREF en W&D geven bovendien alle organisaties in Azië alfabetiseringscursussen.

Omdat ouders zo ver weg wonen is het lastig om huisbezoeken af te leggen. IREF, COUNT en CSS leggen geen huisbezoeken af. Bij de laatstgenoemde organisatie zal dit waarschijnlijk doordat alle kinderen in een tehuis leven. AMG India en W&D India zijn de enige van de vier Indiase organisaties waarvan bekend is dat ze huisbezoeken afleggen. W&D India doet dit alleen in het geval van dagonderwijs. AMG Thailand en AMG Filippijnen geven ook aan huisbezoeken af te leggen. Alle organisaties hebben te maken met ouders die ver van de school wonen. Sommige organisaties geven aan dat huisbezoeken teveel tijd en dus ook geld kosten, waardoor ze niet gerealiseerd kunnen worden.

Aanbevelingen:

CSS, IREF en W&D: Deze organisaties kunnen alfabetiseringscursussen aanbieden. Om te leren hoe dit mogelijk is, zouden de organisaties kunnen communiceren met AMG India en/of COUNT. CSS, IREF en W&D zouden de scholen van AMG India en/of COUNT ook kunnen bezoeken. De drie organisaties kunnen eveneens communiceren met AMG Thailand of AMG Filippijnen, maar een bezoek zou niet voor de hand liggen, omdat de afstand te groot is.

COUNT, IREF: Bij W&D en bij AMG India wonen ouders ook ver van de school. Toch leggen deze organisaties ook huisbezoeken af. Een tussenoplossing zou kunnen zijn om buurtbezoeken of dorpsbezoeken af te leggen. De afstand hoeft dan maar een keer overbrugd te worden en er worden in een keer meerdere mensen bereikt. Dit zou betekenen dat een docent maar enkele bezoeken hoeft af te leggen. De huisbezoeken

zouden gekoppeld kunnen worden aan voorlichting over gezondheid o.i.d., zodat de ouders niet perse naar de volgende bijeenkomst op school hoeven te komen. Hierdoor maken ze wellicht tijd vrij voor de huisbezoeken.

Communicating

Op alle scholen van de organisaties worden inventarisaties gemaakt van de behoeften van leerlingen. De scholen van AMG Filippijnen uitgezonderd, kunnen ouders ook suggesties leveren op het lesprogramma.

Aanbeveling:

AMG Filippijnen: De organisatie maakt gebruik van ouderbijeenkomsten en van huisbezoeken. Misschien zou het goed zijn om ouders de mogelijkheid te geven om suggesties te leveren op het lesprogramma. Op deze manier worden ouders in ieder geval gestimuleerd om er over na te denken. Niet alle suggesties hoeven uitgevoerd te worden. In India heeft de regering bijvoorbeeld een syllabus waarin veel vaststaat voor het onderwijs. Ondanks dat gegeven, geven organisaties in dat land ouders toch de mogelijkheid om suggesties te leveren.

Volunteering

Een belangrijke overeenkomst tussen de organisaties in India is dat zij geen van allen gebruik maken van vrijwilligerswerk op hun scholen. AMG India geeft aan dat vrijwilligerswerk niet mogelijk is omdat ouders ongeletterd zijn. De ouders zijn meer geïnteresseerd in werk en het binnenkrijgen van voedsel, dan vrijwilligerswerk te doen. IREF en W&D India geven aan dat vrijwilligerswerk niet mogelijk is omdat ouders zo ver van de school wonen. Bovendien zijn de ouders erg arm en hebben ze eigenlijk geen tijd om vrijwilligerswerk te doen.

Van deze armoede is ook sprake in Bangladesh. Hier speelt echter nog een cultureel aspect een rol. In Bangladesh kijken ouders niet of nauwelijks naar meisjes om. De ouders van de meisjes uit het tehuis doen dus ook geen vrijwilligerswerk. Bij de tehuizen voor jongens komt deze vorm van betrokkenheid trouwens eveneens niet voor. Wellicht speelt het een rol dat de kinderen niet in hetzelfde dorp als hun ouders wonen.

In Thailand wordt wel gebruik gemaakt van vrijwilligerswerk, alle vormen komen voor. Het blijkt dus wel mogelijk te zijn om arme ouders die in rurale gebieden wonen bij het onderwijs te betrekken. De organisatie geeft jammer genoeg niet aan op welke manier het vrijwilligerswerk gestimuleerd wordt. Mogelijkerwijs werken deze ouders 'verplicht' vrijwillig in de keuken of in de schooltuin, omdat ze het schoolgeld niet kunnen opbrengen. Zoals in bijlage 4 te lezen is, heeft AMG Thailand vermeld dat alle vormen van betrokkenheid voorkomen (met uitzondering van het type 'decision making'). Omdat verder niets is ingevuld, heeft de organisatie mogelijkerwijs de vragenlijst niet waarheidsgetrouw ingevuld. Bij andere landen in dezelfde regio komen lang niet alle vormen van betrokkenheid voor.

Ook op de Filippijnen komt vrijwilligerswerk voor. Alle praktische vormen van vrijwilligerswerk komen voor, met uitzondering van het patrouilleren voor de veiligheid en het helpen in de schooltuin. AMG Filippijnen geeft in de vragenlijst aan dat alle vormen van betrokkenheid realiseerbaar zijn. Uit de vragenlijst kan echter niet opgemaakt worden of de vormen van vrijwilligerswerk alleen voorkomen op de scholen in urbane gebieden of ook in de rurale gebieden.

Aanbeveling:

IREF en AMG India: De ouders in India zijn erg arm dus ze kunnen niet veel tijd vrij maken voor vrijwilligerswerk. Tijdens ouderbijeenkomsten kan duidelijk gemaakt worden dat het voor de kinderen heel prettig zou zijn wanneer ouders een keer in de les over hun beroep kunnen vertellen. Dit kost voor een paar ouders misschien een middag per jaar (inclusief het lopen naar de school). Wanneer ouders een erg slechte schoolloopbaan hebben gehad, kunnen ze kinderen waarschuwen voor de gevolgen hiervan. Ouders of andere mensen uit de community kunnen ook gevraagd worden om voorlichting te geven over drugs en dergelijke.

W&D India: De ouders van de kinderen die in de kostscholen/tehuizen verblijven, wonen ver van de school waardoor ze moeilijk bij het onderwijs betrokken worden. De organisatie geeft echter aan dat de ouders van deze kinderen twee keer in de maand hun kinderen komen opzoeken. Voor de ouders is het dan prettig dat ze hun kinderen weer kunnen zien, dus het zou een onjuiste beslissing zijn om de ouders meteen aan het werk te zetten. Wellicht kunnen de ouders de schooluniformen van hun kinderen thuis naaien. De vormen van betrokkenheid op de kostscholen zelf is niet realiseerbaar. Van de ouders van de kinderen die op een dagschool zitten, wordt eveneens geen vrijwilligerswerk verlangd. Wellicht kunnen de ouders de schooluniformen van hun kinderen naaien. Wanneer ze hier lang de tijd voor krijgen, kost het in verhouding minder tijd dan wanneer het in bijvoorbeeld een maand tijd klaar moet zijn.

Learning at home

Op alle scholen in India, Thailand en Bangladesh worden ouders gestimuleerd om te vragen naar schoolresultaten van hun kinderen en om te helpen bij huiswerk. Omdat in India veel lokale talen gesproken worden door met name de rurale bevolking, is het niet ondenkbaar dat ouders moeite hebben om hun kinderen te helpen bij hun huiswerk. Het is waarschijnlijk dat op de school een andere taal gesproken wordt dan thuis. Bovendien zijn veel ouders in India analfabeet. Uit de vragenlijst blijkt echter alleen dat het vragen naar schoolresultaten en het helpen bij huiswerk vanuit de school gestimuleerd wordt. Er wordt niet gesproken over moeilijkheden bij de ouders die een lokale taal spreken. In de vragenlijst wordt alleen gevraagd of deze zaken gestimuleerd

worden, en niet of de vormen van betrokkenheid daadwerkelijk uitgevoerd worden door de ouders³.

Decision making

De organisaties verschillen onderling in het betrekken van ouders bij schoolbeslissingen. AMG India betreft ouders niet bij het maken van schoolbeslissingen, doordat ouders in verschillende dorpen leven, analfabeet zijn en niet erg geïnteresseerd zijn in onderwijs. Uit de literatuur blijkt juist dat wanneer ouders betrokken worden bij het onderwijs, ze het belang van onderwijs in gaan zien. Daardoor raken ze juist betrokken! Toch heeft AMG India in de MFS-vragenlijst aangegeven in de toekomst gebruik te willen maken van PTA's. De ouders bij COUNT zijn arm en komen uit tribale communities. Zij worden in zekere mate betrokken bij het maken van schoolbeslissingen, doordat ze op familiekampen kunnen aangeven welke waarden en normen belangrijk zijn voor het moreel onderwijs. Of de organisatie gebruik maakt van PTA's en andere adviesraden is onduidelijk.

Ook IREF heeft te maken met ouders die in verschillende dorpen wonen. Deze ouders kunnen echter wèl deelnemen aan PTA's, in tegenstelling tot de ouders van AMG India. Ook AMG Filippijnen maakt gebruik van PTA's. Bij W&D India kunnen ouders niet deelnemen aan het maken van schoolbeslissingen. W&D India geeft aan dat dit komt doordat ouders erg arm zijn en zelf geen goed onderwijs hebben genoten. Wel krijgen ouders de mogelijkheid om te participeren in een PTA. PTA's nemen bij W&D India kennelijk dus geen schoolbeslissingen of het antwoord is verkeerd ingevuld.

De ouders van de kinderen die op scholen van CSS zitten, kunnen niet deelnemen aan PTA's, Wel kunnen de ouders lid worden van het schoolbestuur. In principe nemen ze dan ook deel aan het maken van schoolbeslissingen. AMG Thailand maakt eveneens geen gebruik van de mogelijkheid dat ouders deel kunnen nemen aan het maken van schoolbeslissingen.

Aanbeveling:

AMG India en AMG Thailand: In gevallen van analfabetisme kan gebruik gemaakt worden van mondelinge communicatie waarbij de voors en tegens besproken worden. De ouders kunnen dan een briefje in een box stoppen, waarbij een kruisje betekent dat ze 'voor' zijn, een streepje dat ze tegen zijn en een leeg papiertje dat ze een blanco stem willen uitbrengen. Omdat ouders in veel gevallen ver van de school wonen en meer tijd nodig hebben voor levensonderhoud, kan het nemen van beslissingen plaatsvinden gedurende ouderbijeenkomsten waar alle organisaties gebruik van maken, dan hoeven ze niet extra naar school voor een stemming. De organisaties die ouders nog niet betrekken bij het nemen van schoolbeslissingen kunnen zelf kiezen bij welke beslissingen ze ouders betrekken. Aan de organisaties moet duidelijk gemaakt worden dat wanneer ouders hierbij betrokken worden, ze waarschijnlijk meer interesse

³ Dit is niet gevraagd omdat dat moeilijk te meten is door de partnerorganisatie. Het is makkelijker om aan te geven of het vanuit de scholen gestimuleerd wordt.

krijgen in de school. Zelf bij minder belangrijke stemmingen krijgen ouders dan het idee dat hun mening telt. In Afrika maken sommige PTA's bijvoorbeeld keuzes voor het meubilair in de school. COUNT maakt gebruik van weekenden, waarbij gesproken wordt over welke normen en waarden in het onderwijs overgebracht moeten worden. Wanneer het nemen van (minder belangrijke) beslissingen tijdens ouderbijeenkomsten plaats zullen vinden, is de opkomt gegarandeerd hoog.

Collaborating with the community

Alle organisaties werken samen met de community op het gebied van voorlichting over gezondheid. Bijna alle organisaties (behalve W&D India) geven voorlichting over mogelijke sociale ondersteuning en over activiteiten die plaatsvinden in de community. W&D India is ook een van de weinige organisaties die de schoolgebouwen niet uitlenen voor activiteiten in de community.

Aanbeveling:

W&D India: In India werken andere organisaties samen met de community met betrekking tot programma's voor sociale ondersteuning. Medewerkers van de organisatie zouden op bezoek kunnen gaan bij AMG India of bij IREF om te kijken hoe dat gerealiseerd kan worden.

6.3 Midden en Zuid-Amerika (Colombia, Guatemala, Haïti, Nicaragua)

De organisaties in Midden Amerika waar partnerorganisaties van Woord en Daad actief zijn, zijn AMG Guatemala, P&A, INDEF en CDA (tabel 6). Door de geografische ligging van de landen was oorspronkelijk de bedoeling de organisaties uit Guatemala, Haïti en Nicaragua met elkaar te vergelijken. Dan zou CDA in Zuid-Amerika alleen aan de orde komen, zonder vergelijkingen. Daarom is gekozen om de organisaties uit de vier landen allemaal samen te nemen in de vergelijkingen, maar de aanbevelingen per land te formuleren.

Volgens de DAC-lijst (bijlage 1) behoort Haïti tot de minst ontwikkelde landen. Nicaragua behoort tot de lage inkomenslanden. Guatemala en Colombia behoren tot de groep lage middelmatige inkomenslanden. Hierdoor is het lastig de landen met elkaar te vergelijken. De aanbevelingen worden daarom per land geformuleerd.

Tabel 6: Partnerorganisaties in Midden en Zuid-Amerika en kenmerken van de scholen

Land	Organisatie	Gebied waar kinderen wonen	Lopende kosten school, betaald door:
Guatemala	AMG Guatemala	Urbaan	Overheid, W&D en ouders
Haïti	P&A	Ruraal	Ouders
Nicaragua	INDEF	Ruraal / urbaan	Adoptieprogramma
Colombia	CDA	Ruraal / urbaan	Adoptieprogramma

De scholen in Haïti zijn gevestigd in rurale gebieden. De ouders betalen het schoolgeld, ondanks het feit dat het land tot de laagste inkomensgroep van landen behoort. Verwacht zou worden dat in de allerarmste landen schoolgeld via het adoptieprogramma betaald zou worden. Dit kan echter niet wanneer landelijk bepaald is dat ouders schoolgeld moeten betalen. INDEF is een organisatie die beurzen geeft aan kinderen zodat zij deel kunnen nemen aan het primair onderwijs op regeringsscholen in Nicaragua. Deze scholen staan deels in de stad en deels op het platteland. Schoolgeld wordt via het adoptieprogramma betaald. De scholen in Colombia zijn eveneens ruraal en urbaan gelegen. Door middel van het adoptieprogramma wordt het schoolgeld betaald. In Guatemala betalen ouders het schoolgeld. De scholen liggen in de achterbuurten van de steden, dus in urbane gebieden.

Parenting

Alle organisaties maken gebruik van ouderbijeenkomsten. AMG Guatemala en INDEF zijn de enige organisatie in Midden- en Zuid-Amerika die huisbezoeken afleggen. AMG Guatemala geeft aan dat de huisbezoeken niet altijd succesvol zijn. De organisatie wil graag inzicht krijgen in de thuissituaties, maar dat lukt niet altijd. Van CDA is niet bekend of ze huisbezoeken afnemen. De organisatie heeft de vragenlijst namelijk niet ingevuld. Met betrekking tot alfabetiseringscursussen: INDEF is de enige organisatie die deze aanbiedt aan ouders. P&A en CDA geven wel andere oudercursussen. AMG Guatemala geeft geen onderwijs aan volwassenen.

Aanbeveling:

AMG Guatemala: Met betrekking tot (alfabetiserings-) cursussen zou AMG Guatemala kunnen communiceren met INDEF, P&A en CDA. De organisaties kunnen aan elkaar duidelijk maken hoe ze dit realiseren. Dit kan per mail of eventueel door middel van een werkbezoek.

P&A: Deze organisatie zou dorps- of huisbezoeken af kunnen leggen om een beeld te krijgen van de thuissituatie van de kinderen. De ouders zullen veel tijd kwijt zijn aan het kunnen rondkomen voor levensonderhoud. Wanneer een dorps- of huisbezoek wordt gecombineerd met voorlichting over gezondheid, hoeven de ouders voor de voorlichting niet meer speciaal naar school. Wellicht ontstaat er dan meer belangstelling vanuit de kant van de ouders.

Communicating

AMG Guatemala geeft ouders de mogelijkheid suggesties te leveren op het schoolprogramma. INDEF en P&A maken inventarisaties van de behoeften van leerlingen. Van CDA is niets bekend over dit onderwerp.

Aanbeveling:

AMG Guatemala en **P&A:** Deze organisaties maken geen gebruik van een inventarisatie van de behoeftes van leerlingen. Op de scholen kan dit gerealiseerd worden door op ouderbijeenkomsten (AMG Guatemala en P&A) of huisbezoeken (AMG Guatemala) over deze behoeftes te praten.

CDA: Van deze organisatie is niet bekend of de ouders mogelijkheden hebben om suggesties te leveren op het schoolprogramma. Eveneens is niet bekend of de school een inventarisatie houden met betrekking tot de behoeftes van leerlingen. De aanbeveling geldt alleen als de organisatie deze onderdelen niet uitvoert. CDA maakt gebruik van ouderbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen ouders de mogelijkheid krijgen om te reageren op het schoolprogramma. Tijdens deze ouderbijeenkomsten kunnen ouders de mogelijkheid krijgen om de behoeftes kenbaar te maken. De scholen moeten zich niet gedwongen voelen, de suggesties over te nemen of aan alle behoeftes te voldoen. Het geeft ouders ook de mogelijkheid hun hart te luchten.

Volunteering

P&A en INDEF maken gebruik van ouders die helpen in de lessen. Ouders helpen bij INDEF en AMG Guatemala in de schooltuin. In Colombia zorgen ouders voor de veiligheid rondom de school. Alle organisaties maken dus gebruik van bepaalde vormen van vrijwilligerswerk.

Learning at home

AMG Guatemala, INDEF en P&A geven allen informatie aan de ouders over lesinhouden. Ook stimuleren ze ouders om te vragen naar schoolresultaten en om hun kinderen te helpen bij het huiswerk. In Haïti worden ouders bovendien geïnformeerd over hoe huiswerk thuis bediscussieerd kan worden en worden er wekelijkse activiteiten uitgevoerd in de community. Van CDA is niet bekend of dit alles voorkomt. Eigenlijk is het bij alle organisaties in dit onderzoek gebruikelijk dat ouders gestimuleerd worden om te vragen naar schoolresultaten en om te helpen bij het huiswerk van hun kinderen. Ik ga er dus impliciet van uit dat dit in Colombia, op de scholen van CDA eveneens gebruikelijk is.

Decision making

Geen van de organisaties in Midden en Zuid-Amerika maken gebruik van PTA's. Wel maakt elke organisatie gebruik van ouders in verband met schoolbeslissingen, meestal brengen ouders advies uit. AMG Guatemala geeft aan dat het erg moeilijk is om ouders te betrekken bij het nemen van schoolbeslissingen omdat erg veel ouders analfabeet zijn. AMG Guatemala maakt wel gebruik van adviesraden, maar waar deze raden advies over geven en wie deel kunnen nemen aan de adviesraden wordt niet toegelicht. CDA maakt in Colombia gebruik van een Directive Council. Ouders uit de community (ook ouders waarvan kinderen niet op de school zitten) kunnen deelnemen

aan de raad. Elk lid van een producerende sector van de community wordt uitgenodigd om deel te nemen in de raad, Behalve ouders en leden van de producerende sector, nemen ook het management, docenten en één gekozen leerling deel, zodat de community aardig is vertegenwoordigd. De Directive Council neemt beslissingen over onder andere de bestemming (en de kosten) van uitjes. In Haïti kiezen ouders schoolvertegenwoordigers. In Nicaragua hebben de scholen ouderraden. Deze ouderraden nemen de schoolbeslissingen niet zelf, maar geven adviezen. P&A kiest maakt gebruik van schoolvertegenwoordigers. Wat de schoolvertegenwoordigers doen is niet helemaal duidelijk.

Collaborating with the community

Alle organisaties in Midden- en Zuid-Amerika laten zien dat de school samenwerkt met de community met betrekking tot het verschaffen van informatie over gezondheid. AMG Guatemala geeft daarbij nog informatie over sociale ondersteuning. CDA werkt vooral samen met instanties als er problemen in de gezinnen zijn met de ouders, of problemen met de kinderen. Ook werkt CDA samen met instanties voor zwangere meisjes. IREF en AMG Guatemala geven de community informatie met betrekking tot activiteiten in de community.

Aanbeveling:

P&A: Alle organisaties werken op hun manier samen met de community. P&A werkt in vergelijking tot de andere organisaties minder samen met de community. Omdat het land zo arm is, zou het juist handig kunnen zijn als de school voorlichting kan geven over mogelijke sociale ondersteuning (als dat in Haïti voorkomt). Dit kan gebeuren tijdens de ouderbijeenkomsten of bijeenkomsten waarbij informatie wordt verschaft over de gezondheid.

Conclusie

In de vragenlijst die werd rondgestuurd voor de MFS-aanvraag (Woord en Daad, 2006) gaven veel organisaties aan dat zij vooralsnog geen gebruik maakten van betrokkenheid van de ouders. Uit de dossiers en de rondgestuurde vragenlijst voor dit onderzoek blijkt echter dat de organisaties de community wel betrekken bij het onderwijs. Mogelijkerwijs was de MFS-vraag onduidelijk of hadden de organisaties geen idee hoe de betrokkenheid eruit kon zien. De mogelijkheid bestaat ook dat degene die de MFS-vragenlijst beantwoordde, geen zin had om antwoord te geven op die vraag. Ik kan Woord en Daad aanbevelen om de partnerorganisaties duidelijk te maken waarom de betrokkenheid vanuit de community belangrijk is en op welke manier dit gerealiseerd kan worden. Over de praktische invulling hiervan heb ik in de aanbevelingen meer informatie gegeven. Deze informatie kan verstrekt worden tijdens werkbezoeken van Woord en Daad. Er kan dan bijvoorbeeld een PowerPoint presentatie gebruikt worden. Leden van de organisatie (of de school) hebben dan gelegenheid om direct vragen te stellen of advies te vragen. Het is niet noodzakelijk dat alle praktische voorbeelden van alle vormen van betrokkenheid voorkomen. Deze praktische voorbeelden zijn meer ter illustratie van hoe de betrokkenheid vormgegeven kan worden.

Twee steeds terugkerende problemen voor het niet kunnen betrekken van de community blijken analfabetisme en armoede te zijn. Deze twee problemen zijn niet zomaar opgelost, dus dat zijn factoren waar rekening mee gehouden moet worden bij het betrekken van de community bij het onderwijs. Door deze twee factoren is de betrokkenheid vanuit de community niet per definitie onrealiseerbaar. Analfabetisme blijkt in ontwikkelingslanden voor organisaties een reden te zijn om de community niet te betrekken bij het nemen van schoolbeslissingen. Ouders kunnen in plaats daarvan ook gevraagd worden om deel te nemen aan adviesraden zodat wel nagedacht wordt over de problematiek, maar er niet meteen een beslissing uit hoeft te komen. Ook kunnen ouders bijvoorbeeld betrokken worden om na te denken over de inrichting van het schoolgebouw en dergelijke zaken. Dit lijken minder belangrijke beslissingen, maar richting de ouders wordt dan wel aangegeven dat hun mening telt. Hierdoor zullen ze de school meer waarderen en meer betrokken zijn bij het onderwijs van hun kinderen. Het is niet in alle culturen gebruikelijk om vrijwilligerswerk te verrichten. Soms komt dit doordat de afstand tot de school te ver is (zoals in India), omdat het gewoon nooit gebeurt (Ethiopië) of omdat ouders te arm zijn om tijd vrij te maken voor vrijwilligerswerk (Bangladesh, Ethiopië en India). Voor een organisatie is het moeilijk een cultuur te veranderen, maar een organisatie kan wel aan een paar ouders vragen of ze een keer in het jaar iets willen doen op de school voor een klein tijdsbestek (omdat ze anders te lang van huis zijn).

Literatuurlijst

- Artsen Zonder Grenzen (2006). *AZG in Ethiopië*. [Online September 2006]. Retrieved from: <http://www.msf.be/nl/terrein/landen/afrika/ethiopie.shtml>
- Benson, C. (2005). *Girls, Educational Equity and Mother Tongue-based Teaching*. Bangkok: Unesco.
- Bloor, T., & Tamrat, W. (1996). *Issues in Ethiopian Language Policy and Education*. [Online September 2006]. Retrieved from: <http://www.channelviewpublications.net/jmmd/017/0321/jmmd0170321.pdf>
- Bodomo, A. (1996). *On Language and Development in Africa: The Case of Ghana*. [Online September 2006]. Retrieved from: <http://www.njas.helsinki.fi/pdffiles/vol5num2/bodomo.pdf>
- Brock, B. (2002). Whose Education for all? [Online May 2006]. Retrieved from: <http://www.edsn.net/na/Resources/Reform%20Forum/journal12/Journal%2012%20Article%202.pdf>.
- Chairney, T. (2000). Beyond the classroom walls: the rediscovery of the family and community as partners in education. *Educational Review*, 52, 163-174.
- Coppens, L. (2006). *Het belang van ouders bij het verwerven van geletterdheid*. [Online May 2006]. Retrieved from: <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief036.pdf>
- Craven, R. (2005). *Turning points in Indigenous Education: New Findings that Can Really Make a Difference and Implications for the Next Generation of Indigenous Education*. [Online May 2006]. Retrieved from: <http://www.aare.edu.au/05pap/cra05218.pdf>
- Dakar Framework for action (2000). *Education for all: meeting our collective commitments*. [Online April 2006] Retrieved from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001211/121147e.pdf>.
- Edukans (2006). *School trekt met kuddes mee*. [Online September 2006]. Retrieved from: <http://www.edukans.nl/uploadfiles/Eth%2005161%20APDA%20-%20Eli%20Daar.pdf#search=%22analfabetisme%20in%20afrika%20Ethiopi%C3%AB%22>
- Epstein en Sanders (2000). Connecting Home, School, and Community. New directions for social research. In: M.T. Hallinan (Ed.), *Handbook of the Sociology of Education* (pp. 285-306). New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers.
- Epstein, (2006). *National Network of Partnership Schools at Johns Hopkins University*. [Online May 2006] Retrieved from: <http://www.csos.jhu.edu/p2000/default.htm>
- Estrada, D. (2006). *Education-Latin America: A great opportunity*. [Online June 2006]. Retrieved from: <http://www.ipsnews.net/news.asp?idnews=33044>

- Filmer, D., & Pritchett, L. (1998). *The Effect of Household Wealth on Educational Attainment: Evidence from 35 Countries*. [Online June 2006]. Retrieved from: <http://www.questia.com/PM.qst?a=o&se=gglsc&d=5001257892>
- Francis, P., Agi, S., Alubo, S., Biu, H., Daramola, A., Nzewi, U., & Shehu, D. (2002). *School-community ties wear thin: how stakeholders view the decline of Nigeria's primary schools*. Norwich: World Bank.
- Giddens, A. (1996). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Grandvaux, Y. & Yoder, K. (2002). *A literature review of Community Schools in Africa*. [Online April 2006]. Retrieved from: <http://www.aed.org/ToolsandPublications/upload/CommunitySchoolsLiteratureReview-2.pdf>
- Green, R., & Rohwer, W. (1971). SES Differences on Learning and Ability Tests in Black Children. *American Educational Research Journal*, 8, 601-609.
- Hanson, E. (2003). *Educational administration and organizational behaviour*. Boston: Pearson Education.
- Hartwell, A., & Pittman, M. (1999). *CARE: framework for supporting community schools*. Atlanta: GA.
- Hayes, D., & Chodkiewicz, A. (2006). School-community links: supporting learning in the middle years. *Research Papers in Education*, 21 (1), 3-18.
- Heyneman, S. (1980). Differences between developed and developing countries: comment on Simmons and Alexander's "determinant of school achievement". *Economic Development and Cultural Change*, 28, 402-406.
- Heyneman, S., & Loxley, W. (1983). The effect of primary – school quality on academic achievement across twenty-nine high- and low-income countries. *The American Journal of Sociology*, 88, 1162-1194.
- Mbewe, S. (2004). Rural communities – Education relationship in developing countries: the case of Malawi. *International Educational Journal*, 5, 303-330.
- Ministerie van Buitenlandse Zaken (2006). *Veelgestelde vragen ontwikkelingssamenwerking*. [Online September 2006]. Retrieved from: http://www.minbuza.nl/nl/ontwikkelingssamenwerking/veelgesteldevragen#q4_2
- Nguni, S. (2005). *Transformation Leadership in Tanzanian Education*. Nijmegen: Drukkerij Quickprint.
- Nyquist, A. (1999). *Challenges facing the instructor in the COPE centres. A focus on the paraprofessional teacher in non-formal education programmes*. Master thesis. Oslo: Insitute for Educational Research.

- OECD (2006). *DAC list of ODA recipients*. [Online September 2006]. Retrieved from: http://www.oecd.org/document/45/0,2340,en_201185_2093101_1_1_1_1_1,00.html
- Penny, M., & MacKenzie, P. (2005). *Development of Multilingual Education to Empower Tribal minorities*. [Online June 2006]. Retrieved from: <http://www.digitalopportunity.org/article/view/120472/>
- Scoud, C. (2002). *Towards a Policy for Bilingual Education in Developing Countries*. [Online June 2006] Retrieved from: <http://www.sida.se/shared/jsp/download.jsp?f=Edd10.pdf&a=5007>
- Scribner, J., Cockrell, K., Cockrell, D., & Valentine, J. (1999). Creating professional communities in schools through organizational learning. *Educational Administration Quarterly*, 35, 13-45.
- Spolsky, B. (2001). *Language and Education in Multilingual Settings*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Subrahmanian, R. (2000). *Livelihoods, children's work and household investment in primary education in India: a review of debates*. [Online June 2006] Retrieved from: <http://www.sociology.ed.ac.uk/sas/conf16/panel10.htm>
- Unesco (2005). *Education for all: the quality imperative*. [Online April 2006] Retrieved from: http://www.unesco.org/education/gmr_download/summary.pdf.
- Unesco (2006a). *Teachers and educational quality monitoring Global Needs for 2015*. [Online June 2006]. Retrieved from: www.uis.unesco.org/TEMPLATE/pdf/Teachers2006/TeachersReport.pdf.
- Unesco (2006b). *Onderwijs voor allen*. [Online September 2006]. Retrieved from: <http://www.unesco-vlaanderen.be/efa/default.htm>.
- Urquiola, M. (2000). *Identifying class size effects in developing countries: evidence from rural schools in Bolivia*. [Online April 2006]. Retrieved from: http://wdsbeta.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2001/12/17/000094946_01120604025227/additional/113513322_20041117184027.pdf
- Van Dale (2005). *Van Dale Hedendaags Nederlands*. [Online May 2006]. Retrieved from: www.vandale.nl
- Wikipedia (2006). *Sierra Leone* [Online September 2006]. Retrieved from: http://nl.wikipedia.org/wiki/Sierra_Leone
- Williams, E. (1996). *Reading in Two Languages at Year Five in African Primary Schools*. [Online September 2006]. Retrieved from: <http://applied.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/17/2/182>
- Woord en Daad (2005). *Jaarverslag 2005*. Deventer: Salland de Lange.
- Woord en Daad (2006). *MFS aanvraag 2007-2010*. Gorinchem: Woord en Daad.

Yeager, W. (1952). *School – Community relations*. New York: Dryden Press.

Bijlage 1:

DAC List of ODA Recipients
Effective from 2006 for reporting on 2005, 2006 and 2007

Least Developed Countries	Other Low Income Countries (per capita GNI < \$825 in 2004)	Lower Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$826-\$3 255 in 2004)	Upper Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$3 256-\$10 065 in 2004)
Afghanistan	Cameroon	Albania	• Anguilla
Angola	Congo, Rep.	Algeria	Antigua and Barbuda
Bangladesh	Côte d'Ivoire	Armenia	Argentina
Benin	Ghana	Azerbaijan	Barbados
Bhutan	India	Belarus	Belize
Burkina Faso	Kenya	Bolivia	Botswana
Burundi	Korea, Dem. Rep.	Bosnia and Herzegovina	Chile
Cambodia	Kyrgyz Rep.	Brazil	Cook Islands
Cape Verde	Moldova	China	Costa Rica
Central African Rep.	Mongolia	Colombia	Croatia
Chad	Nicaragua	Cuba	Dominica
Comoros	Nigeria	Dominican Republic	Gabon
Congo, Dem. Rep.	Pakistan	Ecuador	Grenada
Djibouti	Papua New Guinea	Egypt	Lebanon
Equatorial Guinea	Tajikistan	El Salvador	Libya
Eritrea	Uzbekistan	Fiji	Malaysia
Ethiopia	Viet Nam	Georgia	Mauritius
Gambia	Zimbabwe	Guatemala	• Mayotte
Guinea		Guyana	Mexico
Guinea-Bissau		Honduras	• Montserrat
Haiti		Indonesia	Nauru
Kiribati		Iran	Oman
Laos		Iraq	Palau
Lesotho		Jamaica	Panama
Liberia		Jordan	Saudi Arabia (1)
Madagascar		Kazakhstan	Seychelles
Malawi		Macedonia, Former Yugoslav Republic of	South Africa
Maldives		Marshall Islands	• St. Helena
Mali		Micronesia, Fed. States	St. Kitts-Nevis
Mauritania		Morocco	St. Lucia
Mozambique		Namibia	St. Vincent & Grenadines
Myanmar		Niue	Trinidad & Tobago
Nepal		Palestinian Adm. Areas	Turkey
Niger		Paraguay	• Turks & Caicos Islands
Rwanda		Peru	Uruguay
Samoa		Philippines	Venezuela
Sao Tome & Principe		Serbia & Montenegro	
Senegal		Sri Lanka	
Sierra Leone		Suriname	
Solomon Islands		Swaziland	
Somalia		Syria	
Sudan		Thailand	
Tanzania		• Tokelau	
Timor-Leste		Tonga	
Togo		Tunisia	
Turvalu		Turkmenistan	
Uganda		Ukraine	
Vanuatu		• Wallis & Futuna	
Yemen			
Zambia			

• Territory.

(1) Saudi Arabia passed the high income country threshold in 2004. In accordance with the DAC rules for revision of this List, it will graduate from the List in 2008 if it remains a high income country in 2005 and 2006. Its net ODA receipts from DAC Members were USD 9.9 million in 2003 and USD 9.0 million (preliminary) in 2004.

Bron: OECD (2006).

Bijlage 2:

De praktische voorbeelden die per type van betrokkenheid kunnen voorkomen (Epstein, 2006)

TYPE 1: PARENTING

- Workshops, videotapes, computerized phone messages on parenting and child development at each age and grade level
- Parent education and other courses or training for parents (e.g., GED, family literacy, college or training programs)
- Family support programs to assist families with health, nutrition, and parenting, including clothing swap shops, food co-ops, parent-to-parent groups
- Home visiting programs or neighbourhood meetings to help families understand schools and to help schools understand families
- Annual survey for families to share information about their children's goals, strengths, and special talents

TYPE 2: COMMUNICATING

- Conferences with every parent at least once a year with follow-ups as needed
- Language translators to assist families as needed
- Folders of student work sent home weekly or monthly for parent review and comments
- Parent and student pickup of report cards
- Regular schedule of useful notices, memos, phone calls, and other communications
- Effective newsletters including information about questions, reactions, and suggestions
- Clear information about choosing schools, and selecting courses, programs, and activities within schools
- Clear information on all school policies, programs, reforms, assessments, and transitions
- Annual survey of families on students' needs and families' suggestions and reactions to school programs

TYPE 3: VOLUNTEERING

- Annual survey to identify interests, talents, and availability of volunteers
- Parent room or family center for volunteer work, meetings, and resources for families
- Class parent, telephone tree, or other structures to provide all families with needed information
- Parent patrols to increase school safety
- Annual review of schedules for students' performances, games, and assemblies to encourage all families to attend as daytime and evening audiences

TYPE 4: LEARNING AT HOME

- Information for families on required skills in all subjects at each grade
- Information on homework policies and how to monitor and discuss schoolwork at home
- Information on how to assist students with skills that they need to improve
- Regular schedule of interactive homework that requires students to demonstrate and discuss what they are learning in class
- Calendars with daily or weekly activities for parents and students to do at home or in the community
- Summer learning packets or activities
- Family participation in helping students set academic goals each year and plan for college or work.

TYPE 5: DECISION MAKING

- Active PTA/PTO or other parent organizations, advisory councils, or committees (e.g., curriculum, safety, personnel) for parent leadership and participation

- Action Team for School, Family, and Community Partnerships to oversee the development of the school's program with practices for all six types of involvement
- District-level advisory councils and committees
- Information on school or local elections for school representatives
- Networks to link all families with parent representatives
- Independent advocacy groups to lobby for school reform and improvements

TYPE 6: COLLABORATING WITH THE COMMUNITY

- Information for students and families on community health, cultural, recreational, social support, and other programs or services
- Information on community activities that link to learning skills and talents, including summer programs for students
- "One-stop" shopping for family services through partnerships of school, counseling, health, recreation, job training, and other agencies
- Service to the community by students, families, and schools (e.g., recycling projects; art, music, drama, and activities for senior citizens; tutoring or coaching programs)
- Participation of alumni in school programs for students
- School-business partnerships

Bijlage 3:

Questionnaire Community Involvement

1. Is it – in your opinion – important to involve the community (especially parents) in your primary education program?

Very important

Important

Moderate

Not important

Please explain your answer

.....

.....

.....

.....

2. Two educationalists (Epstein & Sanders) from the USA distinguish 6 different types of community involvement in (primary) schools. You can see these types in the table below with a short definition. In the third column of the table you can find a few sample practices per type of involvement.

I am interested to know if these types of involvement and sample practices are useful for the situation in your education program.

Would you please mark in the table below :

which sample practices are desirable / preferable / important in your context

which sample practices are used in your primary schools at present?

In the table is also space to write extra sample practices and to comment on the different samples.

Your suggestions with regard to the context of your education program are very much welcome!

Types of involvement : short definition	Sample practices	Desirable / Preferable / important in your context?	Practices that are used at present in you education program

Parenting: Assist families with parenting and child-rearing skills, understanding child and adolescent development, and setting home conditions that support children as students at each age and grade level. Assist schools in understanding families	▪ Literacy programs for adults ▪ Other forms of parent education ▪ Food supply ▪ Family support programs ▪ Home visiting programs or neighborhood meetings ▪ Annual surveys for parents ▪ Parent meetings, differently from [23] ▪ Other practices:	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No
Comments:			
Types of involvement : short definition	Sample practices	Desirable / Preferable / important in your context?	Practices that are used at present in you education program
Communicating: Communicate with families about school programs and student progress through effective school-to-home and home-to-school communications.	▪ Home visiting programs with parents who speak a different language then the teacher. ▪ Survey of students' needs. ▪ Possibility of gamily suggestions and reactions to school programs. ▪ Other practices:	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No
Comments:			
Volunteering: Improve recruitment, training, work, and schedules to involve families as volunteers and audiences at the school or in other locations to support students and school programs.	▪ Parent patrols to increase school safety. ▪ Parents who give help to teachers in lessons. ▪ Parents who help in the school garden. ▪ Parents who cook a school meal. ▪ Parents who sew school uniforms ▪ Meetings to speak about work for volunteers. ▪ Paying school fees (minimal amount) ▪ Other practices:	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No
Comments:			

Types of involvement : short definition	Sample practices	Desirable / Preferable / important in your context?	Practices that are used at present in your education program
Learning at home: Involve families with their children in learning activities at home, including homework and other curriculum-linked activities and decisions.	▪ Inform parents about what the pupils are learning in class. ▪ Give information about how to discuss schoolwork at home. ▪ Daily or weekly activities for parents and children to do in the community. ▪ Stimulate parents to ask their children for school results. ▪ Stimulate parents to help their children with homework. ▪ Other practices:	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No
Comments:			
Decision making: Include families as participants in school decisions, governance, and advocacy through PTA/PTO, school councils, committees, and other parent organizations.	▪ Parent Teacher Associations ▪ Other advisory committees or counsels. ▪ Elections for parent representatives. ▪ Other practices:	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No
Comments:			
Collaboration with the community: Coordinate resources and services <i>for</i> families, students, and the school with businesses, agencies, and other groups, and provide services <i>to</i> the community.	▪ Information for families about health. ▪ Information for families on social support for pupils and families. ▪ Information on community activities. ▪ Lend the school building for other activities in the community. ▪ Other practices:	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No	Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No Yes/No
Comments: ...			

3. Do you think that some sample practices, which are reported in the table above, are difficult to realize? Yes/No

Please explain your answer:

.....
.....
.....
.....

4. Do you think there are more types of involvement, which are not reported in the table above?

Please explain your answer:

.....
.....
.....
.....

Thank you for answering!

Lenny Nieuwdorp

Bijlage 4

Achtergrondinformatie per partnerorganisatie

AMG Filippijnen: 18.10.001 (of 18.101.00)

Context

In 1979 begon AMG Filippijnen met een Child Care Program. Men begon aanvankelijk met twee centra. In 25 jaar groeide de organisatie en tegenwoordig verzorgt de organisatie voor

ongeveer 3000 kinderen onderwijs op 39 verschillende locaties. De meeste locaties werden opgericht met medewerking van een lokale kerk. In enkele gevallen deed AMG het alleen. AMG Filippijnen heeft verschillende scholen in beheer, van primair onderwijs tot beroepsonderwijs,

Bijbelscholen en colleges. Kinderen vanaf ongeveer zes jaar oud gaan meestal naar een regeringsschool omdat deze minder duur zijn, daarna gaan ze naar het vervolgonderwijs. Op school leren de kinderen de eenvoudige huishoudelijke klussen. De kinderen die Woord en Daad ondersteund, volgen onderwijs op een van de 23 verschillende Child Care Centers. Niet alle kinderen op de verschillende centra worden ondersteund door Woord en Daad. AMG USA is voor een groot deel verantwoordelijk voor de subsidies. De meeste kinderen die naar het centrum komen zijn ondervoed. Na een aantal maanden kunnen veranderingen geconstateerd worden met betrekking tot hun fysieke en sociale leven. In de centra ontvangen de jongste kinderen voorschoolse educatie. De oudere kinderen gaan naar regeringsscholen en krijgen op het centrum christelijk onderwijs en soms aanvullend onderwijs en huiswerkbegeleiding in de formele schoolvakken. Door middel van dit project worden 1900 kinderen uit arme gezinnen geholpen. De kinderen wonen in de buitenwijken van het metropool Manilla en in rurale gebieden.

Vormen van betrokkenheid

De dossiers zijn gescand op alle vormen van betrokkenheid zoals deze in Tabel 2 genoemd worden. Er is voornamelijk gekeken naar oudercursussen, voorlichtingen over gezondheid en Parent Teacher Associations (PTA's). Scholen van AMG Filippijnen trachten de community te bereiken door bijeenkomsten te houden over HIV/AIDS, hondsdoelheid, gezinsplanning en andere zaken die de community bezig houden. Een activiteitenkalender voor de community en zijn hulpbronnen worden voor een heel jaar gemaakt zodat de leden van de community bewust zijn van de activiteiten die gaan plaatsvinden. De organisatie maakt gebruik van PTA's. Bijeenkomsten worden georganiseerd door het hoofd van de school voor ouders die gekozen zijn om andere ouders te vertegenwoordigen voor het gehele schooljaar. Gedurende de bijeenkomsten wordt gediscussieerd over verbeteringen die nodig zijn en of deze verbeteringen gunstig zijn voor de leerlingen. Moeders van de kinderen leren op de centra vaardigheden als naaien, het maken van kleden en het maken

van kaarsen. De community krijgt voorlichtingen over HIV/AIDS, gezinsplanning en dergelijke. In de PTA's wordt gesproken over verbeteringen voor het schoolcurriculum.

Vanuit de organisatie wordt in de vragenlijst aangegeven dat het belangrijk is om de community (en dan vooral de ouders) bij het onderwijs te betrekken. Dit blijkt uit de vormen van betrokkenheid die voorkomen op de scholen voor primair onderwijs van AMG Filippijnen. De praktische voorbeelden van Parenting, die genoemd zijn in de vragenlijst, komen allemaal voor. Wat betreft communicating: de voorbeelden worden allemaal belangrijk gevonden. Toch komen niet alle praktijken voor op de scholen. Er zijn bijvoorbeeld geen huisbezoeken en ouders kunnen ook geen reactie geven op het schoolprogramma. Vrijwilligerswerk wordt eveneens belangrijk gevonden. De school maakt hier ook gebruik van. Ouders helpen echter niet bij het patrouilleren in verband met de schoolveiligheid en helpen niet in de schooltuin. Misschien is het niet nodig dat ouders de schoolveiligheid in de gaten houden of is er geen schooltuin aanwezig. Hier wordt echter geen blijk van gegeven in de vragenlijsten. Verder helpen ouders de kinderen thuis met hun huiswerk en zijn er PTA's en dergelijke aanwezig. Ook wordt aangegeven dat er wordt samengewerkt met de community.

Volgens degene die de vragenlijst heeft beantwoord, zijn alle vormen van betrokkenheid te realiseren. Ze moeten 'gewoon' gepland, ontworpen en uitgevoerd worden. Vanuit de organisatie wordt aangegeven dat 'Livelihood Skills Training' een andere vorm van betrokkenheid kan zijn. Wellicht wordt bedoeld dat de community de school helpt bij het aanleren van deze vaardigheden of aan ouders vraagt welke livelihood skills hun kinderen nodig hebben. Vormen van betrokkenheid die voorkomen staan in onderstaande tabel.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Alfabetiseringscursussen voor volwassenen ▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Overige gezinsondersteunende programma's ▪ Huisbezoeken ▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen
Volunteering:	▪ Het inzetten van ouders bij lessen ▪ Ouders die helpen met koken ▪ Ouders die uniformen naaien ▪ Vergaderingen om vrijwilligerswerk te bespreken
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het uitvoeren van dagelijkse/wekelijkse activiteiten thuis/in de community ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk

Decision making:	▪ Parent Teacher Associations ▪ Andere adviesraden of comités op districtniveau ▪ Verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid (HIV/AIDS, hondsolheid, gezinsplanning) ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community (d.m.v. activiteitenkalender) ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

AMG Guatemala: project: 62.10.001 (62.101.00)

Context

AMG Guatemala zette het programma op in 1976 toen er een grote aardbeving was die duizenden mensen het leven heeft gekost. Vooral de arme bevolking uit de achterbuurten

van de stad hadden het moeilijk. Als aanvulling op hun al bestaande evangelisatie activiteiten, hielp AMG de mensen uit de achterbuurten met voedsel, kleding en medische zorg. Het programma wat bedoelt was voor noodhulp werd een langdurig project met een programma voor zorg en onderwijs

voor kinderen uit arme communities. In verschillende achterbuurten werden Day Care Centers opgericht. In de loop der jaren werd het gebied waar AMG werkt, uitgebreid naar rurale gebieden waar de armoedesituatie vaak nog erger was dan in de achterbuurten in de stad. Tegenwoordig houdt AMG Guatemala houdt zich tegenwoordig bezig met kleuteronderwijs, primair onderwijs, secundair onderwijs en beurzen voor kinderen die verder vervolgonderwijs willen volgen. Dit project ondersteunt 5829 kinderen in 24 projecten. Ongeveer 2000 kinderen leven in Guatemala City en zijn verdeeld over 2 scholen en 6 Day Care Centers. Ongeveer 3750 kinderen leven in rurale gebieden en zitten op vier scholen en een Day Care Centers. Ongeveer 100 kinderen leven in Honduras en leven op een Day Care Center.

Vormen van betrokkenheid

De dossiers zijn gescand op alle vormen van betrokkenheid die in Tabel 2 genoemd worden. Omdat het bekend was dat de ouders moeilijk bij het onderwijs betrokken konden worden, is voornamelijk gekeken naar het hebben van bijeenkomsten over gezondheid of onderwijs. Wanneer een gezin twee ouders heeft, zijn beiden namelijk lange dagen aan het werk om aan de behoeften van het gezin te kunnen voldoen. Wanneer het gezin maar een ouder heeft, is het werk voor de ouders nog essentiëler, dus is het voor de school nog moeilijker om ouders bij het onderwijs te betrekken. Ook is er op gelet of bekend is dat ouders schooluniformen dragen. Om goede contacten met de ouders te onderhouden worden regelmatig bijeenkomsten gehouden met de ouders en huisbezoeken afgelegd. Ouders

worden gedoceerd over gezondheid, voeding en de juiste zorg voor hun kinderen. Ouders worden gestimuleerd deel te nemen in bepaalde projectactiviteiten, bijvoorbeeld voor onderhoud en reparatie van bepaalde zaken. De ouders van de kinderen worden uitgenodigd om naar school te komen op bepaalde tijden gedurende het jaar wanneer uniformen worden uitgedeeld. Ook worden ze uitgenodigd bij speciale bijeenkomsten gedurende het jaar wanneer studenten en stafleden presentaties houden. De ouders worden uitgedaagd om hun kinderen te ondersteunen bij hun onderwijskundige behoeften. Tijdens deze bijeenkomsten met de ouders wordt het belang van onderwijs onderstreept.

AMG Guatemala geeft in de vragenlijst aan dat het belangrijk is om de community bij de school te betrekken. Ouders moeten namelijk weten hoe het de opleiding van het kind gesteld is. De school is samen met de ouders verantwoordelijk voor het kind. Vanuit de organisatie is aangegeven dat alle vormen van betrokkenheid uit de vragenlijst belangrijk worden gevonden. Niet alle vormen worden daadwerkelijk gebruikt. Ouders maken vaak lange werkdagen dus ze kunnen bijvoorbeeld niet allemaal tegelijk samenkomen. Vaak heeft een gezin veel kinderen zodat er niet genoeg tijd of energie is om alle kinderen de benodigde aandacht te geven. De kinderen krijgen op school een maaltijd en de school neemt huisbezoeken of buurtbezoeken af. De docenten of sociale werkers gaan eveneens op huisbezoek bij gezinnen waar een andere taal wordt gesproken. Ouders krijgen de kans om suggesties te leveren op de schoolprogramma's. De school geeft echter aan dat de huisbezoeken niet altijd succesvol zijn, omdat de school niet altijd accurate informatie over de gezinsomstandigheden krijgt. Wat betreft het vrijwilligerswerk, werken ouders in de schooltuin en betalen ze schoolgeld. Veel van de ouders zijn analfabeet, dus ze kunnen geen andere vormen van vrijwilligerswerk doen waarbij lezen of schrijven vereist is. De school informeert ouders over hoe hun kinderen het in de klas doen en stimuleren de ouders naar schoolresultaten te vragen. Ook wordt vanuit de school gevraagd of ouders hun kinderen met het huiswerk kunnen helpen. Omdat ouders vaak analfabeet zijn, is dit niet altijd realiseerbaar. Scholen van AMG Guatemala maken geen gebruik van PTA's, maar wel van andere adviesraden. De reden hiervoor is weer het analfabetisme, waardoor ouders volgens de school vaak niet begrijpen waar het allemaal om gaat. Wat betreft de samenwerking met de community: scholen van AMG Guatemala informeren de ouders over gezondheid, over ondersteunende programma's, activiteiten in de community en de school wordt ook wel eens uitgeleend. De organisatie vindt het belangrijk om als school goede relaties met de buurt en de community te hebben.

De voorbeelden die zijn aangegeven in de vragenlijst zijn, volgens de beantwoorder van de vragenlijst, aan de ene kant moeilijk en aan de andere kant ook wel makkelijk te realiseren. Het is moeilijk omdat ouders druk bezig zijn om geld te verdienen voor levensonderhoud. Aan de andere kant zou het makkelijk realiseerbaar moeten zijn met een goede organisatie en een groep toegewijde mensen die samenwerken met de ouders. De vormen van betrokkenheid die voorkomen zijn:

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen:
Parenting:	▪ Voedselondersteuning ▪ Huisbezoeken ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Ouderbezoeken wanneer sprake is van taaldiscrepantie ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering:	▪ Ouders die helpen in de schooltuin ▪ Betalen schoolgeld (minimaal bedrag)
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	▪ Andere adviesraden of comités op districtniveau
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

AMG India: 11.10.001 (of 11.112.00)

Context

AMG India helpt vanaf ongeveer 1970 de allerarmste mensen in verschillende delen van Andhra Pradesh. Het motto van de organisatie is: “*Feeding, healing, and preaching*”.

De allerarmsten in het werkgebied van AMG ontvangen medische zorg en onderwijs. Ook heeft de organisatie medische services voor lepra- en tuberculosepatiënten. Naast dit alles zijn er centra voor ongehuwde moeders, verzorgingsservices voor ouderen en alfabetiseringsprogramma's voor

volwassenen. AMG India heeft veel scholen in beheer en hebben veelal te maken met kinderen uit rurale gebieden. De scholen variëren van dagscholen tot Homes of Hope, waar christelijke stellen zorg dragen voor ongeveer 20 arme kinderen. Eén school is onderdeel van een community ontwikkelingsprogramma voor de armen in een vissersdorp. Vanaf het eind van de jaren zeventig werd Woord en Daad betrokken bij de AMG programma's door adoptieprogramma's. AMG India verzorgt onderwijs vanaf het primair onderwijs tot en met beroepsonderwijs. De ouders van de leerlingen zijn voornamelijk ongeletterd. De ouders willen vaak dat de kinderen naar school gaan, maar na een aantal jaren wordt het voor de familie moeilijker om rond te komen, doordat ze extra inkomsten missen. Wanneer de kinderen 15 tot 16 jaar oud zijn, zijn veel ouders van mening dat de kinderen moeten helpen met inkomens verdienen. Door middel van het project dat gebruikt is voor huidig onderzoek worden 5.159 kinderen in India bereikt, welke kunnen deelnemen aan onderwijs. Dit wordt gefinancierd door het adoptieprogramma van Woord en Daad. De kinderen ontvangen zorg en onderwijs op 12 verschillende locaties. Bij dit aantal zit ook een groot gedeelte, dat op de

middelbare school zit. Van al deze kinderen gaan 3.879 naar het primair onderwijs en woont een gedeelte in de Homes of Hope.

Vormen van betrokkenheid

Om te inventariseren welke vormen van betrokkenheid voorkomen op de scholen voor primair onderwijs in India, is vooral de checklist die genoemd wordt in Tabel 2 gehanteerd. De aandacht lag door middel van informatie uit bezoekrapporten vooral op volwasseneneducatie, PTA's en bijeenkomsten. AMG India heeft naast de verschillende onderwijsvormen die ze in beheer hebben Adult Education Centers opgericht in de rurale districten van Andhra Pradesh. Volwassenen kunnen hier een alfabetiseringscursus volgen. Het percentage van volwassenen die de alfabetiseringscursus afmaken valt de organisatie echter tegen. Dit percentage ligt namelijk op 40-50%. Op elke tweede zaterdag van de maand onderwijst AMG de ouders wanneer ze hun kinderen komen opzoeken over het belang van onderwijs, het verwerven van kennis en hoe het onderwijs helpt in het vinden van betere banen en het verbeteren van de levensstandaard. Veel ouders zijn het ermee eens, maar zijn sceptisch over de mogelijkheden voor banen van hun kinderen na afronding van het onderwijs. Op deze zaterdagen vertellen docenten aan de ouders welke problemen bij de kinderen gesignaleerd zijn en adviseren de ouders in hoe zijn hun kinderen kunnen aanmoedigen.

Uit de vragenlijst is meer informatie naar voren gekomen. AMG India vindt het gemiddeld belangrijk om de community bij het onderwijs te betrekken. De reden hiervoor is dat de syllabus door de regering worden opgesteld. Individuele scholen hebben geen kans om de syllabus te veranderen. Het is daarom niet mogelijk om altijd naar de meningen van ouders te kijken. De suggesties die ouders leveren zijn waardevol in andere gebieden van scholing, zoals hoe op de kinderen gelet moet worden onder schooltijd, hun voedsel, gezondheid en zindelijkheid. Scholen voor primair onderwijs van AMG India doen veel met 'parenting'. Ouders kunnen alfabetiseringscursussen volgen en cursussen volgen over moederschap, verzorging en dergelijke. De arme mensen in de dorpen en achterstandswijken krijgen voedsel en ontvangen een bepaalde mate van ondersteuning zodat hun kinderen niet aan het werk gezet worden. De buurt leert via bezoeken over gezondheid, onderwijs en inkomen. De organisatie vindt parenting belangrijk, omdat het helpt bij het begrijpen van het gedrag van de kinderen en geeft inzicht in de academische, sociale en economische achtergronden van de ouders. De communicatie tussen school en gezin en andersom wordt door AMG India erg belangrijk gevonden. Het is niet mogelijk om met alle ouders te communiceren als alle ouders de lokale taal spreken. Er zijn maar enkele ouders die suggesties leveren op het schoolprogramma. Sommige worden uiteindelijk geïmplementeerd. De meeste ouders zijn analfabeet en erg arm. Ze kunnen geen vrijwilligerswerk doen op de school, omdat ze meer geïnteresseerd zijn in het werk om aan eten te komen. AMG India vindt vrijwilligerswerk door leden van de community daarom ook niet wenselijk. Het leren van de kinderen thuis wordt als belangrijk gezien voor de groei van het kind en de voortgang. De ouders kunnen hier echter niet altijd bij helpen omdat ze analfabeet zijn, of omdat de kinderen in de Homes of Hope verblijven. Omdat ouders in verschillende dorpen leven en omdat ze ongeletterd zijn

en niet erg geïnteresseerd zijn in het onderwijs, maken ouders geen deel uit van het nemen van schoolbeslissingen. De organisatie vindt het ook niet wenselijk. Samenwerken met de community zou wenselijk zijn omdat de school niet aan alle behoeften van de ouders van de kinderen kan voldoen. De ouders krijgen van de school informatie over gezondheid, mogelijke ondersteuning, activiteiten in de community. Ook wordt het schoolgebouw wel eens uitgeleend.

Volgens AMG zijn enkele voorbeelden niet gemakkelijk realiseerbaar door de redenen die hierboven zijn gegeven. In de toekomst wil AMG India gebruik gaan maken van PTA's, kinderen thuis gaan bezoeken en het betrekken van ouders met specifieke talenten in schoolfuncties. De praktijken die voorkomen op de scholen staan hieronder op een rijtje.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Alfabetiseringscursussen voor volwassenen ▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Overige gezinsondersteunende programma's ▪ Huisbezoeken ▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Ouderbezoeken wanneer sprake is van taaldiscrepancie ▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering:	
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten
Decision making:	
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

AMG Thailand: 19.10.001 (19.101.00) en 19.82.001

Context

De Thaise regering moedigt lokale communities aan om hun eigen scholen op te zetten. De regering wil grote meer gecentraliseerde scholen in de steden concentreren. Deze

ontwikkeling zal de rurale en tribale communities benadelen, maar geeft AMG Thailand juist de mogelijkheid onderwijs te bieden voor kleuters en primair onderwijs tot en met 12 jaar. AMG Thailand helpt de bevolking in het noorden van Thailand. Deze bevolking bestaat veelal uit arme

boerengezinnen. In 1981 startte AMG Thailand een project waarbij een kleine groep kinderen van deze gezinnen de kleuterklas kon volgen. In de loop van de tijd werd de kleuterklas een kleuterschool. Daarna konden de kinderen naar lokale regeringsscholen doordat ze onderwijssupport hadden ontvangen en andere basisbenodigdheden. Christelijk onderwijs wordt georganiseerd buiten de schooltijden. Tegenwoordig beheert AMG Thailand een universiteit, technische school en bijbelschool. Woord en Daad sponsort samen met AMG Thailand 370 kinderen middels een adoptieprogramma. De kinderen kunnen hierdoor onderwijs volgen op de kleuterschool, dorpscholen of regeringsscholen. Alle scholen staan in de rurale gebieden in het noorden van Thailand.

Vormen van betrokkenheid

AMG Thailand betreft ouders bij het onderwijs op verschillende manieren bij het onderwijs. In de kleuterschool helpen ouders in de keuken en in de klas. Ouders en derden vanuit de community helpen bij schoolkampen. In de toekomst wil AMG Thailand trainingen aan ouders geven zoals naaicursussen, cursussen voor schoonheidsspecialisten en bedrijfstrainingen. Het betalen van schoolgeld is noodzakelijk.

Uit de vragenlijsten blijkt dat AMG Thailand het erg belangrijk vindt om de community te betrekken bij het onderwijs. Het succes van onderwijs hangt volgens de organisatie af van de leerlingen, de ouders en de school. Vanuit de organisatie wordt aangegeven dat alle vormen van betrokkenheid wenselijk zijn en dat ze ook allemaal voorkomen, met uitzondering van het geven van wekelijkse activiteiten in de community en het hebben van PTA's en andere verenigingen bij het maken van beslissingen. Waarom ouders en derden niet worden betrokken bij het nemen van schoolbeslissingen, wordt niet aangegeven in de vragenlijst. Uit de dossiers kon niet duidelijk gehaald worden dat de community in dusdanige mate betrokken wordt bij het onderwijs. De antwoorden worden nergens toegelicht en de vraag of sommige praktijken moeilijk realiseerbaar zijn, werd niet beantwoord. Hierdoor is de indruk gewekt dat: of alle vormen van betrokkenheid inderdaad gerealiseerd worden, of dat de vragenlijst niet begrepen is, of dat iemand geen zit had om de vragenlijst waarheidsgetrouw in te vullen. In ieder geval staan hieronder de praktijken die voorkomen op scholen voor primair onderwijs van AMG Thailand op een rijtje.

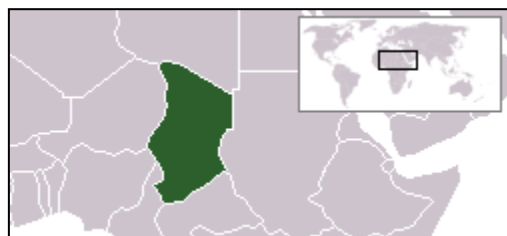
Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Alfabetiseringscursussen voor volwassenen ▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Overige gezinsondersteunende programma's ▪ Huisbezoeken ▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Ouderbezoeken wanneer sprake is van taaldiscrepantie ▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma

Volunteering:	▪ Patrouilles van ouders in verband met de veiligheid rond school ▪ Het inzetten van ouders bij lessen ▪ Ouders die helpen in de schooltuin ▪ Ouders die helpen met koken ▪ Ouders die uniformen naaien ▪ Vergaderingen om vrijwilligerswerk te bespreken ▪ Betalen schoolfees (minimaal bedrag)
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

CAEDESCE Tsjaad: 89.82.001

Context

In het zuiden van Tsjaad werden in het schooljaar van 2002/2003 olievelden opgelegd. Veel scholieren die deelnamen aan het middelbaar onderwijs vertrokken richting de olievelden

met als gevolg dat het secundair onderwijs kampte met een forse daling in het aantal studenten. In Tsjaad blijkt echter het algemene beeld te heersen dat deze daling in het aantal leerlingen tijdelijk is en dat de school toekomst heeft. In deze gebieden is CAEDESCE actief. CAEDESCE is een tak van

EEMET (de koepel van protestante kerken in Tsjaad) en steunt programma's op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, voedselzekerheid, noodhulp en plattelandsontwikkeling. Wat betreft de onderwijsprogramma's: CAEDESCE beheert verschillende scholen vanaf de kleuterschool tot en met een Evangelische universiteit. CAEDESCE werkt met name in het zuiden van Tsjaad waar veel christenen wonen. In het noorden van Tsjaad wonen voornamelijk moslims. Het project dat gebruikt is voor huidig onderzoek bestaat uit de bouw van 12 klaslokalen voor vier scholen. Drie scholen voor primair onderwijs een Evangelisch Instituut voor Landbouwtechniek en Rurale Economie. De scholen staan in het zuiden van Tsjaad. Per lokaal moeten 50 leerlingen geherbergd kunnen worden, dat is de standaard in Tsjaad. Omdat de regering van Tsjaad vereist dat schoolgebouwen klaslokalen hebben waar de leerlingen achter een tafel en op een stoel kunnen zitten, worden ook stoelen en tafels betaald door Woord en Daad.

Vormen van betrokkenheid

Omdat het bij het genoemde project in Tsjaad, meer gaat om de bouw van de school is behalve de checklist van Tabel 2, ook gekeken naar hoe de community betrokken werd bij de bouw van de klaslokalen. Uit het dossieronderzoek blijkt dat de jeugdclub, vrouwenverenigingen en andere verenigingen van de kerken zorgen voor zand en grind bij de bouw van de klaslokalen. De lokale gemeenschap wordt dus betrokken bij de bouw van de school.

Uit de vragenlijsten kan, zoals verwacht, meer informatie gehaald worden. De organisatie blijkt het belangrijk te vinden dat de community betrokken wordt bij het primair onderwijs. Ouders zijn, volgens de organisatie, de personen die verantwoordelijk zijn voor het leren van hun kinderen zodat ze gerijpt worden. In de context van CAEDESCE zijn alle vormen van betrokkenheid die genoemd zijn in de vragenlijst bij de 'parenting' vorm van betrokkenheid wenselijk. Alleen alfabetiseringscursussen en een jaarlijkse ouderbijeenkomst komt voor binnen het primair onderwijs. Factoren als politieke instabiliteit, ongeletterdheid van ouders en armoede zijn onder andere veroorzaker van het feit dat de community niet altijd bij het onderwijs betrokken kan worden. Wat betreft de 'communicating' vorm van betrokkenheid zijn alle vormen wenselijk, maar komt geen enkele vorm voor. Dit komt volgens de organisatie doordat het niet mogelijk is om "de gehechtheid van de community aan hun cultuur te doorbreken". Omdat er 50 kinderen in een klaslokaal zitten is het niet mogelijk voor de docenten om elke ouder te bezoeken. In sommige gevallen hebben ouders tien kinderen, dus kunnen de ouders niet altijd aan alle behoeftes van hun kinderen voldoen. De voorbeelden van betrokkenheid die genoemd worden bij het vrijwilligerswerk, zijn niet allemaal wenselijk volgens de organisatie. Meer dan 76% van de ouders van de leerlingen zijn analfabeet en moeten leven van minder dan een halve dollar per dag. De ouders zijn continue bezig om meer eten te vinden. Ouders hebben geen tijd om zich bezig te houden met het onderwijs van hun kinderen. Mede hierdoor maakt maar 1/3 deel van de kinderen hun primair onderwijs af. De organisatie vindt het daarom niet wenselijk dat ouders helpen in de schooltuin, koken, helpen in lessen of patrouilleren. Wat ze wel belangrijk vinden en wat ook voorkomt is het naaien van schooluniformen, bijeenkomsten over vrijwilligerswerk en er wordt schoolgeld betaald. De organisatie vindt het wenselijk om de community te betrekken bij het 'learning at home', maar om de hierboven genoemde redenen maakt de school hier geen gebruik van. Met betrekking tot het maken van schoolbeslissingen, maakt de organisatie gebruik van Associations des Parent d'Elèves. Deze vereniging van ouders maakt beslissingen over onder andere het schoolgebouw, het kopen van meubilair en het in zekere mate betalen van vrijwillige docenten. De organisatie vindt het wenselijk om samen te werken met de community, maar doet het alleen door informatie te geven over activiteiten in de community.

Volgens de organisatie is het moeilijk om alle voorbeelden te realiseren omdat de ouders in Tsjaad drie zogenaamde vijanden hebben: onwetendheid, armoede en ongeletterdheid. De ouders besteden al hun tijd aan het vechten tegen verhogering. De vormen van betrokkenheid die op de scholen van CAEDESCE voorkomen staan in onderstaande tabel.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	Alfabetiseringscursussen voor volwassenen Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	
Volunteering:	Ouders die uniformen naaien Vergaderingen om vrijwilligerswerk te bespreken Betalen schoolgeld (minimaal bedrag) Helpen bij de bouw van de school
Learning at home:	
Decision making:	Andere adviesraden of comités op districtniveau (Association des Parent d'Elèves) Verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers
Collaboration with community:	Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

CDA Colombia: 32.73.005

Context

CDA Colombia is een organisatie die zich bezighoudt met onder meer primair en secundair onderwijs. Door middel van project 32.73.005 trachtten CDA Colombia en Woord en Daad

onderwijs te realiseren voor 2785 kinderen in de omgeving van Bogota. De kinderen komen vanuit een arm gebied, een achterbuurt en het kolonistengebied van Bogota. Ongeveer 1440 kinderen nemen deel aan het primair onderwijs op drie verschillende scholen. De scholen staan in

Altos de Cazuca, Lucero Alto en Cartagena. In Bogota, de hoofdstad van Colombia, leven ongeveer 8 miljoen mensen. Een tiende deel van de bevolking is erg rijk, terwijl veertig procent van de bevolking erg arm is. De rijke bewoners leven in het noorden van Bogota, terwijl de armen meer in het zuiden en westen van de stad wonen. De vijftig procent van de inwoners die overblijft, woont in de rest van de stad en behoort tot de middenklasse. CDA ondersteunt al vele jaren kinderen van arme christelijke gezinnen in de achterbuurten van een wijk in Bogota door middel van "Home Support". De hulp wordt geleid door 17 protestante kerken uit de wijk Ciudad Bolivar. Vanaf het eind van de jaren zeventig ondersteunt Woord en Daad deze Home Support Programs. Deze programma's zijn speciaal voor kinderen, waarvoor de school te ver weg staat. In 1991 ging Woord en Daad in discussie met CDA over een meer adequate benaderingen voor de behoeften van arme kinderen. Als gevolg hiervan werd in 1993 twee scholen opgestart in de arme gebieden in het zuiden en zuidwesten van Bogota en een school in een achterbuurt in het centrum van Bogota. In 1999 werd een highschool opgericht. In de loop van de tijd zijn de scholen wel eens verhuisd naar een ander gebouw.

Vormen van betrokkenheid

De dossiers zijn onderzocht op basis van de checklist die eerder genoemd is. Ouders krijgen op de Child Care Centres voorlichting over gezondheid en voeding. Tijdens de schoolopleiding is er veel contact met de ouders. De ouders kunnen cursussen volgen en eventueel microkrediet krijgen om een bedrijfje op te zetten. CDA werkt in een aantal wijken samen met andere instanties omdat veel kinderen in die wijken kampen met problemen thuis of problemen met zichzelf. Er is bijvoorbeeld buitenschoolse opvang voor kinderen met drugsverslaafde moeders. Ook is er een opvang voor schoolmeisjes die zwanger worden. Bovendien zijn er afspraken met de gemeenschapspolitie over de veiligheid rond de school. Ouders worden betrokken bij het onderwijsproces door hun deelname in de 'school for parent'. Ook ouders uit de community waarvan de kinderen niet op school zitten, kunnen hieraan deelnemen. Alle ouders van de school kiezen twee verantwoordelijken die deel gaan nemen aan de directieraad. Een lid van een producerende sector van elke community wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de raad, zodat de leden van de community iets te zeggen hebben over alle onderwerpen die de school bezig houdt. De vormen van betrokkenheid die voorkomen in dit project zijn per type van betrokkenheid:

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Voorlichting over opvoeding en gezondheid ▪ Cursussen voor ouders
Communicating:	▪
Volunteering:	▪ Gemeenschapsleden werken aan de veiligheid rondom de school
Learning at home:	▪
Decision making:	▪ Door het 'School for Parent' project hebben leden van de community inspraak in schoolse zaken
Collaboration with community:	▪ De school werkt met instanties samen in verband met problemen thuis of met kinderen. ▪ Samenwerking met instanties voor zwangere meisjes ▪ Samenwerking voor buitenschoolse opvang

COUNT India: 10.10.001

Context

COUNT India wil onderdak, zorg en onderwijs bieden voor kinderen van arme tribale communities, zodat deze kinderen de kans krijgen om gerespecteerde burgers te worden en zichzelf kunnen onderhouden. De kinderen ontvangen ook Bijbelonderwijs. COUNT India wil bereiken dat deze kinderen gerespecteerde burgers worden, die vervolgens andere kinderen van andere stammen kunnen helpen. In de jaren zeventig begon COUNT met het helpen van vier kinderen, tegenwoordig worden 1050 kinderen geholpen in vijf verschillende staten.

Woord en Daad raakte in 1991 betrokken bij COUNT India. Middels een adoptieprogramma biedt Woord en Daad extra ondersteuning. COUNT beheert scholen vanaf primair onderwijs tot en met beroepsonderwijs en hoger onderwijs. Aan het primair onderwijs nemen 1027

kinderen deel. Woord en Daad en COUNT India verzorgen voor 610 arme kinderen vanuit verschillende delen van Andhra Pradesh en voor een klein gedeelte uit Orissa onderwijs, onderdak en zorg.

Vormen van betrokkenheid

De dossiers zijn onderzocht op basis van Tabel 2. Uit de dossiers blijkt dat de organisatie zicht bezig houdt met alfabetiseringcursussen voor volwassenen. Daarnaast organiseert COUNT familiekampen waar kinderen en ouders samenkomen en het hebben over moreel onderwijs, ethische en religieuze waarden die bruikbaar zijn voor de het hele gezin en die de school tracht over te brengen. De organisatie heeft geen vragenlijst beantwoord, zodat in onderstaande tabel alleen de vormen van betrokkenheid staan die in de dossiers zijn gevonden.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	Alfabetiseringscursussen voor volwassenen
Communicating:	
Volunteering:	
Learning at home:	
Decision making:	Ouders, school en kinderen bekijken of de normen en waarden die in het gezin belangrijk zijn, overgebracht worden op school en vice versa
Collaboration with community:	

Credo Burkina Faso: 76.10.001 (76.101.00)

Context

Voor veel kinderen in Burkina Faso is het deel kunnen nemen aan onderwijs eerder een droom dan realiteit. Met name de kinderen op het platteland en arme wijken in de steden

hebben weinig kans om deel te kunnen nemen aan onderwijs. De ouders kunnen nauwelijks eten op tafel brengen, laat staan dat ze schoolgeld voor hun kinderen kunnen betalen. Bovendien zijn er nauwelijks scholen beschikbaar. Van de kinderen in de leeftijd van 7 tot 12 jaar, gingen in het jaar 2000

maar 42.7% naar het basisonderwijs. De regering heeft zichzelf tot doel gesteld dat in 2011 70% van de kinderen deel kunnen nemen aan basisonderwijs. Dit wil de regering realiseren door middel van hulpverleningsorganisaties in het land. CREDO neemt deel aan de ontwikkeling door kinderen te sponsoren zodat ze aan het primair onderwijs deel kunnen nemen. Credo is een organisatie die betrokken is bij primair onderwijs, secundair onderwijs, CAP en een universiteit. Sommige scholen hiervan zijn internaten, waar veel aan morele vorming wordt gedaan. Waarden en normen die geleerd worden zijn het samen leven, het samenwerken en verantwoordelijkheidsgevoel hebben. Deze projectcode verwijst naar een adoptieprogramma. Ongeveer 2600 kinderen kunnen door het programma deelnemen aan primair onderwijs op scholen die CREDO beheert. De kinderen zijn verdeeld over 16

scholen. De scholen bevinden zich deels op het platteland en deels in steden. De best presterende kinderen ontvangen een beurs voor vervolgonderwijs.

Vormen van betrokkenheid

Uit de dossiers blijkt dat ouders bij het onderwijs betrokken worden door de activiteiten van de Associations of Children Parents op verschillende scholen. De ouders worden ook betrokken bij bijeenkomsten van het schoolmanagement. Het betrekken van de community bij het onderwijs wordt erg belangrijk door Credo. Het primair onderwijs richt zich tot de community, dus het is erg belangrijk om de community daarbij te betrekken. Ouders zijn onderdeel van de schoolraden en management. Zij spelen een belangrijke rol in het selecteren van kinderen die gesponsord worden. Zonder hun bijdrage, zou geen enkel kind naar school kunnen gaan. Wat betreft 'parenting' komen bijna alle vormen die genoemd zijn voor, behalve alfabetiseringscursussen, ondersteunende programma's voor de gezinnen en jaarlijkse rapporten. Wat betreft het 'communicating' onderdeel wordt aangegeven dat in de community gesproken wordt over de schoolprogramma's en de voortgang van de leerlingen door 'effectieve communicatie' tussen school en gezinnen. Soms blijkt dat sommige aspecten van deze communicatie niet werken, omdat sommige gezinnen niet geïnformeerd worden. De informatie wordt dan alsnog gegeven en het wordt doorgegeven aan de docenten en schoolmanagement. Met dit onderdeel is de organisatie erg actief bezig. Vrijwilligerswerk door leden van de community wordt door Credo als wenselijk gezien. De ouders betalen geen schoolgeld, maar betalen de Association of Children's Parents een klein bedrag voor hun activiteiten. Locaal worden mensen geworven om te koken en uniformen te naaien. Ouders zijn vaak niet geletterd, dus het is moeilijk voor hen om hun kinderen te helpen. Wanneer het gevraagd wordt, willen ouders wel helpen in de schooltuin. Ouders zien vaak het belang van onderwijs niet. Ze worden vanuit de school gestimuleerd om te vragen naar de schoolresultaten, maar worden niet betrokken bij het huiswerkproces omdat ze ongeletterd zijn. Scholen van Credo hebben een kader voor de deelname van ouders in het maken van schoolbeslissingen door schoolmanagement comités en de eerder genoemde ouderverenigingen. Wat betreft de samenwerking met de community, vindt Credo het niet wenselijk om het schoolgebouw voor andere activiteiten uit de community uit te lenen. De school verschaft wel informatie over gezondheid en ondersteunende programma's. Volgens Credo zijn de meeste voorbeelden die in de vragenlijst zijn opgesomd niet moeilijk te realiseren zolang ouders bewust zijn van het belang van hun betrokkenheid en als de benodigde ondersteuning wordt gegeven om dit te realiseren. De vormen van betrokkenheid die voorkomen op de scholen voor primair onderwijs van Credo staan hieronder in een tabel opgesomd.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Huisbezoeken ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA

Communicating:	▪ Ouderbezoeken wanneer sprake is van taaldiscrepantie ▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering:	▪ Ouders die helpen in de schooltuin
Learning at home:	▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten
Decision making:	▪ Andere adviesraden of comités op districtniveau (Association of Children's Parents, selectie van kinderen die in aanmerking komen voor sponsoring) ▪ Verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen

CSS Bangladesh: 16.10.001 (of 16.101.00) en 16.82.006

Context

CSS startte een Homes of Blessings programma in Khulna in 1981 met het doel kinderen van arme en behoeftige christelijke gezinnen kansen te geven om deel te kunnen nemen aan

het formeel onderwijs. In 1981 werd een tehuis voor jongens opgericht. Na een aantal jaren wilde CSS ook een tehuis voor meisjes. Meisjes worden in Bangladesh vaak negeert en behandeld alsof ze niet van waarde zijn. Meisjes die wees zijn en/of heel erg arm worden vaak gedwongen de prostitutie in te

gaan. In 1995 werd het tehuis voor meisjes geopend. Omdat CSS al jaren een sterk verlangen had om iets te doen voor de tribale communities, werd in 2004 een tehuis voor meisjes van stammen geopend. De bouw van het tehuis en de school werd gefinancierd door Woord en Daad. CSS maakt onder ander primair onderwijs mogelijk voor de kinderen uit de tehuizen, ook zijn er programma's om leiderschap te trainen en heeft de organisatie scholen voor beroepsonderwijs in beheer. Woord en Daad ondersteunt het werk van de Christian Service Society door een adoptieprogramma. De tehuizen staan in Khulna, waar 400 jongens en 300 meisjes uit het zuiden van Bangladesh onderwijs ontvangen. In Gazipur ontvangen 200 meisjes van tribale communities het noorden en oosten van Bangladesh onderwijs.

Vormen van betrokkenheid

Ook hier zijn de dossiers gescand op basis van Tabel 2. Omdat de kinderen in een tehuis wonen, is het erg lastig om de community bij het onderwijs te betrekken. Op de vraag van Woord en Daad over hoe ouders en andere stakeholders betrokken werden bij het onderwijs, gaf CSS aan dat zij geen ouders en derden betrekken bij hun onderwijs. In de toekomst willen ze wel alfabetiseringscursussen voor volwassenen opzetten.

Uit de vragenlijst blijkt dat CSS de betrokkenheid van de community bij het primair onderwijs erg belangrijk vindt. Door de betrokkenheid wordt de community bewust van het belang van onderwijs. Ouders kunnen hun visie en mening delen met anderen. Ouders kunnen ook

onderdeel worden van het schoolbestuur, waardoor ze de problemen gemakkelijker begrijpen en weten welke stappen ze kunnen nemen. De organisatie vindt alle vormen van betrokkenheid belangrijk, met uitzondering van het vrijwilligerswerk. CSS vindt het wenselijk dat ouders docenten kunnen helpen bij lessen, bij het naaien van schooluniformen. Ook bijeenkomsten om dit te realiseren, zijn wenselijk. Vrijwilligerswerk komt nog niet voor in de organisatie. CSS maakt gebruik van ouderbijeenkomsten, inventarisatie van behoeften, mogelijkheden om suggesties op het schoolprogramma te leveren. Ouders worden geïnformeerd over wat leerlingen leren en hoe ouders kunnen helpen met schoolwerk. Ouders worden gestimuleerd om hun kinderen naar hun schoolprestaties te vragen en om hun kinderen te helpen bij het huiswerk. De school werkt samen met de community bij voorlichting over gezondheid, sociale ondersteuning en bij het geven van informatie over activiteiten in de community.

Volgens CSS zijn de praktische voorbeelden niet moeilijk om te realiseren. Wanneer de praktische voorbeelden worden gerealiseerd zal dit volgens de organisatie leiden tot betere resultaten en prestaties van de community, school en samenleving. De vormen van betrokkenheid die voorkomen op de scholen voor primair onderwijs staan in onderstaande tabel.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering:	
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community

CTF Sierra Leone: 88.73.001 en 88.82.001

Context

De school van het project 88.73.001 is ontstaan door een initiatief van een predikant in een vluchtelingenkamp. De predikant was ervan overtuigd dat het kunnen deelnemen aan onderwijs, de toekomstperspectieven voor de kinderen vergroot. De Cotton Tree Foundation (CTF) besloot de predikant te helpen en de school verder te

steunen. Het vluchtelingenkamp is inmiddels een permanente verblijfplaats geworden. De vluchtelingen willen of kunnen niet meer terugkeren naar hun voormalige woonplaats. Er wonen ruim 35000 mensen in het kamp. Naast de Go Flames School zijn er nog 3 kleuterscholen en 8 andere scholen voor primair onderwijs. De predikant is schoolhoofd geworden en moet verantwoording afleggen aan een plaatselijk comité. De docenten wonen allemaal in de community. CTF is een organisatie die zich bezig houdt met primair onderwijs, junior secundair onderwijs en beroepsonderwijs en hoger onderwijs. De school die Woord en Daad ondersteunt heet de Go Flames School. Het is een school voor primair onderwijs in een vluchtelingenkamp. Er gaan ongeveer 210 leerlingen naar deze school. De partnerorganisatie CTF is eigenaar van de school. Woord en Daad ondersteunt deze organisatie.

Vormen van betrokkenheid

De dossiers over CTF zijn doorgenomen op basis van de checklist voor betrokkenheid. Uit de dossiers blijkt dat ouders belangrijke stakeholders zijn binnen scholen van CTF. Ouders worden betrokken bij beslissingen van het schoolmanagement. Uit de vragenlijsten blijkt dat CTF het erg belangrijk vindt om de community bij het onderwijs te betrekken. Het is essentieel dat ouders de eerste hand hebben in de kennis over de onderwijsontwikkeling van hun kinderen. Wat betreft 'parenting' vindt de organisatie alles wenselijk. CTF zorgt voor gezinsondersteunende programma's, ouderbezoeken en een schoolconcert. De communicatie wordt voornamelijk gerealiseerd door bijeenkomsten van de Community Teacher Associations (CTA) die drie keer per jaar gehouden worden. Ouders worden dan uitgenodigd om op school te praten over hun kinderen. Vanuit de organisatie wordt vrijwilligerswerk essentieel gevonden, maar volgens CTF vereist vrijwilligerswerk bepaalde beloningen voor ouders die oprecht geïnteresseerd zijn. CTA's zijn verantwoordelijk voor het betrekken van de ouders bij het huiswerk. Ouders worden betrokken bij beslissingen van het schoolmanagement met betrekking tot het plannen, beslissingen maken en implementatie van schoolse zaken. Deze bijeenkomsten worden door CFT Community Teachers Association (CTA) genoemd. In de toekomst wil de organisatie de capaciteit van CTA's vergroten. Wat betreft het basis en secundair onderwijs vindt CTF het belangrijk dat de school met leerlingen en ouders communiceert om duidelijk te krijgen wat kinderen willen in de toekomst. Dit is mede een middel om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. De organisatie werkt samen met de community met betrekking tot voorlichtingen over gezondheid en dergelijke. Volgens CTF zijn de voorbeelden van de betrokkenheid moeilijk te realiseren in een arme gemeenschap, waar de mensen moeilijk aan betaald werk kunnen komen. De vormen die voorkomen binnen het primair onderwijs van CTF staan in onderstaande tabel.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Voedselondersteuning ▪ Overige gezinsondersteunende programma's ▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA ▪ Schoolconcert
Communicating:	▪ Mogelijkheid voor ouders om te praten over hun kinderen
Volunteering:	▪ Ouders die helpen in de schooltuin ▪ Vergaderingen om vrijwilligerswerk te bespreken ▪ Betalen van schoolkosten
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het uitvoeren van dagelijkse/wekelijkse activiteiten thuis/in de community ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	▪ Parent Teacher Associations ▪ Andere adviesraden of comités op districtniveau ▪ Verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

HOPE Enterprises Ethiopië: 81.101.00

Context

Alle projecten van Hope Enterprises ondersteunt Woord en Daad door middel van adoptieprogramma's. De organisatie HOPE Enterprises richt zich op weeskinderen of andere

behoefte kinderen. Een deel van de kinderen is ontheemd van hun familie. De scholen zijn opgezet in 1971, 1991 en 1993. Bij één project werd de constructie van het centrum gefinancierd door ZOA Vluchtelingenzorg. De laatste 12 jaar zijn de lopende kosten voor de school betaald door Woord en Daad.

De school is in de loop van de tijd uitgebreid van enkele klassen van het primair onderwijs tot een volledig lesprogramma tot en met het secundair onderwijs. De meerderheid van de inwoners van de communities rondom de school zijn boeren met erg primitieve middelen. Veel gezinnen kunnen zichzelf niet het gehele jaar onderhouden. Daarom is het onderwijs voor de kinderen geen prioriteit voor de gezinnen, omdat ze simpelweg het niet kunnen veroorloven om hun kinderen naar school te zenden. Het gevolg hiervan is dat er een paar scholen zijn, welke slecht uitgerust zijn en overvol. In een deel van Ethiopië waar ook een

school van Hope Enterprises staat, hebben de mensen een nomadische insteek en trekken weg na bijvoorbeeld vroege huwelijken. Scholen van HOPE verschaffen adviezen en willen studenten bewust maken van het belang van onderwijs door het gebruik van literatuur. Ook worden leden van stammen die onderwijs gevolgd hebben, uitgenodigd om te spreken op school. Dit heeft er onder andere toe geleid dat sommige meisjes lid zijn geworden van een club die 'nee' zegt tegen vroege huwelijken. HOPE wil in de toekomst meer alfabetiseringcursussen opzetten.

Vormen van betrokkenheid

Uit de dossiers is gebleken dat voor de doelgroep financiële participatie geen optie is. Er is in zekere mate echter sprake van participatie in natura. Jongeren ontplooiën zelf activiteiten die bijdragen aan het behalen van de doelen van het programma. Zo kent de school bijvoorbeeld een gezondheidsclub, die aandacht besteedt aan het voorkomen van ziektes, het belang van hygiëne en dergelijke. Een HIV/AIDS club besteedt aandacht aan voorlichting en preventie op dit gebied. De selectie van kinderen die deel mogen nemen aan het onderwijs voor scholen van Hope wordt gedaan door een gezamenlijk comité van vertegenwoordigers van de armen, lokale ambtenaren en een delegatie van HOPE. Na de selectie maakt de community aanmerkingen op de selectie voordat de uiteindelijke beslissing wordt gemaakt. Dit leidt er toe dat de community deelneemt aan beslissingen. De gezinnen krijgen een maandelijkse toelage om het gezin te onderhouden. Daarom worden jaarlijks 6 huisbezoeken per gezin afgelegd om te controleren of het geld op de juiste manier wordt besteed. De kinderen en hun gezinnen krijgen bovendien de mogelijkheid om pastorale en psychologische hulp ontvangen. In alle scholen van HOPE komen PTA's voor. Deze comités worden betrokken bij schooladministratie, evaluatie van de onderwijskwaliteit et cetera. Een keer per maand komen de ouders en docenten bij elkaar. De schoolleiders presenteren een halfjaarlijks en jaarlijks rapport over de kennisverwerving van leerlingen en eventuele problemen daarbij, toekomstplannen met betrekking tot wat verwacht wordt door de ouders. De PTA's kunnen op deze rapporten reageren. Hun suggesties worden gebruikt voor de volgende periode van activiteiten.

Hope Enterprises vindt het erg belangrijk dat de community betrokken wordt bij het onderwijs. Door de community te betrekken wordt het onderwijsprogramma geholpen doordat de community positieve of negatieve feedback geeft op het leer of doceerproces van de school. Gehoopt wordt dat de discipline van de leerling en de aanwezigheid door de betrokkenheid vergroot zal worden. Door de betrokkenheid zal ook meer aandacht geschonken kunnen worden aan de behoeftige kinderen die gezondheids, hygiënische en andere problemen hebben. Alle vormen van betrokkenheid die in de vragenlijst genoemd worden, zijn volgens de organisatie wenselijk. Het spreekt voor zich, dat niet alle vormen voorkomen op de scholen van Hope Enterprises. Veel aandacht schenkt de organisatie aan het type parenting: alle vormen komen voor. Wat betreft het communiceren met de community, worden huisbezoeken afgelegd en kunnen ouders suggesties leveren op het schoolprogramma. De scholen maken geen gebruik van vrijwilligerswerk, dit is niet gebruikelijk in Ethiopië. Ouders worden gestimuleerd om hun kinderen te helpen bij hun

huiswerk. Kinderen die erg slecht zijn in academische prestaties kunnen bijles krijgen. De community wordt niet betrokken bij het nemen van beslissingen. Ouders worden geïnformeerd over gezondheid en beschikbare ondersteunende programma's.

Volgens HOPE zijn de genoemde praktische voorbeelden nodig en behulpzaam in het verbeteren van het doceer en leerproces in het primair onderwijs. Het zal wel de nodige inspanningen vereisen om het allemaal te realiseren. De voorbeelden van betrokkenheid die nu voorkomen op scholen zijn:

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Alfabetiseringscursussen voor volwassenen ▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Overige gezinsondersteunende programma's ▪ Huisbezoeken ▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA ▪ Anders: het geven van begeleiding en counseling van kinderen en hun ouders
Communicating:	▪ Ouderbezoeken wanneer sprake is van taaldiscrepantie ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma ▪ Het bespreken van de academische resultaten van de kinderen ▪ Het bespreken van de slechte daden van de kinderen
Volunteering:	
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid (HIV/AIDS) ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Het betrekken van de community bij de werving van de kinderen voor het schoolprogramma.

INDEF Nicaragua: project: 65.95.001

Context

In 1997 werd een programma opgericht door de organisatie Iglesia Reformada (IR) om onderwijsbeurzen te geven aan arme kinderen en jongeren, zodat zij ook mogelijkheden hadden om naar school te kunnen gaan. Bij dit project werden INDEF en Woord en Daad betrokken.

Om een betere waarborging voor de continuering van het project te garanderen en om het programma uit te breiden is besloten dat INDEF het programma overnam van IR. Tot 2002 werd het scholingsprogramma ondersteund door "Vrienden voor Nicaragua".

Woord en Daad nam het

programma van hen over. INDEF Nicaragua beheert scholen en ondersteund leerlingen van verschillende onderwijstypen: van primair onderwijs tot vormen van hoger onderwijs. Het project bestaat uit een programma voor studiebeurzen voor het primair, secundair en alle vormen van vervolgonderwijs. Door dit project ontvangen 1015 kinderen en jongeren van arme gezinnen een studiebeurs. Van dit aantal ontvangen 549 kinderen een beurs voor primair onderwijs.

Vormen van betrokkenheid

Ouders worden betrokken bij het onderwijs doordat ouders worden aangesproken en krijgen adviezen over opvoeding. Ook bestaan er plaatselijke comités die zich bezig houden met de formulering van schoolbeleidsplannen. De organisatie heeft een programma voor ouders en leerlingen. Mede door dit programma wordt een grotere betrokkenheid van de kant van ouders bereikt. In de plaatselijke gemeente bespreekt men opvoedingsvragen van en met de ouders.

Naar aanleiding van een gesprek met Henk Minderhout, blijkt dat INDEF het belangrijk vindt om de community en dan met name de ouders te betrekken bij het onderwijs. Wanneer ouders en andere leden van het gezin bij het onderwijs betrokken worden, heeft dit een positieve invloed. INDEF heeft een programma voor ouders en kinderen waarin ouders en kinderen leren communiceren over wat de ouders weten van het kind en andersom. Dit gebeurt allemaal spelenderwijs door creatieve vormen als boetseren. Ouders krijgen onder andere tips over opvoeden. In Nicaragua spreken de ouders allemaal een taal. Er wordt tijdens het programma voor ouders en kinderen eveneens gesproken over de inhoud van het lesprogramma en dan gaat het vooral over de kwaliteit van het onderwijs. INDEF maakt gebruik van vrijwilligers in ouderraden, bij het schoonmaken, het helpen bij lesgeven, het organiseren van bijlessen waar ouders bij betrokken zijn, het planten van bomen en het onderhouden van een botanische tuin met geneeskrachtige planten. De betrokkenheid is echter gering (ongeveer 15%), dus de organisatie streeft naar meer. De ouders van de leerlingen zijn niet altijd academisch geschoold, daarom kunnen ouders niet altijd betrokken worden bij het huiswerk van hun kinderen. De organisatie ziet het wel als haar doelstelling om ouders te stimuleren om naar de schoolresultaten van hun kinderen te informeren. In de lagere sociale klassen spelen vooral oma's een rol in de ontwikkeling van hun kleinkinderen, omdat beide ouders aan het werk zijn. De scholen hebben wel ouderraden, maar deze maken geen schoolbeslissingen. Verder wordt het als wenselijk gezien om samen te werken met de community. De school geeft informatie over gezondheidsposten en een maatschappelijk werkster organiseert hiervoor comités. Het schoolgebouw wordt heel weinig uitgeleend, maar het gebeurt af en toe. De activiteiten die voorkomen op de scholen van INDEF voor primair onderwijs staan hieronder opgesomd.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Alfabetiseringscursussen voor volwassenen ▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Overige gezinsondersteunende programma's ▪ Huisbezoeken ▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering:	▪ Het inzetten van ouders bij lessen ▪ Ouders die helpen in de schooltuin
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

IREF India: 08.101.00

Context

IREF (India Rural Evangelical Fellowship) wil communities in de rurale omgeving van Andhra Pradesh bereiken en hen bekend maken met het christendom. IREF is ongeveer 50 jaar

geleden opgericht. Tijdens evangelisatieprojecten werd IREF geconfronteerd met de noden onder de kinderen in het gebied waar zij werkten. In 1985 verloren veel kinderen hun ouders bij overstromingen. IREF heeft toen een tehuis opgericht. Dit was het begin van het 'Child Care and

Educational Program' van IREF. Inmiddels ontvangen 1600 kinderen zorg en christelijk onderwijs in drie tehuizen en scholen. Vanaf 1993 ondersteunt Woord en Daad IREF door middel van het adoptieprogramma. Woord en Daad ondersteunt de tehuizen en scholen in Repalle en Arumbaka. Woord en Daad ondersteunt 1.109 kinderen van arme gezinnen uit Andhra Pradesh. Veel kinderen komen uit een tribale community. De kinderen ontvangen zorg en onderwijs op de Lydia Children's Homes and Schools. Van al deze kinderen ontvangen 179 kinderen primair onderwijs in Arumbaka. De andere kinderen zitten op het secundair onderwijs (860) of hebben een beurs gekregen voor vervolgonderwijs (70).

Vormen van betrokkenheid

In de dossiers zijn geen vormen van betrokkenheid gevonden. Financiële participatie is voor de doelgroep geen optie, dit betekent dat ouders geen schoolgeld betalen. Uit de vragenlijsten blijkt dat IREF het belangrijk vindt op de community bij het onderwijs te betrekken. Volgens de organisatie zijn ouders de grootste aandeelhouders in het onderwijs en de ontwikkeling van hun kinderen. Daarom is het belangrijk dat de ouders regelmatig contact hebben met de school en vice versa. Het onderwijs van de scholen van IREF is gericht op de allerarmste kinderen. Maandelijks wordt met de ouders gesproken over gezondheidsproblemen als HIV/AIDS en hygiëne. Volgens de organisatie is het niet belangrijk om voedsel te verschaffen of huisbezoeken af te leggen. Dit gebeurt dan ook niet. Wat betreft het communiceren met de ouders, vindt men het wenselijk om maandelijkse bijeenkomsten op school te houden. Huisbezoeken kosten namelijk te veel tijd. Vrijwilligerswerk is volgens de organisatie niet wenselijk en komt daarom ook niet voor op de scholen van IREF. Dit komt mede doordat ouders in andere dorpen wonen en in verband met tijdgebrek. Ouders worden wel jaarlijks uitgenodigd voor een bijeenkomst, kerstfeest en culturele en sportactiviteiten. De ouders helpen de leerlingen thuis met hun huiswerk en weten wat de kinderen leren op school. De organisatie maakt eveneens gebruik van PTA's en andere adviesraden. De school kiest ouders die alle ouders vertegenwoordigen. De school kan het namelijk niet betalen en heeft niet genoeg personeel om deze verkiezingen te organiseren. IREF vindt het belangrijk om samen te werken met de community en doet dit ook. Door samen te werken krijgt de school meer verbondenheid met de community en handhaaft de identiteit van de school.

De praktische voorbeelden die genoemd zijn in de vragenlijst zijn niet allemaal makkelijk realiseerbaar. Het is bijvoorbeeld lastig om vrijwilligers te werven en verkiezingen te houden voor oudervertegenwoordigers. De vormen van betrokkenheid die voorkomen zijn:

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Jaarlijkse rapporten ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering:	
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het uitvoeren van dagelijkse/wekelijkse activiteiten thuis/in de community ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	▪ Parent Teacher Associations ▪ Andere adviesraden of comités op districtniveau

Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid ▪ Verschaffen van informatie over de sociale ondersteuning van leerlingen en gezinnen ▪ Verschaffen van informatie over activiteiten die plaatsvinden in de community ▪ Ter beschikking stellen van schoolgebouw voor andere activiteiten in de community

P&A Haïti: 21.10.001 (21.111.00)

Context

In Haïti worden volgens de inwoners de rurale gebieden vaak vergeten door de

hulpverleningsinstanties. De mogelijkheden om daar onderwijs te volgen is erg slecht. P&A (Parole et Action) is in 1986 begonnen om kinderen uit arme rurale communities te ondersteunen zodat ze naar school kunnen. De organisatie is in de loop der jaren uitgegroeid tot een organisatie waar 10.000 kinderen

verdeeld over 25 christelijke scholen aan het primair onderwijs kunnen deelnemen. P&A Haïti beheert scholen met betrekking tot primair onderwijs, secundair onderwijs, beroepsonderwijs en universiteit. Daarbij houdt P&A Haïti zich bezig met alfabetiseringscursussen. In Haïti ondersteund Woord en Daad door het adoptieprogramma ongeveer 10.000 leerlingen die hierdoor deel kunnen nemen aan onderwijs wat de organisatie Parole et Action organiseert. De kinderen zijn verdeeld over 25 christelijke basisscholen. De kinderen komen allemaal uit arme rurale gebieden.

Vormen van betrokkenheid

P&A heeft herhaaldelijk aangegeven tijdens werkbezoeken van Woord en Daad, dat de ouderparticipatie hoog. In het beleid van de organisatie staat dat ouders betrokken moeten worden bij alle activiteiten. In de dossiers is echter niet opgenomen hoe deze participatie er uitziet en uit de MFS-vragenlijst werd dit eveneens niet duidelijk. Mw. H. de Vries heeft een suggestie gedaan dat de kinderen op school blijven en daar na schooltijd hun huiswerk maken, terwijl ouders omstebeurt surveilleren bij de school. Dit is een suggestie omdat kinderen vaak thuis komen uit school als het al donker is. Of dit al gebeurt is nog niet bekend. Ouders moeten wel schoolgeld betalen voor hun kinderen.

Uit de vragenlijsten kon meer informatie gehaald worden dan uit de dossiers. De organisatie vind het betrekken van de community bij het onderwijs belangrijk om het belang van onderwijs te kunnen benadrukken. De kinderen zien het belang van onderwijs niet altijd en door samenwerking van de ouders met docenten kan dit tot stand komen. De organisatie vindt de voorbeelden die in de vragenlijst gegeven worden bij de vorm 'Parenting' belangrijk. De vormen komen niet allemaal voor, ouderbijeenkomsten, voedselondersteuning en vormen van volwassenenonderwijs doen zich voor op school. Bij 'Communicating' worden alle vormen belangrijk gevonden, maar komt een behoefte-inventarisatie als enige voor. Waarom de andere vormen niet aan de orde komen, wordt niet duidelijk uit de vragenlijst.

Vrijwilligerswerk wordt in zekere mate belangrijk gevonden. Het helpen in de schooltuin en het helpen bij het koken van maaltijden is volgens de organisatie niet belangrijk en komt dan ook niet voor. De voorbeelden die gegeven worden bij het leren van de kinderen thuis, komen allemaal voor in de scholen voor primair onderwijs. De school maakt geen gebruik van PTA's of andere adviesraden, maar hebben wel verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers. Misschien is dit een foutje bij het invullen van de vragenlijst geweest. De school werkt samen met de community om informatie te verschaffen over de gezondheid.

Volgens P&A zijn sommige praktijken moeilijk te realiseren in arme landen waar meer dan 80% van de populatie geen baan heeft. Ook zal het moeilijk zijn in gebieden waar een sociale en politieke crisis is. De vormen van betrokkenheid die voorkomen op scholen voor primair onderwijs staan in onderstaande tabel opgesomd.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Andere vormen van volwassenenonderwijs ▪ Voedselondersteuning ▪ Ouderbijeenkomsten anders dan PTA
Communicating:	▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen
Volunteering:	▪ Het inzetten van ouders bij lessen ▪ Betalen schoolgeld (minimaal bedrag)
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het uitvoeren van dagelijkse/wekelijkse activiteiten thuis/in de community ▪ Het stimuleren van ouders om te vragen naar schoolresultaten ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	▪ Verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid

Word and Deed India: 12.73.007 en 12.82.008

Context

Het project is gestart door een agrarisch cultureel project. Woord en Daad besloot een service centrum te bouwen met twee hallen die op meerdere manieren gebruikt kon worden,

een keuken, een winkel, watervoorraad, een kleine kliniek, een speelplaats en een ruimte voor de schoolstaf. Toen het gebouw af was, werd gestart met volwassenenonderwijs, non formeel onderwijs voor jonge kinderen en christelijk onderwijs. Word and Deed kreeg toestemming van de regering om

formeel onderwijs te geven op de school in Begumpet. De school wordt dan nu een officiële "English Medium School" genoemd. Word en Deed India heeft verschillende scholen in beheer: van kleuterschool tot beroepsonderwijs. Op de school in Begumpet ontvangen 300

kinderen uit Begumpet of de dorpen rondom Canaan primair onderwijs. De school is een officiële school, waardoor de voertaal op school Engels is. De kinderen ontvangen onderwijs vanaf de kleuterschool tot en met de vierde klas. Het primair onderwijs kent officieel zes tot zeven klassen. De vierde klas is ongeveer de helft van het primair onderwijs.

Vormen van betrokkenheid

Voor het scannen van de dossiers is gebruikt gemaakt van de checklist. Uit de dossiers blijkt dat Word en Deed India aangeeft dat ze de lokale hulpbronnen moeten verbeteren door schoolgeld van de leerlingen te vragen. De organisatie wil door bijeenkomsten tussen ouders en docenten bereiken dat ouders, die graag betrokken zouden willen worden bij het onderwijsprogramma geïdentificeerd worden. Zij kunnen een vervolgactiviteit krijgen om interpersoonlijke vaardigheden te handhaven. Hierdoor worden ouders gemotiveerd in het samenwerken in het onderwijs. De organisatie wil bijeenkomsten tussen ouders en docenten gaan gebruiken om het drop-outpercentage te laten afnemen. Vooral ouders van de kostschoolleerlingen ('boarder parents') wil W&D India hierbij betrekken. Door middel van deze bijeenkomsten willen ze in interactie gaan met de ouders en hen bewust maken van het belang dat hun kinderen het onderwijs vervolgen. Word en Deed India wil het nut van onderwijs duidelijk maken. Ook wil Word en Deed alfabetiseringscursussen in rurale gebieden gaan organiseren.

Uit de vragenlijsten blijkt dat Word en Deed India het belangrijk vindt om de community bij het onderwijs te betrekken. Van alle leerlingen uit het primair onderwijs woont 80% in een tehuis. De ouders wonen in verschillende dorpen ver van de school. Bij deze kinderen is het moeilijk om de community bij de school te betrekken. De ouders komen eens per maand naar de school en ontmoeten dan docenten en kunnen suggesties of grieven melden. De overige 20% van de leerlingen gaat naar dagscholen. De ouders van deze kinderen wonen in dorpen rond de school. De ouders van deze kinderen kunnen meer betrokken worden bij de school. Wat betreft 'parenting' is het, volgens W&D India, belangrijk om voorlichting te geven over voedsel en het belang van onderwijs. Wat betreft 'communicating' geeft W&D aan dat alle vormen wenselijk zijn. De organisatie gebruikt ze ook allemaal. Vrijwilligerswerk is volgens de organisatie niet wenselijk, behalve het betalen van schoolgeld. Alle activiteiten op het gebied van onderwijs, worden gedaan door getrainde en ervaren docenten. De betrokkenheid van ouders is daarom niet nodig. Veel ouders zijn erg arm en niet goed onderwezen. De studenten zelf kunnen betrokken worden in activiteiten als de tuin verzorgen, helpen bij het koken en het schoonmaken van de campus. De dagelijkse scholieren betalen schoolgeld. Wat betreft het helpen bij huiswerk worden ouders geïnformeerd over het curriculum en wordt informatie gegeven over hoe ouders hun kinderen kunnen helpen bij huiswerk. De ouders worden hier ook in gestimuleerd. De meeste ouders van de leerlingen zijn erg arm en hebben een rurale achtergrond. Het is daarom niet mogelijk om hen te betrekken bij het maken van schoolbeslissingen en beleid. Er wordt meer met de ouders gesproken over de voortgang van hun kinderen en ouders krijgen de mogelijkheid te reageren. Desalniettemin maakt de organisatie gebruik van PTA's. Onduidelijk is of er vertegenwoordigers voor ouders gekozen worden, of dat ze aangewezen worden door de

school (zoals IREF India doet). De organisatie vindt het niet wenselijk om als school bij de community betrokken te raken door voorlichting te geven over welke ondersteunende programma's er voor leerlingen en hun ouders zijn. De organisatie geeft op school alleen voorlichtingen over gezondheid. De andere zaken vinden ze wel wenselijk, maar wordt (nog) niet gerealiseerd.

Sommige praktische onderdelen zoals vrijwilligerswerk en het maken van beslissingen, zullen volgens de organisatie moeilijk te realiseren zijn. Vormen van betrokkenheid die voorkomen zijn staan in onderstaande tabel.

Vorm van betrokkenheid	Praktische voorbeelden die voorkomen
Parenting:	▪ Voedselondersteuning ▪ Ouderbijeenkomsten, anders dan PTA
Communicating:	▪ Ouderbezoeken wanneer sprake is van taaldiscrepantie ▪ Inventarisaties van behoeften van leerlingen ▪ Mogelijkheid voor ouders om suggesties te leveren op het lesprogramma
Volunteering:	▪ Betalen schoolgeld (minimaal bedrag)
Learning at home:	▪ Ouders informeren over lesinhouden ▪ Informatie verschaffen over hoe schoolwerk thuis bediscussieerd kan worden ▪ Het stimuleren van ouders om hun kinderen te helpen met huiswerk
Decision making:	▪ Parent Teacher Associations ▪ Verkiezingen voor schoolvertegenwoordigers
Collaboration with community:	▪ Verschaffen van informatie over gezondheid